

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

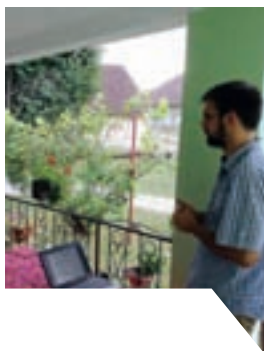
HRVATSKA RIJEČ

BROJ 850

2. KOLOVOZA 2019. CIJENA 50 DINARA

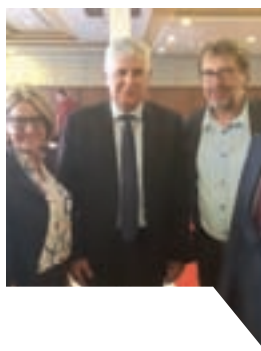

**Bereg: Pogled u budućnost
uz osmijeh ili suze?**

6

Bereg: Sedam stoljeća
kontinuiteta
**Oj, Beregu,
selo moje malo**

10

Godišnja skupština Hrvatskog
svjetskog kongresa održana
u Mostaru
**Mjere za povratak
iseljeničtva i mjesta
u Saboru**

12

Branislav Gulan, član Naučnog
društva ekonomista Srbije
**Prvo napuniti prazne
staje**

22

Susret u Lemešu
Sasvim obični plemići

30

U Baču održan II. Seminar
sviranja tradicijskih glazbala
i tradicijskog pjevanja
**Gajde, frulice,
samice...**

34

Proslava sv. Ane
**Crkveni god
u Lačarku**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,

24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (predsjednik), Josip Stanić (zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić, Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

V. D. GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Zvonko Sarić

(koordinatorska služba)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka i korektorka)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Kako slaviti sedamstoti rođendan?

Prije sedam stoljeća, 1319. godine, **Mirko Bečejac (Imre Becsei)** kupio je pustaru imena Bereg od **Petra Buda**. No, nije mogao lako »ući u posjed« svoje zemlje, jer, kada je htio rabiti svoje novostečene njive i šume, tome su se nasilno usprotivili pristaše **Nikole Treutela**. Prije pet dana, na ovogodišnjim *Mikinin danima* sadašnja »upraviteljica« Berega, gradonačelnica Sombora **Dušan-ka Golubović** izjavila je: »Centralnu manifestaciju očekujemo za jedno mesec dana i tada će zaista, uz pomoć svih stanovnika Bačkog Brega, na jedan pristojan način biti obeležen ovaj dostojni jubilej«. Bereg živi sedam stoljeća. I na početku njegova života u ljudskoj kulturi, isto kao i u suvremeno doba, on ne prestaje biti zanimljiv vlastodršcima: i tada i sada zbog svojih resursa. Tada uz borbu i razbojništvo, danas uz »manifestacije«.

Nije lako domisliti kako se uopće odnositi prema nečemu čega si dio, a o čemu se u ljudskoj kulturi ostavlja trag u tako dugačkome vremenu. Dobar dio bereških sedam stoljeća protekao je u okviru ugarske države, stoljeće i pol pod turskom upravom, a iduće će se godine navršiti stotinu godina od kako je pod jurisdikcijom južnoslavenskih državnih entiteta. Od samih početaka sedmostoljetnoga pisanja imena Bereg, gotovo nepromijenjenoga slavenskoga i istog izgovora a slične transkripcije na mađarskome jeziku, ljudi su bili ti koji su osigurali njegovo stabilno mjesto na sigurnoj prapornoj uzvišici na lijevoj obali Dunava i njegovih rukavaca, a onda i u gotovo svim civilnim i vojnim mapama kroz ova stoljeća.

O tim ljudima daleko je više sustavno obrađenih podataka od konca XVII. stoljeća. Uz jasne osjećaje ponosa i radosti, gotovo strahopoštovanja, današnji stanovnici Berega imaju prilike ovih dana slušati, pročitati i uvjeriti se da su njihova prezimena, u gotovo istome obliku u kojem ih nose i danas, zapisana u prvim popisnim bereškim listovima! To je bereški jubilej: jasno znati da nema sumnje da si tu od davnina, da ti je stopalo jedne noge pustilo korijen u crnicu bereške Karlice a druge u žuti pisak Piskulje, da ti ruke grle lužnjake u Bereškoj šumi, te da ti se lice ogleda u mutnoj vodi bereškoga Dunava, ispod krošnje vrbe u Adice.

A i ta bereška zemlja... Uvijek tražena, krađena, vraćana, parložena, dijeljena... Švapska, čivutska... Zadržna! »Državna«, pa licitirana, i na koncu zakupljena. Na kratko. Možda uz suze prodana, a vjerojatnije ljubomorno čuvana izdaleka. Možda je upravo ljubav prema njoj pridonijela da Bereg još postoji. I to je bereški jubilej: ne moći se odvojiti od sudbinske veze koja te veže sa zemljom.

Odvajanje! Vječita, često i jedina tema u bereškim divanima je užasavajuća činjenica da je Berežaca sve manje, da to svatko na svoj način podnosi a nitko ne vidi ničega dobrog u bereškim osipanjima. Počela su ona prije oko 130 godina, kada je Bereg imao 2.862 stanovnika, najviše u svojoj povijesti. Popis koji bi trebao biti održan 2021. godine i Berešci sa zebljom očekuju, jer će najvjerojatnije potvrditi da ih je ostalo mnogo manje od tisuću i da hrvatski živalj prvi puta neće imati apsolutnu brojčanu većinu. I to je izazov bereškoga jubileja: biti svjestan da je sve manje tvojih oko tebe, da su otišli, i da moraš, kaniš li preživjeti i prosperirati, biti jači, vjerovati i raditi više, te strateški razmišljati i djelovati za svoje i dobro svoje zajednice.

Sve su to bereški jubileji. Manifestacije će ubrzo proći, no Bereg će i u osmom svojem stoljeću, koje je započelo, nastaviti pružati šansu za izvjesniju budućnost. Nema cinizma u ovoj mojoj izjavi, jer u budućnost sadašnjoj generaciji Berežaca, ipak, mora biti makar malo lakše gledati nego što je to bilo ikada u proteklih sedam stoljeća. Na daru posjeta, brige, promidžbe i doprinosa jubileju se zahvaliti i nastaviti hrabro dalje!

Marko Tucakov

Udžbenici izuzetne kvalitete

Udžbenici za II. i VI. razred osnovne škole za hrvatski jezik su prevedeni i poslani u Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice na odobravanje te predsjednica Odbora za obrazovanje pri Hrvatskom nacionalnom vijeću **Margareta Uršal** kaže kako očekuju da će nadležni u Pedagoškom zavodu Vojvodine (PZV) obaviti poslove u roku kako bi se udžbenici na stolovima učenika našli 1. rujna.

Podsjetimo, HNV je u suradnji s izdavačkom kućom BIGZ početkom ove godine pokrenuo proceduru odobravanja udžbeničkog kompleta za predmet Hrvatski jezik za 2. razred (*Slovo po slovo 2* koji se sastoji od Integriranog radnog udžbenika za hrvatski jezik (1. polugodište) s Pisankom i Integriranog radnog udžbenika za hrvatski jezik (2. polugodište) s Pisankom) i za predmet Hrvatski jezik i književnost za 6. razred osnovne škole (udžbenici hrvatskog jezika za šesti razred osnovne škole, radne bilježnice za hrvatski jezik, čitanka *Snaga riječi* i istoimena radna bilježnica). Ovi su kompleti odobreni za izdavanje i uporabu u nastavi, a članovi komisije za pregled PZV su ih ocijenili kao udžbenike izuzetne kvalitete, ističe Uršal.

Uskoro priznavanje certifikata s Lektorata

Ministarstvo prosvete Republike Srbije je obavijestilo Hrvatsko nacionalno vijeće da je njihova inicijativa za priznavanjem certifikata s Filozofskog fakulteta koji će biti izdan nakon polaganja četiri ispita na Lektoratu za hrvatski jezik i književnost ušla u proceduru. Po dobivanju stručnog mišljenja Zavoda za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja, Ministarstvo će obavijestiti HNV o daljem postupanju po podnesenoj inicijativi za

izmjenu/dopunu pravilnika kojima se propisuje stupanj i vrsta obrazovanja u osnovnim i srednjim školama.

Podsjetimo, HNV se obratio Ministarstvu prosvete, nauke i tehnološkog razvoja s inicijativom da se pokrene procedura priznavanja isprave s Filozofskog fakulteta koja će biti izdana nakon polaganja četiri ispita na Lektoratu. Da bi taj certifikat bio priznat potrebno je da bude dio *Pravilnika o stepenu i vrsti obrazovanja nastavnika i stručnih saradnika u osnovnoj školi, Pravilnika o stepenu i vrsti obrazovanja nastavnika i stručnih saradnika u gimnaziji i Pravilnika o stepenu i vrsti obrazovanja nastavnika iz opšteobrazovnih predmeta i stručnih predmeta, stručnih saradnika i pomoćnih nastavnika u stručnim školama* (Medicinska i Politehnička). Tek kada bude objavljena izmjena i dopuna ovih pravilnika u Službenom glasniku Republike Srbije – Prosvjetnom glasniku, potvrda o savladanosti programa bit će validna za polaznike koji su ga odslušali. Izmjene i dopune bi se trebale odnositi na: odgojitelje koji realiziraju odgojno-obrazovni proces u vrtićima na hrvatskom jeziku, učitelje od 1. do 4. razreda koji realiziraju obrazovno-odgojni proces u osnovnim školama na hrvatskom jeziku, profesore Hrvatskog jezika i književnosti od 5. do 8. razreda u osnovnim školama, profesore Hrvatskog jezika i književnosti od 1. do 4. razreda u srednjim školama na hrvatskom jeziku, profesore Hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture od 1. do 4. razreda i od 5. do 8. razreda osnovne škole i profesore koji izvode nastavu stručnih predmeta na hrvatskom jeziku u srednjim stručnim školama.

Standardi za hrvatski jezik

Radna skupina od tri člana izradila je standarde za hrvatski jezik za kraj prvog ciklusa osnovnog obrazovanja i odgoja. Javna rasprava, na koju će biti pozvani svi učitelji razredne nastave, očekuje se početkom rujna ove godine.

H. R.

Ulaganje u preradu voća, povrća i cvijeća

»Za protekle tri godine izvršili smo konsolidaciju pokrajinskih javnih financija, iz kojih iz godine u godinu izdvajamo sve više sredstava za razvoj poljoprivrede i za konkretne subvencije«, rekao je predsjednik Pokrajinske vlade **Igor Mirović** prilikom dodjele ugovora za sufinansiranje ovih investicija.

Radi se o ugovorima za 142 poljoprivredna gospodarstva čija je ukupna vrijednost veća od 227 milijuna dinara, od čega je udio pokrajinskog tajništva za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo 127 milijuna dinara.

»Zajedno s vama, nositeljima poljoprivrednih gospodarstava ulažemo u nove tehnološke linije, novu opremu i nove strojeve za preradu voća, povrća i cvijeća. Očekuje nas i nabava opreme za berbu, sortiranje i kalibriranje proizvoda, strojevi za ubiranje usjeva, solarnog panel sustava s pratećom opremom za pokretanje crpki za navodnjavanje, opreme za čišćenje i pranje proizvoda kao i nove linije za pakiranje i obilježavanje proizvoda«, kazao je Mirović.

Pokrajinski tajnik za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo **Vuk Radojević** rekao je da je ova Pokrajinska vlada opredijelila tri puta više sredstava nego prethodna.

»To jasno govori da je neophodno dodatno subvencionirati ulaganje u ovu vrstu opreme, jer je ova natječajna linija od izuzetnog značaja«, kazao je Radojević.

Od 1. srpnja 2016. godine do danas Pokrajinska vlada uložila je ukupno više od 19,5 milijardi dinara u mjere agrara, vodoprivrede i u područje šumarstva i razvoja lovstva.

Izvor: APV

Draž Petrović: Narod želi krv, seks i nasilje u medijima, ne objektivnost

Tiraži i gledanost *Pinka*, *Happyja*, kao i *Informera*, *Srpskog telegrafa* ukazuju da ovaj narod želi vidjeti krv, seks, nasilje, a ne one koji objektivno informiraju, rekao je glavni i odgovorni urednik *Danasa* **Dragoljub Draža Petrović** na tribini 31. srpnja u okviru *Zone Novog Optimizma* u Šapcu.

On je ukazao da kada se govori o pritiscima na medije, dođu Vučićevi manekeni nekoga nazivati lopovom i izdajnikom, što je oprobani recept režima i njihovih medija.

»Tako *Informer* optuži *Vreme*, *NIN* i *Danas* da dobijaju pare od države a napadaju vlast. Zaboravlja se da to nisu Vučićeve pare, već se radi o natječajima za medijske projekte, i to na osnovu zakona. Novinarstvo je dinamičan posao, ali novinari nisu aktivisti opozicije niti su nekakvi junaci, već ozbiljna profesija koja radi u interesu građana i javnosti. Devedesetih godina u Beogradu je bilo nekoliko TV i radio-postaja koje su profesionalno obavljale svoju funkciju i bile na meti režima, ali su danas u prijestolnici vrlo rijetki mediji koji časno rade svoj posao«, naglasio je Petrović.

Njegovo izlaganje nakratko su prekinuli dvadesetak aktivista SNS-a, koji su uzvikivali »zeleni lopove«, »zeleni Zabela«, misleći na gradonačelnika Šapca **Nebojšu Zelenovića**. Sudionici tribine zamolili su ih da malo promijene ove parole, pošto su i

prethodne večeri isto uzvikivali, a Petrović ih je pozvao da se pridruže skupu, ali su oni poslije desetak minuta otišli ispraćeni pljeskom posjetitelja tribine.

Teofil Pančić, novinar *Vremena*, na konstatacije da su novinari najveći neprijatelji režima istaknuo je da je to posljedica nenormalnih prilika u društvu, disfunkcionalne države, gdje nema podjele vlasti i ugušenih institucija.

»Depresivna i represivna slika krajem devedesetih ponavlja se i danas. Ako ostanemo bez ozbiljnih medija, završit ćemo kao društvo u barbarstvu. Zbog toga novinari moraju izdržati tu bitku za slobodu misli i izražavanja kako bismo postali normalno demokratsko društvo, a ne društvo na putu samoubojstva«, rekao je Pančić.

Milan Ćulibrk, glavni urednik *NIN*-a, podsjetio je da je taj tjednik privatiziran 2009. godine, da su vlasnici iz Švicarske i Njemačke i da kao vlasnici očekuju profit.

»*NIN* sudjeluje na natječajima za medijske projekte, ali kao i ostali profesionalni mediji dobija mrvice«, naveo je Ćulibrk i dodao da se sloboda novinarstva osvaja, »a naš zadatak je da kritiziramo svaku vlast«.

(Danas)

Oj, Beregu, selo moje malo

Hrvati iz šokačke skupine u Beregu su se doseljavali kroz nekoliko stoljeća, a njihovi običaji, jezik, nošnja oblikovali su ovo mjesto

Jedno od najstarijih naselja na teritoriju Grada Sombora je Bereg. Naselje pod imenom Bereg prvi puta se spominje 1319. godine, kao naseobina u Bodroškoj županiji i to kao posjed čiji je vlasnik bio **Imre Bécsei**. Od tog prvog pisanog traga Berega počinje povijest ovog mjesta duga sedam stoljeća. Veliki dio te povijesti ispisali su Hrvati iz šokačke skupine koji su i dalje, usprkos razdobljima koja im nisu bila naklonjena, većinsko stanovništvo u Beregu.

Naseobina s 11 kuća

Poslije prvog pisanog traga Berega iz 1319. godine ovo naselje ponovno se spominje 1368. godine, zatim 1464., 1472., 1482. i 1503. godine.

»U Beregu je 1570. godine bilo 11 kuća, a gotovo stoljeće kasnije ili preciznije 1649. godine bilo je deset katoličkih kuća. Ovo je značajan podatak, jer je upravo tijekom tog razdoblja došlo do mnogih promjena u Bačkoj, jer su mnoga sela u vrijeme turske okupacije u Bačkoj opustjela. Bereg se održao. U to vrijeme, a podatak je iz 1650. godine, selo je Kaločkoj nadbiskupiji plaćalo na ime poreza 14 forinti i par čizama. Bereg nije imao svoju crkvu već se na bogoslužje išlo u Santovo. Te veze Santova i Berega mogu se tako pratiti od turskih vremena pa sve do današnjih dana. Kada u Beregu više nije bilo turskih gospodara, selo je napokon dobilo svoju crkvu i novo stanovništvo. U selu je 1690. godine bilo 11 obitelji, 1714. godine 12 kuća. Taj broj će rasti i do 1900. – te godine Bereg će brojati 2.850 stanovnika«, kazao je povjesničar **Vladimir Nimčević** na LX. znanstvenom kolokviju ZKVH-a »Bereg – 700 godina kontinuiteta (1319.–2019.)« održanom u Beregu.

Skoro jedino stanovništvo do konca XVIII. stoljeća u Beregu su bili Hrvati iz šokačke skupine. Prema Nimčevićevim riječima krajem XVIII. stoljeća doseljavaju se Nijemci, Mađari i Židovi.

»Bereg napokon dobiva i svoju crkvu. Crkva sv. Mihovila sagrađena je 1743. godine, a svoj današnji oblik dobila je 1786. godine. Katolička škola počela je raditi već 1753. godine. Može se reći da se u to vrijeme vodilo računa o pravima nemađarskog stanovništva, jer je osim mađarskog jezika u nastavi korišten i hrvatski jezik. To je u to vrijeme bio veliki iskorak«, kazao je Nimčević.

Kako se moglo čuti, prijelaz između XIX. i XX. stoljeća razdoblje je u kome se u Beregu spominju prvi intelektualci. Neki nisu bili iz

Berega, ali su djelujući u toj sredini radili za korist tog mjesta. Između ostalog župnik u Beregu bio je i **Lajčo Budanović**.

Prvo šokačko prelo

»Poslije 1918. godine počinje novo razdoblje u povijesti Berega. Veliko šokačko prelo organizirano je 1919. godine. Prelo je održano i 1920. i na tom prelu sakupljeno je 208 kruna za potporu listu *Neven*. U tom poslijeratnom razdoblju Berežani su tražili i da se susjedno Santovo, koje je razgraničenjem ostalo u Mađarskoj, pripoji Jugoslaviji. Međuratno razdoblje bilo je vrijeme u kome je Bereg bio izložen različitim asimilacijskim i ekonomskim pritiscima, ali je

Dušanka Golubović i Milorad Stojnić

bilo i onih koji su se tome protivili, prije svih **Matija Kolar, Marin Dekić, Marin Radičev i Ante Jakšić**. Tijekom Drugog svjetskog rata Bačka je postala dio područja okupiranog od Mađarske, ali usprkos tome Šokci u Beregu su se održali. Poslije rata došle su nove promjene, opet na štetu Šokaca. U agrarnoj reformi oduzimana im je zemlja, u selo su doseljene 44 obitelji iz Like i Bosne, što je dovelo do promjena u etničkom sastavu. Ali zahvaljujući Šokcima Bereg u kontinuitetu postoji sedam stoljeća. Šokci na ove prostore nisu doseljeni, oni su se sami doselili, a to doseljavanje trajalo je stoljećima. Za razliku od kolonizacija u XX. stoljeću koje su bile nagle i koje su negativno utjecale na dalji razvoj Vojvodine», zaključio je Nimčević.

Mikini dani

U 700 godina dugoj povijesti Berega bilo je ljudi čiji je rad ostavio traga u vjerskom, prosvjetnom, glazbenom ili kulturnom životu ne samo Berega već i šire zajednice. Jedan od njih je i **Mika Ivošev Kuzma** (1901. – 1959.), glazbenik u čiju čast se u Beregu održavaju *Mikini dani*. Ove godine *Mikini dani* bili su dio proslave 700 godina od prvog spominjanja Berega. Program proslave počeo je u crkvi sv. Mihovila, gdje je održana misa zahvalnica za uspješno okončanu žetvu. Taj običaj zahvale Bogu u Beregu svetkuju od 1999. godine, a podsjećanje je to na nekadašnje obiteljske zahvale kojima su vrijedni kosci zahvaljivali Bogu na uspješno okončanoj žetvi i na novom berićetnom rodu žita. Trudili su se kosci da posljednji snop žita padne oko podne kada se oglašavaju crkvena zvona. Kosci bi kleknuli na koljena u krug oko snopa žita i izmolili Anđeoski pozdrav. Glavni kosac ili gazda uzimao je u ruku taj snop žita, digao ga u vis i svi skupa izgovorili su Jezus, odnosno Isus. Gazdarica je kod kuće čekala kosce na kapiji i svetila ih svetom vodom. Domaćini su primali posljednji pokošeni snop žita, poslužili ručak, a kod bogatijih bila je tu i glazba pa se veselilo za završenu žetvu. Tako je u Beregu bilo do 60-ih godina prošlog stoljeća, a sada na taj običaj još podsjeća misa zahvalnica na koju se nose snopovi žita i saćurice sa zemljom i žitom. Nakon mise, na otvorenoj pozornici priređen je program ovogodišnjih *Mikinih dana*. Iako je 90-ih godina, kada su održani prvi *Mikini dani*, ovo sjećanje na Miku Ivoševa zamišljeno kao smotra tamburaša, godinama je u programu sve manje tamburaša, a više pjevačkih i igračkih skupina. Tako je bilo i ove godine, a osim domaćina, u programu su sudjelovali gosti iz Hrvatske i Sombora.

»Veze s Beregom uspostavili smo prije godinu i pol dana kada je do nas iz Berega stigao podatak da su Berežani podrijetlom iz Klisa. Prvo smo mi bili gosti na Velikom šokačkom prelu u Beregu, zatim su oni bili naši gosti na snimanju emisije *Lijepom našom*, a evo sada nas ponovno u Beregu. Nadamo se daljnjoj kulturnoj suradnji, suradnji na očuvanju materijalne i nematerijalne kulturne baštine. Nama je cilj raditi na našoj lokalnoj povijesti, jer je Klis desetljećima bio zanemaren, a kroz te teme svakako da će biti mjesta i za nekadašnje Klišane koji su doselili u Bereg«, kazao je načelnik Općine Klis **Jakov Vetma**.

Bereg je danas mjesto s manje od tisuću stanovnika; procjene su da u selu ima oko 800-900 ljudi, ali i u tako malim sredinama može se opstati prije svega zalaganjem pojedinaca.

»Oj, Beregu, selo moje malo, hrvatsko si bilo i ostalo«, bečarac je koji se pjeva u Beregu, mjestu u kome su stoljeća povijesti ispisali Hrvati iz šokačke skupine.

»Bereg je nastao od doista male skupine ljudi. Nažalost, ni danas ih nije mnogo više, ali moramo biti svjesni da pojedinci grade kulturu, pojedinci stvaraju prošlost. Isto tako zajednice, ma kako bile male, ukoliko su svjesne svoje prošlosti, imaju budućnost. Bereg i sada ima te pojedince koji mogu zaštititi od zaborava ono što im je ostavljeno. Vidjeli smo danas ne samo nošnju već i iskrnu u očima ovih ljudi i to je vjera za budućnost«, kazala je manadžerica za kulturu ZKVH-a **Katarina Čeliković**.

»Za nas je ovo značajna obljetnica, jer 700 godina postojanja mogu obilježiti samo rijetka mjesta na teritoriju Grada Sombora. Na inicijativu samih mještana Berega i same crkve pomogli smo obnovu crkve sv. Mihovila, pomogli smo *Mikine dane*, a centralna manifestacija proslave 700. obljetnice Berega je za mjesec dana. U tu proslavu bit će uključeni svi mještani, udruge«, kazala je gradonačelnica Sombora **Dušanka Golubović**.

U programu *Mikinih dana* sudjelovali su KUD *Zagorci* iz Beljevine, KUD *Cret* iz Creta Bizovačkog, KUD *Pekovčani* iz Novih Perkovača i HKUD *Vladimir Nazor* iz Sombora.

Z.V.

Humor – pogonsko gorivo

Serije koje su se zavukle pod kožu

Stara, šaljiva izreka kaže: najlakši način da ti ime dospije u novine je da ih čitaš dok prelaziš ulicu. Kako sam novinar, nisam pokušavao prakticirati taj način, pa da mi se posreći, a malo riječi o humoru neće škoditi ni u ove dane kanikule, jer humoristično pogonsko gorivo relaksira i osvježava duh i čini čovjeka vedrim i usred dosadnih i tzv. krajnje ozbiljnih stvari. Humor je također i otpor ljudskoj gluposti i taštini, ljepota koja čovjeka svodi da tako kažem – na razumnu mjeru. I ne treba mnogo pameti da se zaključi kako je dan bez smijeha izgubljen dan, bez obzira na razne modele preživljavanja ove vrućine.

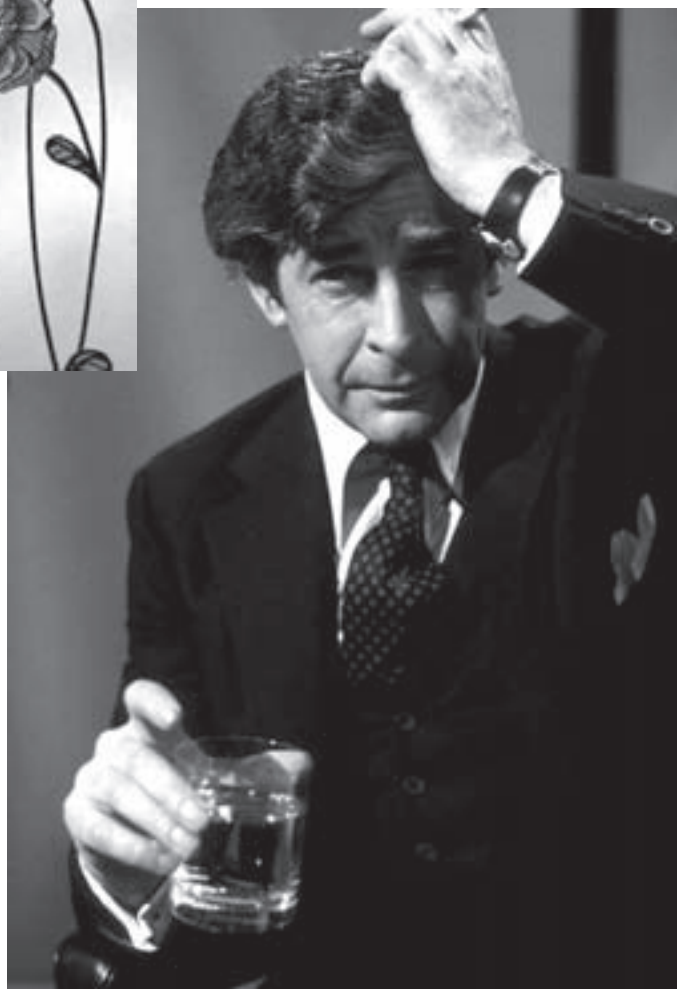
Nekadašnji montipajtonovac i jedan od vodećih putopisaca **Michael Palin** nedavno je dobio titulu viteza. S titulama za komičare malo teže ide ovdje. Eto, primjerice, **Dragoljub Ljubičić Mićko** još nema titulu. Jest da se još nije latio putopisa, ali mož-

A Ser Michael Palin je bio jedan od šestorice članova, glumaca i autora *Letećeg cirkusa Montyja Pythona* (*Monty Python's Flying Circus*), čuvene britanske humorističke serije, koja je napravila veliki utjecaj na komediju. Televizijska serija je emitirana na BBC-u koncem 1969. i početkom 1970-ih. U seriji je odbačen koncept »klasične epizode« s logično povezanim skečevima i scenama, a sve epizode imaju i nekoliko **Terry Gilliamovih** kratkih »crtača«, kombinaciju »oživljenih« crteža i fotografija na nelogičan način. Montipajtonovci satirom, duhovito i podrugljivo, često na nadrealan i ciničan način kritiziraju negativne društvene pojave i pojedince, uz elegantni smisao za autoironiju, dok velike događaje iz prošlosti i sadašnjosti prikazuju burleskno-lakrdijaški, a ne izostaje ni farsičan pogled na svijet koji ništa ne uzima za ozbiljno.

Odgovorni su i za naziv pod kojim je postao poznat fenomen internetske neželjene pošte – spam. Kada je na početku uporabe interneta prvim korisnicima počela pristizati neželjena

da mu padne na pamet da snimi piciginaše na Bačvicama, kao što je to uradio prije tri godine Ser Michael Palin u jednoj reportaži za britansku televiziju BBC, pa da i on dogura do neke titule i kao vitez zaigra picigin, možda baš ne u Splitu nego na nekoj prigodnoj lokaciji s prigodnom momčadi u Srbiji. Mogao bi u tom slučaju malo odmoriti od raznih vrsta izvođenja humora na račun aktualnih političara, a aktualna vlast sigurno bi osigurala odgovarajuće uvjete, koji su veoma zahtjevni za tu igru. A tko zna: možda i organizirati da picigin igraju tri Srbina i dva Hrvata. Dobro, pretjerao sam: jedan Hrvat i četiri Srbina, mada mislim da će ta varijanta teško proći u svezi interesiranja političara, jer u igri picigin nema pobjednika.

komediografskog šoua je lutka Žabac Kermit (Kermit the Frog) koji nastoji kontrolirati kreativni kaos ostatka ekipe. Čudesni likovi, apsurd i parodija, karakteristika su ove serije, a dvoje staraca smještenih u publiku na balkon, Statler i Waldorf, rugaju se i zajedljivo komentiraju šou koji se odvija na sceni. Nisam propuštao ni epizode serije *Mučke*, tj. *Only Fools and Horses*, kako glasi originalni naziv serije, a koju je prvi emitirao, naravno, BBC. Jedan sam od mnogih na ovome podneblju kome se ta serija zavukla pod kožu. U seriji braća Del Boy i Rodney pokušavaju ušicariti novce kroz rupe u sustavu, a

pošta, jedan se obožavatelj skupine sjetio slavnoga skeča *Spam*, u kojemu je meni jednog kafića nakrcan ponudom konzervirane hrane *Spam*. Pajtonovci gundaju: »Jaja i spam; Jaja, slanina i spam; Spam, jaja, spam, spam, slanina i jaja...«.

Stara je fora reći kako Britanci imaju uvrnut, ali zdrav smisao za humor, a činjenica je da imaju čuvene komičare i tradiciju, a bogat engleski jezik omogućuje razigranost s dosjetkama i riječima.

Odrastao sam i sazrijevao umnogome i uz engleski humor. Osim Pajtonovaca, veselio me i pokretao moždane vijuge i humor poput onoga **Davea Allena**, koji je imao oštar jezik. Emisiju *The Dave Allen Show* čiji je bio voditelj, prvo je emitirao BBC, a glavne teme su bile seks i religija. Bilo je smijeha i dok sam gledao humoristički serijal **Bennyja Hilla** u kojoj su zastupljeni geg, pantomima i prenatigli scenski pokreti. *The Benny Hill Show* je prvo prikazivao, a tko drugi, nego BBC, a kasnije *Thames TV*. Serijal je bio poznat i po završnoj sceni svake epizode u kojoj ostali članovi ekipe jure Bennyja uz veselu glazbu.

Iščekivao sam svaku epizodu serije *Muppet Showa*, humorističkog ostvarenja čiji je tvorac lutka **Jim Henson**. Voditelj ovog

Peckham je podsjećao na gradove u regiji. Glavni likovi u seriji izbjegavaju posao i plaćanje poreza, a posprdno se gleda na život radničke klase u kvartu Londona – Peckhamu. Autor *Mučki* je **John Sullivan**, jedan od najboljih komediografa u povijesti. Briljantnog humora šezdesetih, sedamdesetih i osamdesetih godina prošlog stoljeća nije manjkalo. Serije za pod kožu su primjerice i *Allo allo!* i *Crna Guja* (*Blackadder*). Obje su vrhunske komedije situacije i obje se se prikazivale na BBC-u.

U postavkama britanskog humora i skečevima nema pošteđenih. Od pripadnika crkve, političara, činovnika, radnika do krune i ljudi bez obzira na stalež kome pripadali. Ali određena granica se ne prelazi. Što hoću reći? To vam je otprilike kao kada poznanika, prijatelja ili sugrađanina želite u razgovoru podbosti ili šaljivo pozdraviti, napraviti dosjetku, ali tako da se »prozvani« ne uvrijedi, a da ipak dobije porciju. Bez obzira je li to poznata, slavna osoba ili nije. Ostavimo malo sada engleski humor po strani. Sigurno da nije dobro ako na ovom podneblju nema humora na vlastiti ili na račun ovdašnjeg društva. A dobro je rekao američki komičar **Groucho Marx**: »Ako se ne umiješ smijati na vlastiti račun, bit će mi drago da ja to učinim za tebe.«

Zvonko Sarić

Godišnja skupština Hrvatskog svjetskog kongresa održana u Mostaru

Mjere za povratak iseljenništva i mjesta u Saboru

Hrvatski svjetski kongres (HSK), nevladina organizacija hrvatskih iseljenika u svijetu, pozvala je vlasti u Hrvatskoj i hrvatske predstavnike u vlasti BiH da kreiraju programe kojima bi se potaknuo povratak iseljenništva i zatražila da se izvandomovinskim Hrvatima na izborima zajamči šest mjesta u Hrvatskom saboru, ključni su zaključci godišnje skupštine Središnjeg odbora HSK-a koja je održana od 26. do 28. srpnja u Mostaru. Ovo je bilo prvi puta da je skupština Kongresa održana izvan Hrvatske.

Saborska mjesta

»Mi radimo na brojnim projektima čiji je cilj bolja povezanost hrvatskog iseljenništva s naše dvije matične države i to ćemo nastaviti raditi. Na zasjedanju u Mostaru zaključili smo da ćemo se intenzivnije uključiti u lobiranje naših nacionalnih interesa«, kazao je predsjednik HSK-a **Vinko Sabljo**.

HSK je zatražio da se dijaspori zajamči šest mjesta u Hrvatskom saboru i ocijenio nerazumljivim što se malim brojem mjesta za glasovanje ili nemogućnošću dopisnog ili elektronskog glasanja praktično onemogućava biračko pravo hrvatskim državljanima u dijaspori. U Saboru bi hrvatsko iseljenništvo, po prijedlogu HSK-a, predstavljao po jedan predstavnik hrvatskih zajednica iz Australije, Južne Amerike, SAD-a i Kanade dok bi se iz Europe u Hrvatskom saboru birala dva zastupnika.

»Nerazumno je i štetno da hrvatsko izvandomovinstvo ima manja prava od nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj«, ocjenjuje se u priopćenju HSK-a o zaključcima skupštine i napominje kako bi ulazak zastupnika iz dijaspore u rad Sabora pridonio jačanju veza iseljenništva i domovine.

»Demografske nevolje«

HSK upozorava i kako se dvije domovine, Hrvatska i Bosna i Hercegovina, nalaze u »opasnim demografskim nevoljama«.

»Krajnje vrijeme je da odgovorne institucije u domovini počnu nuditi atraktivne programe povratnicima. To bi nedvojbeno popravilo ne samo demografsku sliku domovine nego i revitaliziralo hrvatsko gospodarstvo«, stoji u zaključcima skupštine HSK-a.

HSK pozdravlja poteze Vlade RH kako bi se stanje popravilo i ocjenjuje kako je nedavno promovirani studij demografije i izvandomovinstva na Hrvatskim studijima u Zagrebu »itekako dobro došao«.

U zaključcima s godišnje skupštine te organizacije pozivaju se i sve institucije Hrvata da se »učinkovito zauzmu za Hrvate u Bosni i Hercegovini, koji su, iako konstitutivni narod, u toj i našoj državi svedeni na zapostavljenu nacionalnu manjinu«.

Zvonko Milas, Jasna Vojnić, Dragan Čović, Tomislav Žigmanov i Ivan Sabolić

Na skupštini je bilo riječi i o jednom od najvećih projekata HSK-a, Hrvatskim svjetskim igrama (na kojima redovito sudjeluju i Hrvati iz Srbije) te je najavljeno da će pete po redu Igre biti održane u Zagrebu od 21. do 25. srpnja 2020. godine.

Potpora za više projekata

Državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Zvonko Milas**, koji je bio izaslanik hrvatskog premijera **Andreja Plenkovića**, pozvao je u pozdravnom govo-

ru na zajedništvo domovinske i iseljene Hrvatske i Hrvata te najavio potporu više projekata tijekom 2020. godine upravo kako bi se Hrvati bolje povezivali s domovinom i međusobno.

»Ovaj skup i vaš dolazak u Mostar jasna je i snažna poruka pune potpore sunarodnjacima koji žive u BiH i potvrda da su neraskidive veze hrvatskog naroda ma gdje živio«, rekao je Milas.

Skupština HSK-a održana je pod pokroviteljstvom Hrvatskog narodnog sabora BiH. Predsjednik HNS BiH **Dragan Čović** podržao je rad HSK-a i upozorio da je za Hrvate u BiH ključno izmijeniti izborni zakon.

»Što se tiče Hrvata u BiH, mi se ovdje pokušavamo očuvati, a ja sam siguran da ćemo se i očuvati, kao potpuno jednakopravan, konstitutivan narod na čitavom prostoru BiH«, rekao je Čović.

Na otvaranju zasjedanja sudjelovao je i novoimenovani veleposlanik Hrvatske u Bosni i Hercegovini **Ivan Sabolić**.

O položaju Hrvata u Srbiji

Predstavnici Hrvata iz Srbije redovito bivaju pozivani i prisustvuju godišnjim skupštinama HSK-a, a ove su godine u Mostaru bili predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić** i predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov**, koji je ujedno govorio o aktualnom društvenom i političkom položaju Hrvata u Srbiji.

U izjavi za naš tjednik Žigmanov kaže kako je važno da se za položaj Hrvata u Srbiji čuje i na svim skupovima koji se tiču Hrvata izvan Hrvatske.

»Skupština HSK-a održana je uz predstavnike vlasti iz Hrvatske te predsjednika Hrvatskog narodnog sabora BiH Dragana Čovića. Osim što smo predstavili aktualni položaj ovdašnje hrvatske zajednice, skupština je bila prilika da na marginama skupa razgovaramo s pojedinim dužnosnicima i uglednim osobama iz izvandomovinstva o oblicima suradnje, daljnjim aktivnostima

te mogućoj potpori pojedinim inicijativama koje postoje unutar hrvatske zajednice u Srbiji«, kaže Žigmanov.

Član izvršnog odbora HSK-a i njihov tajnik za autohtone hrvatske manjine u Mađarskoj i Srbiji **Marin Skenderović** kaže u kratkoj izjavi za HR kako su pripadnici hrvatskoga naroda u ove dvije europske države također dio hrvatskog izvandomovinstva.

»Ne želimo se dijeliti nego u okviru svojevrstne izborne jedinice sudjelovati kao i ostali Hrvati u političkom djelovanju za dobrobit svih Hrvata«, kaže Skenderović.

Hrvatski svjetski kongres je međunarodna, neprofitna, nevladina i nestranačka organizacija, koja za zadaću, kako navode, ima povezati sve Hrvate i Hrvatice, hrvatske udruge i ustanove izvan domovine i tako stvarati bolje uvjete i interese hrvatske domovine i hrvatskog izvandomovinstva.

D. B. P.

Okrugli stol o izbornim uvjetima na FPN-u u Beogradu

Početak dijaloga vlasti i oporbe?

Na Fakultetu političkih nauka (FPN) u Beogradu u utorak je održan okrugli stol predstavnika vlasti i oporbe, uz prisustvo civilnog sektora, objavio je N1. Izvršni direktor Fonda za otvoreno društvo **Milan Antonijević** izjavio je da je sastanak na kom je bilo riječi o izbornim uvjetima protekao u konstruktivnoj atmosferi i najavio da će vrlo brzo biti organiziran novi. Nakon okruglog stola nije bilo izjava sudionika, ali je Antonijević rekao da će javnosti biti upućeno priopćenje.

»Veoma je dobro da se dijalog u Srbiji otvara na ovaj način uz sudjelovanje relevantnih aktera«, rekao je Antonijević i dodao da je skup održan na FPN-u jer se taj fakultet bavi izučavanjem izbornih sustava i civilnog društva. Antonijević je dodao da je jedan od zahtjeva bio da sastanak bude zatvoren za medije jer su sudionici htjeli razgovarati bez prisustva medija.

Prije toga, sastanak su napustili predstavnik vlasti **Vladimir Orlić**, kao i oporbe **Dragan Đilas**, **Nebojša Zelenović** i **Miroslav Aleksić**.

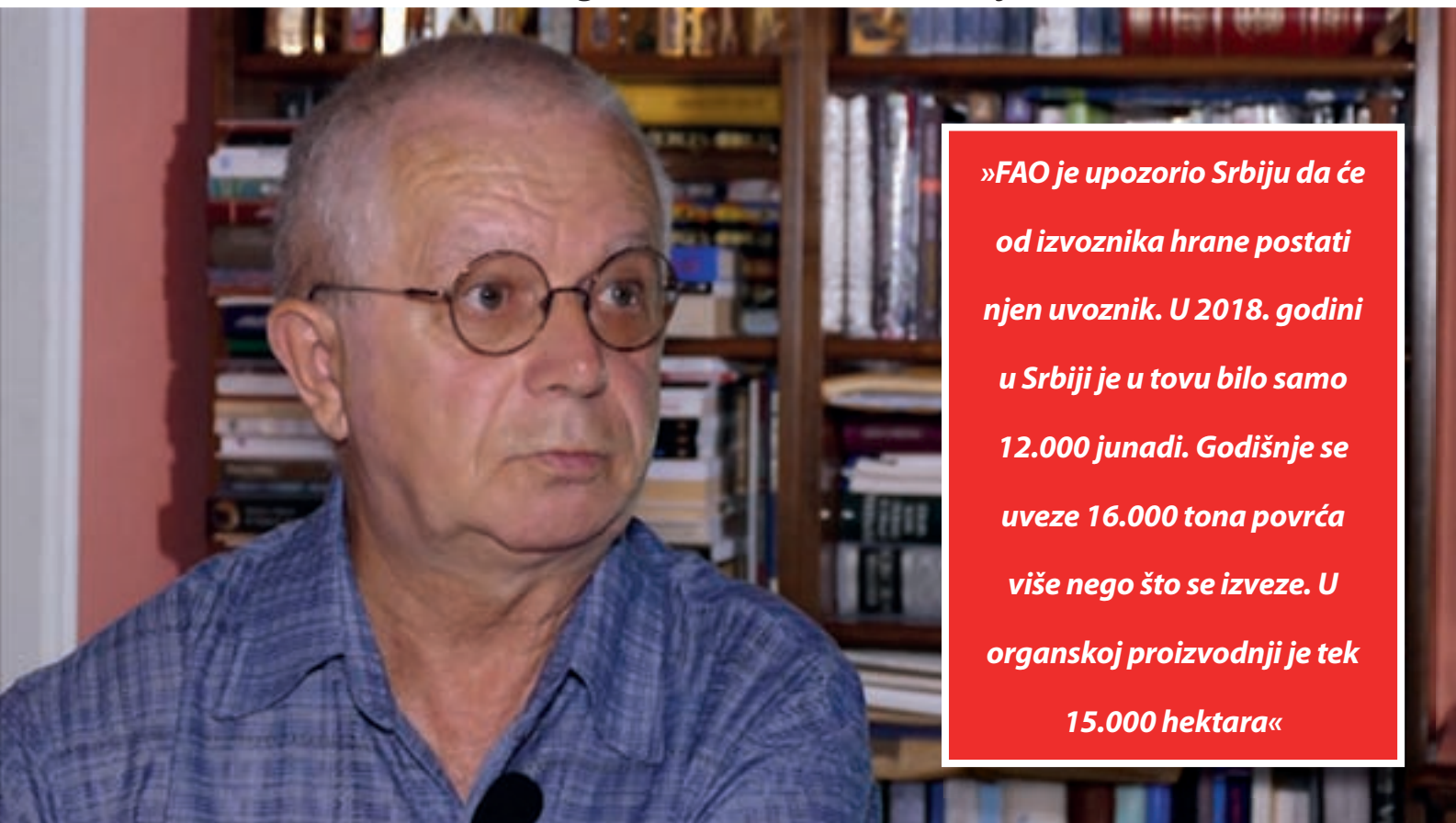
Na naljepnicama koje su izlijepljene u holu FPN-a kao poziv na sastanak bilo je navedeno kako je u pitanju dijalog o izborima 2020., odnosno neka vrsta okruglog stola koji se održava u organizaciji Fonda za otvoreno društvo. Sve ostalo je, kako je rekla reporterka N1, bilo pod velom tajne.

Dekan FPN-a **Dragan Simić**, koji je bio jedan od uvodničara na skupu, izjavio je za N1: »Čim smo sjeli zajedno to je dobar znak. To je znak da postoji svijest i velika potreba da se razgovara, a to je već nešto«, rekao je Simić.

U zgradi fakulteta su, između ostalih, bili ministar policije **Nebojša Stefanović**, zastupnici Srpske napredne stranke u Skupštini Srbije **Vladimir Orlić** i **Vladimir Đukanović**, lider Stranke slobode i pravde **Dragan Đilas**, predsjednik Demokratske stranke **Zoran Lutovac**, potpredsjednik Narodne stranke **Miroslav Aleksić**, kao i zastupnica u Skupštini Srbije **Marinika Tepić**, **Aleksandar Ivanović** iz SDS-a, predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov**.

H. R.

Branislav Gulan, član Naučnog društva ekonomista Srbije

»FAO je upozorio Srbiju da će od izvoznika hrane postati njen uvoznik. U 2018. godini u Srbiji je u tovu bilo samo 12.000 junadi. Godišnje se uveze 16.000 tona povrća više nego što se izveze. U organskoj proizvodnji je tek 15.000 hektara«

Prvo napuniti prazne staje

Intervju vodila: Zlata Vasiljević

Srbija je danas siromašna agrarna zemlja, a tu činjenicu potvrđuje i podatak da jedan poljoprivrednik u Srbiji proizvede hrane za 15 ljudi, u Njemačkoj jedan seljak »hrani« 152 osobe, u Sloveniji 25, a prosjek Europske unije je između 50 i 80 stanovnika. Sumornu sliku Srbije dopunjuju i podaci da u 500 sela nema asfaltnih cesta niti veze sa svijetom, tisuću njih nema trgovine, u dvije trećine sela nema ambulante, a bez pošte je čak 2.000 sela. Poljoprivreda je u nepovoljnom položaju u odnosu na industriju, a od 2000. godine tek je neznatni dio direktnih stranih investicija bio usmjeren u poljoprivredu. Od 1991. do 2012. godine Vojvodina je ostala bez 110.000 stanovnika. Sve to su činjenice zbog kojih **Branislav Gulan**, član Naučnog društva ekonomista Srbije i član Nacionalnog tima za preporod sela Srbije i publicist, ocjenjuje da je bitka za spas sela izgubljena. On

napominje da sad treba spašavati varošice. Jer, svake godine u Srbiji umre 102.000 ljudi, a rodi se tek 65.000 beba. Dakle, nestane po jedan Bečej.

Može li se ta već izgubljena bitka dobiti i u kom pravcu u budućnosti treba ići naša poljoprivreda? O tome smo razgovarali s Branislavom Gulanom.

 Srbija ima skoro 5,1 milijun hektara poljoprivrednih površina ili preračunato na broj stanovnika 0,56 hektara po stanovniku. To su službeno objavljeni statistički podaci, ali Vi smatrate da je dio tog poljoprivrednog zemljišta izgubljen. Kako i gdje?

U zabludi smo da pod poljoprivrednim površinama u Srbiji imamo oko 5,1 milijuna hektara i da obradive površine čine 4,1 milijuna hektara, dok se obrađuje 3,35 milijuna hektara. Navod-

no, po stanovniku Srbije dolazi prosječno po 0,56 hektara, što je znatno više nego u Nizozemskoj ili Njemačkoj. Realno, mi nemamo više te površine. Što zbog gradnje cesta, što zbog bespravne gradnje, podizanja različitih objekata na najboljim obradivim površinama, svake godine nam se fond obradivih površina smanjuje. Nema preciznih podataka koliko je to, ali pretpostavka je da se na ovaj način godišnje u Srbiji gubi oko 25.000 hektara. S druge strane, neobrađeno ostaje oko 600.000 hektara, što sebi ne dozvoljavaju ni mnogo razvijenije zemlje od Srbije. Analiza Ekonomskog instituta iz 2015. pokazuje da je nepoduzimanjem odgovarajućih mjera u agraru za pet godina izgubljeno 25 milijardi eura. Rezultat loše agrarne politike u Srbiji jesu više cijene prehrambenih proizvoda na policama u Srbiji nego u regiji, dok su cijene primarnih poljoprivrednih proizvoda niže. FAO je upozorio Srbiju da će od izvoznika hrane postati njen uvoznik. To i vidimo po uvozu povrća, koji je je znatno viši od izvoza. Slično je i s mesom. Primjera radi, prošle godine Srbija je samo za uvoz zamrznutog svinjskog mesa potrošila 71 milijun dolara. Prije dva i pol desetljeća od izvoza svinjskog mesa u Srbiju dolazilo je 762 milijuna dolara.

Čini se da nepromišljenim potezima zemlju, taj dragocjeni resurs, gubimo nepovratno. Isto tako za opstati u ratarskoj proizvodnji i općenito u poljoprivredi potrebno je mnogo više zemlje nego prije, recimo 30 ili 40 godina. Može li onda stočarstvo biti ta slamka spasa? Znajući pri tome da smo danas daleko od stočarske proizvodnje kakvu je Srbija imala prije nekoliko desetljeća.

U Srbiji je stočarstvo na najnižim granama. Ono u BDP-u poljoprivrede sudjeluje samo s 30 posto. U srednje razvijenim zemljama to je iznad 60 posto. Dakle, mi smo na nivou nerazvijenih afričkih zemalja. U Srbiji je uništen stočni fond, pa nema ni stoke ni mesa za izvoz! Primjera radi, EU (koja godišnje uvozi 700.000 tona junećeg mesa) preporučila je Srbiji da tovi junad, jer ona može u narednih pol stoljeća od nas godišnje kupovati po 50.000 tona *baby beefa*. Europski ministar poljoprivrede tada je jasno rekao: udružite se u proizvodnji, ukoliko to ne uradite ne da ćete propasti nego ćete nestati! Napunite staje s govedima i garantiram vam otkup dogovorenih količina u narednih pol stoljeća! Da tome nismo posvećivali pažnju najbolje svjedoči podatak iz 2015. godine kada je iz Srbije izvezeno samo 315 tona *baby beefa*, što je 100 puta manje nego prije dva i pol desetljeća! U 2016. godini izvezeno je oko 420 tona, a 2017. godine oko 480 tona i još oko 2.000 tona goveđeg mesa. Poslije potpisivanja ugovora o izvozu junećeg mesa u Tursku od 5.000 tona, u prvoj polovici 2018. godine otpremljeno je u ovu zemlju oko 700 tona. To se odrazilo i na cijene na tržištu, jer se cijena žive vage kilograma mesa pomjerila s 1,9 na 2,4 eura po kilogramu. Ali, novim kreatorima gospodarske i agrarne politike tek sad se pojavio problem koji u Srbiji postoji već nekoliko desetljeća. Naime, sad su saznali da u zemlji nema dovoljno junadi. A obećali su godišnji izvoz u Kinu do 500.000 tona i Tursku 5.000 tona s mogućnošću povećanja. Ali, prema službenim podacima Zadrugnog saveza Srbije u zemlji smo u 2018. godini imali samo 12.000 junadi. Zaboravljamo da u zemlji proizvodimo manje od 400.000 tona svih vrsta mesa godišnje. Od toga je juneće tek oko 75.000 tona. I trošimo oko tri do četiri kilograma tog mesa po stanovniku godišnje. A, već nekoliko godina FAO nas upo-

zorava da će Srbija uskoro od izvoznika hrane postati ovisna o uvozu. Inače, od 1996. godine Srbija ima dozvolu od EU za godišnji izvoz 8.875 tona *baby beefa*. Ali, nikada se toj broju nismo primakli, jer nemamo ni stoke ni mesa.

Zvučat će kao paradoks, ali to onda znači da bismo mi u stvari trebali ići korak unazad? Ili je bolje reći nekoliko desetljeća unazad?

Provedba nove agrarne politike znači prvo napuniti prazne staje u Srbiji. Jer, pored već praznih staja kod većine od 350.000 registriranih gospodarstava, one su prazne i u 200.000 praznih kuća u Srbiji. Prazne staje neće se moći odjednom napuniti. Ali boljom i stimulativnom agrarnom politikom, povratkom povjerenja i radom iz godine u godinu – da. Primjera radi, prije dva i pol desetljeća iz SFRJ se izvozilo 50.000 tona *baby beefa*, a od toga samo iz Srbije više od 30.000 tona. Inače, bruto vrijednost agrarne proizvodnje u Srbiji u 2014. godini bila je pet, a u 2015. godini samo 4,75 milijardi dolara, pa u 2016. godini opet pet milijardi dolara. Želja političara i kreatora agrarne politike je da to bude 6,6 milijardi dolara. Naš cilj mora biti prvo da dostignemo nivo iz devedesetih godina prošlog stoljeća, pa onda da idemo na povećanje.

Ako nam cilj u stočarskoj proizvodnji mora biti povrat na početak 90-ih, je li bolja slika u voćarskoj i povrtlarškoj proizvodnji? Činjenica jest da se podižu novi suvremeni voćnjaci, da se sve više razvija plastička proizvodnja povrća. Je li ta slika na prvi pogled varka?

Povrće u Srbiji se proizvodi na 75.000 hektara. Prosječno se godišnje izveze 87.400 tona svježeg povrća u vrijednosti od 39,3 milijuna dolara, a ti podatci su za razdoblje od 2014. do 2018. godine. U izvozu, sa 70 posto, dominiraju mrkva, crni luk, paprika i krastavac. Prosječni godišnji uvoz svježeg povrća u Srbiji je 103.900 tona. Taj uvoz ima godišnju stopu rasta od oko četiri posto. Vrijednosno, uvoz svježeg povrća u prosjeku iznosi 62,1 milijun dolara. U uvozu dominira rajčica, krumpir, grah, kupus i keleraba i svi oni čine 63 posto ukupnog uvoza. Ovo su potadci prof. dr sc. **Branislava Vlahovića** s novosadskog Poljoprivrednog fakulteta. Istraživanja pokazuju da je godišnji uvoz veći od izvoza povrća za 16.473 tone. Zbog toga je u ovom području i bilanca vanjskotrgovinske razmjene negativna u vrijednosti od 22,8 milijuna dolara. Povećanje izvoza može se postići većom domaćom proizvodnjom povrća, udruživanjem proizvođača u asocijacije tržišnih proizvođača, većom potporom državnih institucija i intenziviranjem marketinških aktivnosti.

Može li onda šansa za povrtlare biti organska proizvodnja?

U organskoj proizvodnji povrća nalazi se samo 200 hektara. Ukupno u organskoj proizvodnji u Srbiji je oko 15.000 hektara, što je samo 0,4 posto obradivih površina. Vrijednost izvoza organske proizvodnje je oko 24 milijuna dolara u 2018. godini. Naš cilj je da u bližoj budućnosti u organskoj proizvodnji bude 60.000 hektara. Najdalje je otišla Austrija koja pod organskom hranom ima 20 posto obradivih površina. Ne koristimo dovoljno tržište Rusije koja je u svijetu 12. uvoznik povrća. Rusija ga kupuje godišnje za 1,6 milijardi dolara. Srbija je u Rusiji pri kraju liste zemalja od kojih kupuje povrće. Na desetom mjestu, s udjelom od 1,5 odsto godišnje. Jedan od značajnijih problema je neorganiziranost proizvođača u Srbiji, pojedinačno nastupanje, ra-

zličita kvaliteta, visoke cijene inputa u Srbiji, prije svega goriva, sjemena, gnojiva, sredstava za zaštitu bilja. Prosječni poticaji u Srbiji su 34 eura po hektaru, a u EU veće od 500 eura po hektaru. Zbog toga Srbija nije konkurentna. Prosječni poticaji za organsku proizvodnju u Srbiji su 57 eura po hektaru, a u Hrvatskoj je to 480 eura. Kako onda mjeriti konkurentnost? Prijedlog za bolju poziciju Srbije nalazi se u povećanju površina, poticajima države, intenzivnoj proizvodnji u staklenicima i plastenicima. Kada je riječ o većem izvozu, tu rješenja treba tražiti u udruživanju proizvođača kroz zadruge, izgradnju distributivnih centara koji trebaju imati opremu za održavanje kvalitete.

I da se vratimo na voćarstvo.

Da nam voćarstvo u agraru daje najbolje rezultate vidi se po broju novih voćnjaka, po prinosisima u voćnjacima koji najmanje variraju. Rod se godišnje kreće do dva milijuna tona svih kultura. Što se pojedinačnih vrsta tiče, ostvarena proizvodnja malina u 2018. godini veća je za 11,5, a višanja za 37,5 posto u odnosu na 2017. godinu. Za godinu i pol dana programa *500 zadruga u 500 sela* značajna pozornost i dobar dio novca dobile su baš zadruge koje se bave voćarstvom. U prvoj godini taj novac je dobilo devet zadruga. Ali značajno je i to da su prve dvije složene zadruge baš voćarske. U prošloj godini su, primjerice, značajna sredstva dobile zadruge iz Arilja i Slankamena. Poslije toga one su proširile svoje udruživanje, prijavile se ove godine na novi natječaj i sada su novac dobile kao složene zadruge, a to je bespovratno po 500.000 eura.

Kako Vam onda izgledaju priče o preporodu sela i poljoprivrede kroz poticaje zadrugarstvu – 500 zadruga u 500 sela? Realna priča, ili još jedan politički projekt bez rezultata?

Rekao bih da je akcija *500 zadruga u 500 sela* vratila duh zadrugarstva u Srbiji. Srbija je bila zemlja u kojoj je godišnje nestajalo po 100 zadruga. Sada se približavamo osnivanju čak 500 novih zadruga za tri godine. Država je direktno pomogla zadrugarstvo za tri godine s 1,7 milijardi dinara. Taj novac je bespovratno dobio oko 150 starih i novih zadruga. Mislim da se rješenje mnogih problema u agraru nalazi u razvoju zadrugarstva. To znači da udruživanje predstavlja snažnu ekonomsku okosnicu u ekonomijama razvijenih zemalja u svijetu, a udružuju se i farmeri koji posjeduju po nekoliko tisuća hektara zemlje i drugi ne mali kapital. Koliko je udruživanje značajan proces i trend za visoki respekt, najbolje ilustrira podatak da u cijelom svijetu udruženo radi i posluje milijardu zadrugara koji su organizirani u više od 750.000 zadruga. Jer, u svijetu je oko tri milijarde ljudi povezano na razne načine s radom zadruga. Zadruge osiguravaju više od 100 milijuna poslova širom svijeta, što je 20 posto više od multinacionalnih kompanija. U Srbiji postoji više od 50.000 zadrugara i 150.000 kooperanata. Zadruge djeluju u okviru 16 združnih saveza. U njima radi i oko 10.000 zaposlenih. Zadruge su, kao ekonomske organizacije, tvorevine epohe kapitalizma, nastale sredinom XIX. stoljeća. Izvorno, to je pokret sitnog kapitala. Cilj je bio opstanak malih sitnih proizvođača – formirale su ih obrtnici i trgovci. Prva zadruga u svijetu je bila tkalica u Engleskoj, osnovana 1844. godine. Godinu dana poslije nje osnovana je u Sobotištu u Slovačkoj, a treća u Bačkom Petrovcu 1846. godine. U vrijeme dok je svijet razvijao zadrugarstvo, u Srbiji je ono nazadovalo, pa se godišnje gasilo po 100 zadruga. Od pokreta-

nja akcije *500 zadruga u 500 sela*, travnja 2017. godine u Srbiji je osnovano 319 novih zadruga. Dakle, vraćen je duh zadrugarstva. To je poslije sedam desetljeća prvi puta da država pomaže zadrugarstvo s bespovratnim novcem. Planirano je da se za tri godine uloži 25 milijuna eura. Prema studiji *Poljoprivredno zemljište u Republici Srbiji od 1960. godine do 2012. godine*, zadrugama nedostaje oko 400.000 hektara zemljišta. Kada to pomnožite s cijenom jednog hektara koja je od 5.000 pa do 10.000 eura, to je onda između dvije i četiri milijarde eura. Kada bi se taj novac vratio zadrugama, one bi preporodile seljački sektor. A da i ne govorimo o mljekarama, klaonicama, mesnicama, silosima, skladištima, farmama koje su unesene u kombinat pa podržavljene. U pljačkaškoj privatizaciji agrara koja je obavljena uz pomoć države, to je kasnije prodano iako je imalo svoje titulare. Jer je u tranziciji prodano bez razgraničenja, kao društveno vlasništvo. Zašto Slovenija to nije uradila, već je svo zemljište unijela u svoj državni fond, dok se ne završi restitucija? A mi smo restitucijom isključili povrat zadrugne imovine iako je ona privatno vlasništvo. Država je, da ne bi snosila posljedice povrata prodane zadrugne imovine i da ne bi bilo sporova, izbrisala članke prethodnog zakona u Zakonu o zadrugama (2015. godine) i praktički legalizirala pljačku cjelokupne zadrugne imovine koja je bez naknade preuzeta od 1. srpnja 1953. godine do danas.

Tibor Navracsics osobni pokrovitelj *Dužijance*

Član Europske komisije i povjerenik za kulturu, obrazovanje, sport i mladež pri Europskoj uniji u Bruxellesu **Tibor Navracsics** bit će osobni pokrovitelj ovogodišnje *Dužijance* u organizaciji Udruge bunjevačkih Hrvata *Dužijanca*. Navracsics će nazočiti svetoj misi u katedrali, sudjelovati u svečanom mimohodu od katedrale do Trga slobode, nazočiti svečanoj dodjeli kruha gradonačelniku Subotice, te svečanom ručku u Hrvatskom kulturnom centru *Bunjevačko kolo*. Također će se sastati s vodstvom Hrvatskog nacionalnog vijeća, Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i UBH-a *Dužijanca*.

»Radujemo se da naša *Dužijanca* ovim čini još jedan korak prema međunarodnim vodama, nakon što je u njih prošle godine 'zaplovila' primanjem prestižne međunarodne turističke nagrade Zlatni INTERSTAS i tako uvrštena u Klub zaslužnih institucija za međunarodni turizam. Gospodin Navracsics već je upoznat s našom Udrugom i našom manifestacijom. Vjerujemo da će se na ovogodišnjoj *Dužijanci* i uživo uvjeriti u tradicijske, kulturne i identitetske vrijednosti bunjevačkih Hrvata«, navodi se u priopćenju UBH-a *Dužijanca*, kojeg potpisuju **Marinko Piuković** i msg. dr.s.c **Andrija Anišić**.

Počelo izmuljavanje dijela Dunavca

Novi život monoštorskome Dunavcu

Kanal DTD, koji prolazi tik pokraj zapadnog ruba Monoštorca, ovih će dana polako prestati biti izvor neugodnih mirisa koji su dugo činili život Monoštorcima i njihovim gostima nelagodnim. Naime, JVP *Vode Vojvodine* započelo je projekt revitalizacije njegovoga kraka koji se proteže između ruba sela i otoka Lanciget. Godinama su se Monoštorci jedni drugima, a onda i nadležnima za vodno gospodarstvo, koji kanalom DTD upravljaju, žalili na brzo zamuljenje ovoga dijela kanala, njegovo oplicavanje, a time i gubljenje onoga što Monoštorci u vodi vide kao lokalni resurs. Doduše, i sami su priznavali, posebice oni koji žive u ulicama Dunavskoj i Tijesnoj, tik uz Dunavac, da septičke jame njihovih dvorišta u velikoj mjeri i uzrokuju or-

gansko zagađenje, zbog čega ubrzano buja vegetacija i stvara se mulj u kanalu koji gotovo ne teče, a koji je dio Specijalnog rezervata prirode Gornje Podunavlje i, kao i cijelo selo i njegova okolica, Rezervata biosfere Bačko Podunavlje. Mjesna zajednica Monoštor je na svojoj sjednici 6. svibnja odlučila uputiti žuran zahtjev *Vodama Vojvodine* za izmuljavanje dijela Dunavca, podržan peticijom 729 žitelja Monoštora, koji je početkom srpnja i prihvaćen. Po dobijanju potrebnih dozvola od Pokrajinskog zavoda za zaštitu prirode, sredinom srpnja brodovi refuleri su pristigli na ovu lokaciju i izmuljavanje je počelo.

Kako smo saznali u *Vodama Vojvodine*, planirano je da se iz dijela Dunavca pored Lancigeta ukloni sav mulj do dubine koja je projektirana prilikom izgradnje ove dionice kanala, kada je Lanciget i formiran kao otok. Upravo u udubljenja koja su u sredini otoka tada nastala deponirat će se izmuljeni materijal.

M. Tucakov

S druge strane ceste

Vodotoranj i nekadašnja tramvajska stanica u centru Palića bili su čest motiv fotografija u prošlosti, a pogotovo razglednica, no slikanih uglavnom sa strane glavne prometnice kroz mjesto, ka Velikom parku i jezeru. Na staroj fotografiji (vjerojatno iz četrdesetih godina prošlog stoljeća) smjer je obrnut: slikano je iz parka ka drugoj strani ceste. Zahvaljujući ovoj snimci i još ponekoj iz različitih razdoblja, ostali su dokumentirani podaci o prijašnjem izgledu Palića u dijelu između željezničke stanice i glavne ceste, a taj dio naselja je u međuvremenu izmijenjen.

Iako se o Paliću više priča s aspekta turističkog mjesta, ovo je ujedno Mjesna zajednica koja se danas širi i razvija upravo s te druge strane ceste i željezničke pruge. Gradilo se tamo već i krajem devetnaestog stoljeća. U Povijesnom arhivu Subotice sačuvani su projekti vila još iz 1898. godine u današnjoj aleji Orbánfalva, što je potvrda zainteresiranosti Subotičana toga vremena za izgradnju kuća za odmor i na placevima udaljenijim od jezera. Blizina pruge činila ih je dovoljno atraktivnim.

Na snimci iz Velikog parka ka »drujoj strani« Palića na staroj fotografiji, u lijevom kutu vidi se isti objekt koji postoji i danas (poslovne je namjene, trgovina je zatvorena), no u nastavku ulice dogodile su se velike promjene. Srušeni su stari objekti i napravljen je uslužni centar s nizom malih lokala nanizanih sve do robne kuće, izgrađene 1970. godine, u kojoj je danas trgovina.

Zbunjujuće tendencije

Shodno svom trenutnom društvenom statusu umirovljenika, dosta vremena provodim »informiranjem samog sebe«. Drugim riječima, gledam razne emisije na TV programima, čitam dnevne i tjedne novine, nažalost sve manje i manje čitam štampanu »ozbiljnu« literaturu, iz prostog razloga što je suvremena proza i poezija sve manje po mom ukusu. No, želim o nečemu drugom pisati, zato neću detaljno razmatrati ovu tematiku. Sama riječ tendencija potječe od latinske riječi *tendere*, što znači težiti, približavati se prema nečemu. Današnje šire značenje je: određena, često prikrivena misao koja se provlači kroz neko izlaganje (iz ovog proizlazi tendencioznost); ili usmjerenost neke pojave. Danas se upotrebljava i riječ trend, trendovi. Primjerice, modni trendovi, trendovi u suvremenoj arhitekturi, politici itd. Želim kazati da danas bilo koja analiza teži k tome da pokuša uopćiti neke pojave kao trendove. Upravo gledajući razne informativne emisije, običan čovjek je sasvim

države, koje su se učlanile pod određenim uvjetima u EU. Prvo je pokrenut postupak protiv Poljske »zbog kršenja pravne norme EU«, zatim je na red došla Mađarska zbog upornog odbijanja da primi migrante i da sudjeluje u njihovom raspoređivanju s obrazloženjem »da nisu solidarni«. Prije početka rada novog rukovodstva EU ovi procesi osuđivanja su se naglo ubrzali (do studenog). Naravno, vlade obje zemlje najavljuju oštru borbu za svoju verziju »istine«. Spomenute dvije države udružile su se sa Slovačkom i Češkom (Višegradska četvorka-V4) i zajedničkom akcijom su spriječili izbor »špicenkandidata« po njemačkoj i francuskoj želji. Na koncu, poslije dugog »dogovaranja« izabrana je Njemica **Ursula von der Leyen** (1958.) majka sedmero djece; za predsjednicu Europske komisije. Prilikom glasovanja u Parlamentu Europe »prošla« je s tijesnom većinom od devet glasova, potreban joj je bio minimum od 374 glasa. U uvodnom izlaganju najavila je promjenu politike EU što se tiče migranata, na neki način ohrabivala je Britance da ne napuštaju Uniju. Za prvi kolovoz najavljen je sastanak s **Viktorom Orbánom**, jednim od lidera V4, najžešćim »antimigrantom« koji govori da: »Umjesto nekontroliranog uvoza migranata kao potrebne radne snage treba pomagati mađarske obitelji da se rađa što više mađarske djece, jer bez mladih Mađara nema ni budućnosti za Mađarsku«. Zbog takvih stavova socijalno-liberalni čelnici zapadnih zemalja smatraju ga nacionalistom. Baš iščekujem ishod njegovih razgovora s novom predsjednicom, koja stupa na dužnost 1. studenoga ove godine.

Gradilište »brze pruge« Beograd – Novi Sad

zbunjen. Iskreno i ja, »stari lisac-analitičar«, često se zbunjujem današnjim tendencijama u svijetu, ali i u našoj bližoj ili široj okolini. Upravo nekoliko ovakvih često proturječnih »činjenica« želim podijeliti s vama.

Dobra stara Europa

Nedavno su u svim zemljama članicama EU, čak i u Velikoj Britaniji, održani izbori za Europski parlament čiji su rezultati iznenadili mnoge analitičare. Do sada, shodno osnovnom razlogu stvaranja političke i privredne stabilnosti Europe, ujedinili su se »vječiti neprijatelji« Njemačka i Francuska, i ove dvije države su i određivale opću politiku EU, što Britancima često nije bilo po volji, jer su se onovremeno nevoljno pridružili, a trenutno, isto – nevoljno, žele istupiti. Prije izbora govorilo se da ima »naprednijih članova« koji žele stvoriti »Ujedinjene države Europe«, i da oni »zaostali i noviji članovi« žele zadržati osnovne, nacionalne

Stvaranje srpske »megastrukture«

Nedavno je predsjednik naše države trijumfalno najavio da će najveći proizvođač pneumatike u svijetu, jedna japanska kompanija, graditi u Indiji svoj pogon u kojem će raditi 500 radnika. Divna, dobra vijest, koja nagovještava daljnje tendencije stvaranja jednog srpskog megalopolisa na potezu Beograd – Novi Sad. Gradnja prve faze »brze pruge« do Novog Sada, koja će »uskoro« biti gotova, postojanje i proširivanje beogradske zračne luke također će privlačiti ulagače iz inozemstva (na njih se uglavnom računa) da svoje pogone, isturene institucije koncentriraju u glavni grad ili u njegovu širu okolinu, računajući do glavnog grada AP Vojvodine. Svojedobno ovaj grad sam nazivao predgrađem Beograda, npr. predgrađa New Yorka su 100 km od centra. Promatrajući ove događaje, npr. i planirani kineski industrijski park u Borči (o tome smo već pisali), prostor »ostarjele Srbije« i dalje će ostati na starcima i staricama, usprkos najavljenoj akciji »oživljavanja sela«. Naš predsjednik poput Viktora Orbána govori o potrebi povećavanja nataliteta zbog budućnosti zemlje, no ništa konkretnije se ne čini na tom planu, mladi se »vabe« na posao u BG. Tendencija je i oživljavanje stavova iz vremena pisanja Memoranduma, po kome su svi bili za slabljenje Srbije i zato se trebamo naoružati da odvratimo »potencijalne napadače! Ovo je pravo ohrabrenje za buduće roditelje! Eto, to su tendencije koje sam poželio podijeliti s vama.

Literarno-komunalni kutak

Drugo lice SUBOTICE

»Eeeej, debeli, gdje si, što radiš? Čitaš li što po ovoj vrućinčini?«
»Haj, matori, čitam nego što. Dva-tri puta tjedno. Evo baš završavam **Novakovog Ciganina, ali najljepšeg**.«

»Aaaaa, to je ona dvostruka spika o odnosima Hrvata i Roma u Međimurju i zajedničkom odnosu prema migrantima. Pusti te svjetske teme. Znaš kako se veli: čitaj lokalno da bi se obrazovao globalno, he-he. Uzmi, recimo, *Obavijest o pravilnom odlaganju komunalnog čvrstog otpada u tipske posude po zgradama*.«

»Što je to? Nisam čuo. Tko je objavio?«

»Čistoća i zelenilo.«

»Nemoj zezat. Imaš li ga?«

»Nemam. Ali kad nabavim i pročitam, posudit ću ti.«

»Pa otkud znaš za ovo? Znaš koliko sam lud za lakom edukativnom literaturom.«

»Znam, znam. Zato ti i kažem. Vidio sam na *Subotica.comu*.«

»E, jmbg, nešto me zeza net ovih dana, možda zato što ga nisam platio. Iiii, što kažu?«

»Kažu da su počeli s dijeljenjem *Obavijesti* po zgradama na Radijalcu i Prozivki kako bi educirali građane da u kontejnere ne odlažu kabasti i građevinski otpad, a da sav ambalažni otpad prije odlaganja svedu na najmanju moguću zapreminu.«

»Šjuuu, fantastično! I što još kažu?«

»Kažu da kartonski otpad treba presaviti, a plastičnu ambalažu prešati prije no što se baci u kontejner. I još kažu da imaju nekoliko lokacija na Prozivki i Radijalcu, primjerice u ulicama Petra Lekovića i Šumskoj, gdje se konstantno pojavljuju velike količine nagomilanog otpada oko kontejnera, koji nije od građana iz zgrada, već je to otpad koji donose korisnici poslovnih prostora ali i drugi prolaznici koji dolaze automobilima ili poluprikolicama i lageruju otpad pored kontejnera ili u već prepune kontejnere.«

»Jeo te, stoka! Zbog toga na takvim lokacijama moraju više puta tjedno prazniti kontejnere, pa opet ne mogu sve postići.«

»Baš to. Kako znaš? Ti si ipak čitao izjavu rukovoditelja Radne jedinice *Planiranje i razvoj u Čistoći Nikole Jovičića*.«

»Nisam, rogonje mi. Nego se logički da zaključiti s kakvim su problemima suočeni. Nego, jel piše nešto o planovima, investicijama? Znaš, to se obično nalazi na kraju ove vrste beletristike.«

»Ne. Kakvi planovi, investicije?«

»Paa, što ja znam... o povećanju broja kontejnera, kupovini tipskih kanti u koje možeš posebno ubacivati plastiku, staklo, hartiju... Ma, znaš, to svako selo u Mađarskoj ima.«

»Mislim da ne. Toga na sajtu nema.«

»A jel piše nešto o nepokošenom korovu, posebno kada je riječ o onom ispred napuštenih kuća ili na praznim placevima? Jel piše nešto o povećanju broja komunalno-higijenskih izvršitelja koji će na raspolaganju imati veći broj suvremene mehanizacije predviđene za te namjene?«

»Ni to nisam vidio.«

»Pa dobro, ima li makar slova o tome da će komunalna policija ili neke druge za to ovlaštene službe sankcionirati one koji oko grada i u samom njemu bacaju otpad gdje stignu i tako polako grade divlje deponije?«

»E, jeo te, ti sad u sitna crijevca zapeo raspravljati o strukturi rečenice, stilistici i psihološkom profilu ovoga djela, a još ga nisi ni vidio. A svakako je riječ tek o *Obavijesti I.*«

»*Obavijest I.*? Znači, bit će i *Obavijest II.*?«

»Naravno. Tamo ćeš imati lijepo napisano sve o čemu se raspiuješ.«

»Kada?«

»Pred izbore.«

Z. R.

U tijeku rušenje vojarne *Kosta Nađ*

Kako bi se pripremio teren za potencijalne investitore kojima se nudi zemljište na Segedinskom putu u Subotici za izgradnju komercijaliziranih, obrazovnih i stambenih sadržaja, radovi na rušenju objekata koji se nalaze u sklopu vojarne *Kosta Nađ*, kako prenose subotički mediji, su u punom jeku. Prema dokumentaciji javne nabavke, koja je okončana u svibnju potpisivanjem ugovora vrijednog 12,8 milijuna dinara s grupom izvođača, rušenjem će biti obuhvaćeni pojedini objekti, a oni koji se neće rušiti su zgrada komande i tri spavaonice, koje su pod zaštitom Međupopćinskog zavoda za zaštitu spomenika kulture, te kotlarnica, trafostanica i plinska podstanica, koje bi mogle dobiti novi sadržaj.

Grad Subotica je ovu vojarnu kupio koncem 2015. godine od Ministarstva obrane za nešto više od tri milijuna eura, s rokom otplate od pet godina. Planom detaljne regulacije, na prostoru nekadašnjeg vojnog kompleksa koji se prostire na oko devet hektara, predviđena je izgradnja pet blokova u tri cjeline. Prvi blok je predviđen za komercijalne sadržaje (tržni centri otvore-

nog i zatvorenog tipa), drugi za objekte javne namjene (škole, vrtići), dok su preostala tri rezervirana za izgradnju stambenog kompleksa, na kojem se planira izgradnja čak 1.230 stanova.

Javno poduzeće za upravljanje putevima, urbanističko planiranje i stanovanje izradilo je početkom 2018. godine i 3D prezentaciju prostora, koja je potom predstavljena na prošlogodišnjem Međunarodnom sajmu investicija i nekretnina *Expo Real* u Münchenu, kako bi se potencijalnim investitorima na vizualan način dočaralo ono što je predviđeno planom, a time olakšalo pronalaženje zainteresiranih za realizaciju investicije.

Gupčeve slammarke na Svjetskom kongresu slame u Litvi

Međunarodna razmjena slamarskog umijeća

Svjetski kongres slame *Magic of Straw* prilika je za predstavljanje različitih vrsta stvaralaštva u tehnici slame. Ove je godine održan od 22. do 28. srpnja, u Vilniusu, glavnom gradu Litve, gdje su među 50-ak sudionika iz Švicarske, Nizozemske, Mađarske, Kanade, Amerike, Australije, Bjelorusije, Rusije, Ukrajine, Latvije, Litve, Estonije, Kine i Japana boravile i članice Slamarškog odjela HKPD-a **Matija Gubec**. **Jozefina Skenderović, Lozika Homolya, Nevenka Obradović i Vera Bašić Pal-ković** predstavile su naš najstariji rad u tehnici slame, a to je izrada perlica, dok su se, s druge strane, tijekom radionica naše sudionice mogle okušati u za njih posve novim tehnikama izrade predmeta od slame koje se prakticiraju u različitim zemljama.

»Naglasak je uvijek na predstavljanju lokalnog slamarstva, te smo tako imali priliku upoznati se s autentičnom tehnikom izrade litavskih humela ili tzv. sodasa. To su viseći ukrasi sastavljeni od različitih geometrijskih oblika, koji se u Litvi darivaju u posebnim prigodama, ali također nalaze svoje mjesto u gotovo svim njihovim institucijama, vrtovima i kućanstvima, kao simbol zaštite i uspjeha. Također smo naučili i neke nove zanimljive tehnike od sudionika iz ostalih zemalja, koje ćemo moći primijeniti u svom daljnjem slamarskom radu, tako da je ovaj 9. po redu kongres bio još jedno vrlo dragocjeno iskustvo za nas«, istaknula je voditeljica Slamarškog odjela HKPD-a **Matija Gubec** **Jozefina Skenderović**.

Umjetnost u tehnici slame još uvijek je okupacija malobrojnih, i to pretežno žena, čija kreativnost stalno pomiče granice. Naime, slamarstvo je u pojedinim zemljama fokusirano na izradu određenog predmeta, specifičnog samo za to područje, dok je u nekima zastupljen širi spektar predmeta od slame. Kada je u pitanju tehnika, sličnosti su već po prirodi izraženije kod susjednih zemalja, pojasnila je **Jozefina Skenderović**.

»Rusija, Bjelorusija i Ukrajina imaju vrlo slično slamarstvo, pri čemu mogu zamijetiti i to da je ono u Ukrajini postalo popularno i među mladim ljudima, što baš i nije slučaj u ostalim zemlja-

ma. U Švicarskoj je specifična izrada konca od slame od kojega se potom plete čipka. U Mađarskoj je slamarstvo u određenoj mjeri slično našem budući da smo im prenijeli određena znanja, dok nam je primjerice s Poljskom zajednička izrada kruna od slame, koje se nigdje više ne prave. Japan također ima dugu

tradiciju slamarstva, a što se Kine tiče, na kongresu se predstavila jedna akademska umjetnica čija me se tehnika nije baš dojmila, osobito ukoliko se uzme u obzir da su na prodajnoj izložbi njezine slike koštale preko tri tisuće eura. U svakom slučaju, slama pruža brojne mogućnosti i tehnike izrade, a ovakvi susreti uvijek su odlična prigoda za naučiti nešto novo.«

U litavskoj prijestolnici živi oko 500 tisuća stanovnika, među kojima značajan postotak čine Rusi i Poljaci, te su tako i radionice bile na engleskom, ruskom i litavskom jeziku. Organizator ovog susreta bio je Etnološki kulturni centar Vilnius, koji se pobrinuo sudionicima omogućiti potpuni doživljaj povijesti i kulturne baštine ove baltičke zemlje.

»Osim radionica i prodajne izložbe predmeta od slame, imali smo organizirane posjete starom gradskom središtu, koje se nalazi na popisu svjetske baštine UNESCO-a, gdje smo bili na misi u prelijepoj gotičkoj crkvi Sv. Ane, a osobito je bilo zanimljivo vidjeti scen-ski prikaz završetka žetve, koji je za nas izveden u Etnološkom muzeju na otvorenom, pri čemu smo uočili brojne slič-

nosti s našim starim obiteljskim žetvenim običajima«, navela je **Jozefina Skenderović**.

Svjetski kongres slame održava se svake dvije do tri godine, po cijelom svijetu gdje postoji tradicija izrade predmeta od slame. Tavankut je 2014. godine bio domaćin 6. po redu kongresa, koji je tavankutske slammarke povezao s ljubiteljima ove umjetnosti diljem svijeta i tako im omogućio daljnje sudjelovanje na ovakvim susretima, koji su uvijek iznova važni za steći i razmijeniti dodatna znanja i iskustva u ovoj krhkoj umjetnosti koja za sobom ostavlja djela neprocjenjive vrijednosti.

Marija Matković

Jozefina Skenderović

U turističkom obilasku istočne Slavonije i sjeverne Bačke

Novi panonski krug

 Sudionici probne ture na Ladanjskom imanju Principovac

Ako ste ljubitelj prirode, povijesti, vina i dobrog zalogaja i želite sve to iskusiti za relativno kratko vrijeme, na više mjesta, a ne putujući predaleko, kao netko tko je to doživio i u svemu tome uistinu uživao, preporučam vam trodnevni turistički paket *Novi panonski krug* koji vam za obilazak nudi gastro, eko i rekreacijske turističke rute istočne Slavonije i sjeverne Bačke.

Ova je ponuda rezultat projekta u okviru Interreg IPA CBC Programa prekogranične suradnje Hrvatska-Srbija 2014.-2020. pod nazivom *Istraži Hrvatsku-Srbiju*, čiji je nositelj Razvojna agencija Grada Slavonskog Broda, a partneri Regionalna razvojna agencija *Panonreg* iz Subotice, Fond turistički klaster mikroregije Subotica-Palić iz Subotice i Turistički klaster *Slavonska košarica* iz Slavonskog Broda.

U cilju formiranja konačnog turističkog paketa koji će udovoljiti potrebama i zahtjevima njegovih korisnika, u svibnju je organizirana probna tura koju su činili predstavnici partnerskih organizacija u projektu, pojedinih medijskih kuća, turistički radnici i ljubitelji putovanja.

Kao jedan od predstavnika medija koji je imao zadovoljstvo biti dio ove priče, prenosim vam ukratko što smo vidjeli, saznali i okusili u ova tri dana, i to u Iloku, Đakovu, Slavonskom Brodu,

Osijeku, Kopačkom ritu i Karancu kao i u Subotici i njenim okolnim naseljima.

Ekološke rute

Kada su u pitanju ekološke turističke rute, svakako treba izdvojiti Kopački rit u blizini Osijeka i plovidbu brodom naše male ekipe jednom od najvećih europskih močvara, nastalom djelovanjem dvije velike rijeke – Dunava i Drave. Riječ je o najvrjednijem posebnom zoološkom rezervatu Hrvatske koji je zbog svoje biološke raznolikosti proglašen parkom prirode. Osim ljubiteljima prirodnih ljepota, Kopački rit svakako je zanimljiv i koristan za posjetiti obožavateljima ptica, budući da je u njemu zabilježeno oko 300 ptičjih vrsta. U velikim kolonijama gnijezde se čaplje, bjelograda čigra i veliki vranac, a stanište je, među ostalim, i za 30-ak orlova štekavaca, nekoliko parova crnih roda, te oko 100 pari divljih gusaka, vrste ugrožene u svjetskim i europskim razmjerima.

I sjeverna Bačka može se pohvaliti s nekoliko rezervata prirode, a onaj koji je uvršten u ovu turu jest Specijalni rezervat prirode – Ludaško jezero, također poznat po bogatoj fauni ptica. Ono što posjet ovoj destinaciji čini posebno zanimljivim i uzbudljivim jest

Kopački rit

što turisti do nje putuju konjskim zapregama pa se tijekom vožnje mogu upoznati i sa Šupljakom, naseljem u blizini Subotice.

Rekreacijske rute

Kad smo već kod Šupljaka, spomenimo jednu od rekreacijskih ruta, a to je objekt *Furioso*, nekad obiteljski salaš, od 2009. ugostiteljski objekt, a od 2017. godine park avanture, tj. adrenalin park za djecu i za odrasle. Tu je i mali muzej alata starih zanata, starih kuhinjskih pribora i ostalih seoskih rekvizita, manje ili više iskusnim jahačima u ponudi su rekreativno terensko jahanje, vožnja fijakerom, streličarstvo te promatranje domaćih životinja tipičnih za vojvođansko seosko kućanstvo.

Od turističkih ruta koje svakako treba izdvojiti, a odnose se i na rekreacijski turizam jest posjet Državnoj ergeli Đakovo, u domeni konjogojstva od izuzetne važnosti za Grad Đakovo, Slavoniju, kao i cijelu Hrvatsku. Ova je ergela poznata po dugoj tradiciji lipicanskog uzgoja, a konji lipižanci, od kojih mnogi nose titulu europskih šampiona, dobar glas o ergeli, kao i o samom gradu filmskim su zapisima pronijeli od svjetskih natjecanja do kraljevskih dvorova. Osnovna djelatnost prebivališta oko 120 grla lipicanske pasmine je očuvanje njenog genetskog potencijala, ergela se bavi i vlastitom proizvodnjom hrane za konje, a vrlo veliki značaj ima i njezina turistička djelatnost.

Među ovim rutama spomenula bih i upoznavanje s pojedinim povijesnim znamenitostima, i tu izdvojila obilazak Subotice, Palića i Slavanskog Broda. U pratnji lokalnog vodiča sudionici probne ture upoznati su s bogatim kulturnim naslijeđem i s poviješću pojedinih subotičkih građevina u užem i širem centru grada (Gradska kuća, Raichlova palača, Vojnić palača, Narodno kazalište, Franjevačka crkva, katedrala-bazilika sv. Terezije Avilske, Sinagoga, Gimnazija itd.), a posjetili su i Paličko jezero čija je obala uređena po ugledu na engleske vrtove s prepoznatljivim objektima poput Vodotornja, Velike terase, Muzičkog paviljona.

Kada je Slavonski Brod u pitanju, ono po čemu se ističe ovaj grad lociran na sjevernoj obali Save, na granici s Bosnom i Hercegovinom, i koji se nalazi na pola puta između Beograda i Zagreba, je što se u njemu nalazi površinom najveći i jedan od najljepših gradskih trgova u Hrvatskoj – Trg Ivane Brlić Mažuranić,

na kojem je i kuća ove svjetski proslavljene spisateljice za djecu. Osim spomenutog trga, u pratnji lokalnog vodiča, obišli smo Franjevački samostan i crkvu Presvetog Trojstva, jednu od najvećih i najmarkantnijih baroknih građevina u Slavoniji, te tvrđavu *Brod*, pravilnog zvjezdolikog oblika, koja zajedno s utvrđenim slavonskim baroknim gradovima Osijekom i Starom Gradiškom pripada velikom obrambenom sustavu na granici prema Turskom carstvu kojeg je u prvoj polovici 18. stoljeća koncipirao princ **Eugen Savojski**. Posebnu zanimljivost u ovom zdanju predstavlja tvrđavski zatvor s autentičnom samicom, čuvarima i spravama za mučenje. Uz njega, u programima živuće povijesti u tvrđavi, može se pogledati i uređena ljekarna, kovačnica, kuhinja i točionica pića, sve iz vremena 18. stoljeća.

Gastro rute

A ono što ovaj turistički paket čini posebno privlačnim jest gastronomska ponuda i degustacija vrhunskih bačkih i slavonskih vina. Tako se i hrane i čudesnog napitka od grožđa našlo za svačiji ukus.

Tijekom trodnevnog izleta degustiralo se vino Vinarije *Zvonko Bogdan* na Paliću, napravljeno od najplemenitijih sorti vinove loze, a u turističkom naselju *Stari podrum* u Iloku, uz čašicu nadaleko poznatog *traminca*, koji se pije i na engleskom dvoru, vodič nas je proveo kroz jedinstveni vinski objekt s podrumima iz 15. i 18. stoljeća, kao naslijeđe i pokazatelj duge tradicije uzgoja vinove loze i proizvodnje vina.

Stari podrum u Iloku

Gurmanima je u ponudi hrana kako tradicionalne tako i moderne kuhinje, a ono što vam doista garantiram jest da nećete ostati gladni. Jelo se i družilo uz tamburašku glazbu na *Majinom salašu* na Hajdukovu, u restoranu *Uno* u Slavanskom Brodu, restoranu u osječkoj Tvrđi, a uživali smo i u jelima kuhinje gazdinstva *Tri muštraca* u etno selu Karanac u Baranji.

Teško je na malo prostora detaljno opisati što smo sve vidjeli u ova tri dana, ali se s druge strane, nakon svega nabrojanog, možda netko i zapitao kako je moguće za tako kratko vrijeme vidjeti sve nabrojano. Vjerujte mi, moguće je i zato vam toplo preporučam da se prijavite na ovo putovanje i doživite *Novi panonski krug*.

I. Petrekanić Sič

Sasvim obični plemići

Na prostoru Mađarske, Slovačke, Austrije i Srbije više je od trideset mjesta koja u svom nazivu imaju pridjev plemeniti. Jedino takvo mjesto u Srbiji je Lemeš

Doći u Lemeš znači da imate velike šanse sresti nekog plemića. Na ulici, u dućanu, na njivi. Jeste, pravi su to plemići, a jedino što ih razlikuje od naše predodžbe plemstva je što nemaju zamkove i posjede već žive jedan sasvim običan život. I mogu se ti lemeški plemići pohvaliti da je jedino mjesto u Srbiji koje u svom nazivu nosi riječ plemeniti – nemes, a odatle i mađarski naziv Lemeša – Nemesmilitics. U Srbiji jesu jedino »plemenito« mjesto, ali ako ovo promatramo kao prostor srednje Europe, onda je Lemeš jedno od tridesetak »plemenitih« mjesta u kojima i danas žive potomci nekadašnjeg plemstva. Jednom godišnje organiziraju zajedničke susrete, a domaćin 20. jubilarnog susreta bio je baš Lemeš. E sada nisu u Lemeš stigli samo potomci onih pravih plemića već i njihovi predstavnici ili ti nositelji vlasti. Hvale se Lemešani da su dočekali dvjestotinjak gostiju.

Titule zaslužnim podanicima

Kao pravi domaćini, imali su želju ugostiti ih, ali im i pokazati nešto od onog gospodskog Lemeša. Mada nije baš za pokazivanje, ali nisu domaćini odoljeli pa su u to razgledanje Lemeša uvrstili i Lemešku banju. Valjda zbog toga što se do nje išlo baš onako gospodski, fijakerima. Našlo se tu mjesta i za novinare, pa se potpisnici ovih redova zalomilo da je fijakerom vozi jedan plemić. **Josip Knezy**, naglašava, piše se s »y«. Propitujem ga o njegovom plemenitom podrijetlu, a on odgovara da se ta priča i na neki način ponos zbog te titule sačuvala u njihovoj obitelji.

»Plemstvo je moja obitelj dobila prije oko 300 godina. Povelja nije sačuvana, ali uspjeli smo u obitelji sačuvati plemićki žig. Moj je djed 17 godina bio prvi čovjek u selu i u to vrijeme urađene su značajne stvari u Lemešu«, kaže Josip.

Ako se ravna prema stoljećima u kojima su im dodijeljene plemićke titule, onda su lemeški plemići najmlađi. Naravno, uspoređujući samo pripadnike »plave krvi« koji žive u »plemenitim« mjestima.

»Nakon 1242. godine, poslije napada Mongola na mađarsku, kralj **Béla IV.** je darivao plemićke titule svojim vojnicima koji su pomogli obnovu države. Dobili su osim plemićkih titula i velike posjede. U našem selu još žive potomci tih plemića«, kaže s ponosom **Jozef Shefer** iz Nemesgulácsa, »plemenitog mjesta« kraj Balatona.

»U XIII. stoljeću naše selo osnovali su plemićke obitelji. Na susretima u Lemešu bili smo 2013. godine, a godinu dana poslije i sami smo bili domaćini susreta plemićkih mjesta. I sada smo

dan dana provedu tamo, besplatno o trošku naših domaćina«, kaže predsjednik Asocijacije za razvoj sela Lemeš **Aleksandar Vidaković**. I sam je plemenitog podrijetla, ali kaže da je do prije petnaestak godina ta priča u selu bila skoro zaboravljena.

»Zahvaljujući nekim ljudima u selu počela su istraživanja obiteljskih arhiva, počeli su ljudi tražiti povelje, grbove. To je dio naše prošlosti na koju smo ponosni, ali mi danas moramo živjeti kao i drugi ljudi«, kaže Vidaković.

Plemenito podrijetlo Lemešani sada žele iskoristiti kao turistički adut svoga mjesta. Naravno, uz Lemešku banju koju već godinama planiraju obnoviti.

Z. V.

opet u Lemešu. Ponosni smo na svoje plemenito podrijetlo, na to što smo jedino mjesto u Slovačkoj koje u svom imenu nosi predznak plemeniti«, kaže **Ivan Valek** iz mjesta Nemes Ócsa u Slovačkoj.

Dio prošlosti kojom se ponose

»Ugostili smo predstavnike plemićkih mjesta iz Mađarske, Austrije i Slovačke, a gosti su nam i naši prijatelji iz susjednog mjesta u Mađarskoj Bácsbokod (Bikić, prim. a.), koji su naši partneri u projektu prekogranične suradnje, a kroz taj projekt realizirali smo i ove plemićke susrete. U Srbiji se jedino mi možemo pohvaliti da živimo u plemićkom mjestu. Ali svi lemeški plemići danas žive obično kao i drugi ljudi. Ivankovići, Vidakovići, Knezy... samo su neke od plemićkih obitelji. Koliko ih točno ima ne znamo, jer nikada nije napravljen popis plemićkih obitelji u selu«, kaže predsjednik Savjeta MZ Lemeš **Dejan Đurković**.

»U Mađarskoj je 'plemenitih mjesta' više od 30, a po jedno u Austriji, Slovačkoj i Srbiji. Tradicija naših susreta duga je dva desetljeća i svake godine susrećemo se u nekom drugom mjestu. Želimo na ovakav način proširiti naša poznanstva koja u konačnici mogu pridonijeti razvoju naših mjesta. Primjer za to je suradnja s 'plemenitim mjestima' u okolici Balatona u Mađarskoj. Zahvaljujući tim vezama naša djeca iz Lemeša svake godine tje-

Odgovor

Dužionica

Demanti netočnih navoda u tekstu *Dužionica*, objavljenom u HR broj 849 na 23. stranici

U navedenom članku se na par mjesta navodi da su ovogodišnji organizatori *Dužionice* u Somboru bili bunjevački Hrvati i Bunjevci. Ne navodi se da su 85. *Dužionicu* organizirali Hrvati iz Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva *Vladimir Nazor*, već bunjevački Hrvati.

Prema posljednjem popisu pučanstva iz 2011. evidentirano je 7.070 Hrvata, a niti jedan bunjevački Hrvat, i 2.058 Bunjevaca. Ispada da su organizatori novoformirana manjinska zajednica u Srbiji koja ne egzistira u Hrvatskom domu i u Somboru, ali uspješno organizira manifestaciju »Žetelačkih svečanosti« ili ih ja osobno ne vidim, a oni su u nečijoj pričuvi, za nedaj Bože, davnih devedesetih, kada su se neki skrivali iza »bunjevštine«. To se svakako ne odnosi na članove *Nazora* koji su pregrmjeli mnoge neugodnosti u proteklih 83 godine neprekidnog djelovanja, od kada su se odvojili od Bunjevaca. Sada je, najblaže rečeno, nekorektno vezati nas ponovo za bunjevačku opciju koja je danas u uporabi kroz novokomponirani termin »bunjevački Hrvati«. To ne postoji.

A ako ipak postoji, znači li to da se Hrvati u Srbiji i dalje dijele, pa od parole »Hrvati zajedno« nema rezultata osim »pobjede« na izborima za HNV.

Blži nam se novi popis pučanstva (2021.) te bi bilo neophodno da se u našoj hrvatskoj zajednici raspravi o tom agresivnom trendu udaljavanja Hrvata od Hrvata.

U Somboru, 30. 7. 2019.

Mata Matarić, predsjednik

HKUD-a *Vladimir Nazor* Sombor

Budimo odgovorniji prema sebi

»Nama je sve ostalo preče osim našeg zdravlja. Pacijenti u većini slučajeva kao razloge svog nedolaska kod liječnika navode nedostatak slobodnog vremena i novca. I onda dođu kod liječnika kada već bude kasno za izlječenje. Važno je utjecati na svijest ljudi i ukazivati im na značaj preventivnih pregleda«, kaže dr. Krsto Kureš

Moralna obveza svakog pojedinca ali i sudionika u pružanju zdravstvene zaštite je da razvija svijest o značaju preventivnih pregleda. Razlozi za kasno otkrivanje bolesti su uglavnom nepostojanje simptoma u ranom stadiju bolesti, kasni odlazak na liječnički pregled, nedovoljna informiranost o bolestima, nedostatak vremena, te strah od dijagnoze. Opravdanja i razloga je mnogo, a tako se izgube godine, kasno se postavi dijagnoza i mogućnosti za izlječenje se vidno smanjuju. A što ima preče od zdravlja? Rak grlića maternice je na trećem mjestu po broju oboljelih žena, ispred je karcinom dojke i rak debelog crijeva. U Europi svake godine oboli 60.000, a umre 30.000 žena. Srbija drži neslavni rekord. Svake godine oboli 1.600, a umre 500 žena. Za karcinom dojke ti podatci su još alarmantniji, oboli 3.600, a umre 1.600. Zdravstveni radnici ističu da kada bi sve žene otišle jednom godišnje na pregled, ne bi bilo smrtnih ishoda. Jer, samo redovitim godišnjim pregledom bolest se može ustanoviti na vrijeme i manjom intervencijom može se spriječiti njeno dalje napredovanje.

Zdravlje na posljednjem mjestu

Neprenosive bolesti, poput karcinoma i dijabetesa, svake godine odnesu 38 milijuna života od kojih bi se 16 milijuna moglo spasiti preventivnim mjerama, navodi se u izvještaju Svjetske zdravstvene organizacije. Također se navodi da bi se prerane smrti mogle izbjeći kampanjama protiv duhana, alkohola i u korist tjelesnih i sportskih aktivnosti. SZO je 2013. godine pokrenula plan smanjenja preranih smrti, a neke zemlje su već postigle rezultate tog plana, pa je tako, recimo u Turskoj, broj pušača između 2008. i 2012. godine smanjen za 13,4 posto poslije porasta cijene duhana i upozorenja o njegovoj opasnosti na kutijama cigareta. Svaka zemlja bi prema mišljenju SZO-a trebala odrediti svoje ciljeve pokretanjem preventivnih mjera, jer će bez toga milijuni života biti izgubljeni. Novi zakon o zdravstvenom osiguranju koji je u Srbiji stupio na snagu u travnju ove godine uveo je obavezne preventivne preglede, a prije svega skrining pregleda na rak dojke, grlića maternice i debelog crijeva. Također predviđa i da oni koji se tri puta ogлуše o poziv na skrining, a kasnije obole, plate čak 35 posto liječenja iako imaju zdravstveno osiguranje.

»Nama je sve ostalo preče osim našeg zdravlja. Pacijenti u većini slučajeva kao razloge svog nedolaska kod liječnika navode nedostatak slobodnog vremena i novca. I onda dođu kod liječnika kada već bude kasno za izlječenje. Važno je utjecati na svi-

jest ljudi i ukazivati im na značaj preventivnih pregleda«, kaže dr. **Krsto Kureš**.

Preventivni pregledi u seoskim sredinama

S ciljem da se ženama u seoskim sredinama omogući besplatno snimanje pokretnim mamografom, bez zakazivanja, bez zdravstvene knjižice i bez uputa, Pokrajinska vlada je pokrenula projekt *Prva mamografija*. Pokretni mamograf će obići sredine koje su najudaljenije od zdravstvenih centara kako bi se omogućilo ženama da preglede obave u svom mjestu. Planirano je da se projekt do kraja godine realizira u 11 općina u Vojvodini. U

Pokretni mamograf u Adaševcima

selu Višnjićevo u šidskoj općini pokretni mamograf je službeno počeo raditi 1. srpnja, a zatim je snimanje koje obavlja stručni tim Kliničkog centra Vojvodine nastavljeno u Adaševcima. Šidska općina je jedina općina u Vojvodini gdje će se ovakav način pregleda omogućiti ženama u dva naseljena mjesta.

»U Adaševcima se prijavilo 315 žena, što je više od očekivanog broja. Ovo je sada prilika da se žene pregledaju na vrijeme. U ovoj godini pokretni mamograf bit će u ova dva sela, a iduće godine ćemo vidjeti što planira Pokrajinsko tajništvo za zdravstvo. Preventiva je najznačajnija, a mamograf je najefikasnija metoda

Tjedan u Srijemu

Kamo na odmor?

Vrijeme je godišnjih odmora. Neki su se već vratili s ljetovanja, nekima tek predstoji putovanje na neku od odabranih morskih destinacija, dok će neki ipak svoj odmor provesti kod kuće i rashlađenje potražiti na obližnjim rijekama, jezerima i

bazenima, u zavisnosti od financijskih mogućnosti.

Za one koji su se odlučili ove godine otputovati na more, agencije i ove godine nude vrlo primamljive aranžmane: od Grčke, koja je posljednjih godina jedna od najtraženijih i tradicionalno najprikladnijih destinacija, Španjolske, Italije, Egipta, Turske, Hrvatske. Za one koji to nisu učinili do sada, a imaju namjeru ovoga ljeta otputovati negdje, imaju još vremena rezervirati svoje mjesto, jer prema riječima meteorologa, predstoje nam vrući dani i tijekom kolovoza. A Srijemci, koji će ove sezone ostati kod kuće, imaju mogućnost izabrati neka od kupališta u okolici. Sve popularnija destinacija za odmor i rekreaciju posljednjih godina je Banja Vrdnik koja u svojoj ponudi, osim hotelskog, nudi i veliki broj privatnih smještaja i luksuznih apartmana. Poznata je kao jedinstvena zračna banja s nadaleko poznatom termalnom vodom i najvećim brojem sunčanih sati u Vojvodini. Novina je da su u tijeku završni radovi na izgradnji velikog turističko-rekreativnog kompleksa Fruške terme u Vrdniku, a službeno puštanje u rad ovog ekskluzivnog objekta je najavljeno za 31. kolovoz. To su prve terme u Srbiji koje će se prostirati na 32.000 četvornih metara, s 11 bazena, šest zatvorenih i pet otvorenih. Do navedenog roka trebala bi biti završena i Staza zdravlja kao i prilazni put termama. Ekskluzivni hotel će imati 210 soba s 411 ležajeva, deset apartmana, spa wellness prostor, tobogane u otvorenim bazenima i sve drugo iz pratećeg programa. Ekskluzivni kompleks će raditi tijekom cijele godine, a otvoreni bazeni sa specijalnim grijanjem radit će i tijekom zimskog razdoblja. Vrijednost kompletne investicije, čiji je financijer kompanija *Promont grupa*, iznosi 20 milijuna eura, a prema najavama bit će zaposleno oko 100 ljudi. Pa, Srijemci, i vi iz udaljenijih mjesta Vojvodine, ukoliko se još uvijek niste odlučili kamo ćete na odmor, možda bi Banja Vrdnik mogla biti jedna od omiljenih destinacija, ako ne ove sezone, onda sljedeće godine. Naravno, ukoliko bude prihvatljiva za vaš džep.

S. D.

u ranom otkrivanju dojke. Smatram da svaka žena to treba uraditi kako bi se, ukoliko postoji problem, blagovremeno reagiralo», kaže dr. Kureš.

Podizanje razine prevencije

Prije dolaska mamografa u šidsku općinu, u Višnjićevu i Adaševcima su održana predavanja o važnosti preventivnih pregleda.

»Posebno smo se fokusirali na žene sa sela, s obzirom na to da je njima manje dostupno i kompliciranije doći do slobodnog mjesta na mamografu, a ni kapaciteti za mamografiju nisu veliki zbog manjeg broja radiologa. Kupovinom pokretnog mamografa Pokrajinska vlada je prošle godine donijela odluku da iz proračuna izdvoji 25 milijuna dinara za pokretni mamograf, s ciljem da omogući bolju kvalitetu zdravstvene zaštite ženama sa sela. Želja je podizanje razine prevencije, kako bi se na vrijeme reagiralo i otklonio problem koji može ugroziti život«, navodi zamjenica tajnika za zdravstvo **Snežana Bojanić**.

Višnjićevo, gdje je pokretni mamograf službeno počeo raditi, obišao je pokrajinski tajnik za zdravstvo doc. dr. **Zoran Gojković**.

»Ono što je važno jest da na ovaj način pokušavamo ukazati i riješiti jedan problem, a to je problem preventivnih pregleda, odnosno mamografije kao brzog, preciznog i nadasve efikasnog dijagnosticiranja onoga što nam je tumorski najveći problem u Vojvodini, a to su tumori dojke kod žena. Na nacionalni skrining koji se provodi u Srbiji mi imamo odziv žena svega devet posto. To je ono što je zabrinjavajuće. Uz najveću kampanju koju smo imali do sada, taj postotak se popeo na 30 posto. Ciljna grupa u Višnjićevu je 280 žena. U ovom trenutku imamo 60 do 70 posto žena koje pokrivamo skrining programom u ovom mjestu. Očekivanja su da tako bude u ostalim mjestima u Srijemskom, Zapadnoblačkom, Sjeverno i Južnobanatskom regionu. To nam je najveći zadatak«, istaknuo je dr. Zoran Gojković.

Glas žena

Akciju preventivnih pregleda u seoskim sredinama pozdravile su žene iz šidske općine.

»Smatram da su preventivni pregledi važni i da bi žene trebale barem jedanput godišnje ići na preventivne preglede. Do prije tri godine bila sam odgovornija prema svom zdravlju i više sam vodila računa o sebi. Sada baš i nisam odgovorna. Mislim da je razlog tome nedostatak slobodnog vremena, ali i financije. No, to su samo opravdanja, jer smatram da žena treba odvojiti vrijeme za sebe i za svoje zdravlje«, kaže **Zdenka Ponjiger**.

»Preventivni pregledi su jako važni, pogotovo za žene. Ima puno podmuklih bolesti koje ne pokazuju simptome i samo odjednom čovjek oboli. Poslije se ispostavi da nije posjetio liječnika 20 godina«, kaže **Milena Tintor** iz Šida.

Ona kaže kako misli da većina ljudi nije dovoljno odgovorna prema svom zdravlju:

»Financijski razlozi su na prvom mjestu, ali ima tu i naše nemarnosti. Ima i onih žena koje stalno idu kod liječnika, a nije im ništa. Ne mogu za sebe reći da sam sto posto odgovorna, ali trudim se voditi računa o svom zdravlju. Zahvaljujući bliskim ljudima koji me motiviraju, trudim se biti odgovorna prema sebi. Osjećam se dobro, redovno pijem lijekove i kontroliram se s vremena na vrijeme.«

S. D.

Turistička valorizacija manifestacija

Pod turističkom valorizacijom podrazumijevamo vrjednovanje, tj., kvalitativnu i kvantitativnu provjeru turističke vrijednosti svih prethodno popisanih resursa i vrijednosti, kao i ostalih konstitutivnih elemenata turističkog potencijala. Cilj valorizacije je da procijeni vrijednosti elemenata turističkog potencijala, odnosno da procijeni njihovu apsolutnu turističku vrijednost jednih elemenata i resursa u odnosu na druge. To bi se odnosilo i na turističku valorizaciju manifestacija.

Svjetska turistička organizacija (WTO) izdvaja dvije velike grupe kriterija turističke valorizacije:

Interni faktori: faktori koji se odnose na stupanj iskorištenosti turističkog resursa, odnosno vrijednosti (urbanizacija, infrastruktura, oprema i turističke usluge) i faktori koji se poklapaju sa značajkama samog resursa koji čini osnovu turističke vrijednosti;

Eksterni faktori: čine ga oni elementi koji mogu utjecati na turistička kretanja usmjerena k turističkim vrijednostima i koji određuju njihov položaj u odnosu na turističko tržište i tražnju, kao što su pristupačnost, specifičnost vrijednosti, blizina emitivnih centara i važnost (značaj) vrijednosti.

Kriterij valorizacije i evaluacije

Da bi valorizacija bila potpuna, objektivna, a time i svrsishodna, treba je izvršiti i prije i poslije održavanja manifestacije, a dobijene podatke (rezultate) usporediti. Na taj način dobija se prava slika vrijednosti manifestacije.

Postoje određeni okvirni kriteriji koji se putem evaluacije primjenjuju i analiziraju u valorizaciji, a odnose se na financijski plan, ljudske resurse, kapacitete, medije, programske, lokacijske, iskustvene i faktore menadžmenta, kao i na tehničku podršku i kvalitetu potrebnih dopunskih usluga. Evaluacija omogućuje periodično ocjenjivanje efikasnosti, efektivnosti, utjecaja, održivosti i važnosti projekta/manifestacije u kontekstu postavljenih ciljeva, te procjenjuje stupanj na kome su se ciljevi i zadaci »susreli«. Navedeni kriteriji se detaljno raščlanjuju stavku po stavku i prije i poslije održavanja manifestacije, te se u tabelarnom prikazu numeričkim (npr. od 1 do 5) i opisnim (riječima) ocjenama vrjednuju očekivani (prije održavanja) i ostvareni (poslije održavanja) ciljevi i rezultati. Raščlanjeni popis kriterija jest opsežan, ali je vrlo koristan!

Kriteriji evaluacije prije održavanja manifestacije bili bi:

- mogućnost za uspjeh i potencijalni rizici;
- kompatibilnost s postojećim vrijednostima i održivost postojećih vrijednosti;

- vrijeme (termin) održavanja (sezona/vansezona, kontinualno/povremeno);
- ukupne financijske potrebe;
- potencijani sponzori;
- očekivani nivo podrške lokalne zajednice i društva u cijelosti;
- kadrovski potencijal (menadžment);
- potencijalne pogodnosti lokacije/mjesta/regije (destinacije);
- povezanost s imidžom/brendom destinacije;
- mogućnosti povećanja prestiža destinacije organiziranja;
- pogodnosti za domaće sudionike;
- potencijalni ekološki utjecaji;

- predviđeni broj sudionika, posjetitelja/turista i predstavnika medija;
- potencijalni ekonomski utjecaji i efekti;
- potencijalni utjecaji medija;
- mogućnosti za razvoj infra i suprastrukture;
- potencijalna povezanost s drugim manifestacijama (događajima).

Kriteriji evaluacije poslije održavanja manifestacije su:

- financijski rezultati (dobitak/gubitak);
- ekonomski utjecaji i efekti na destinaciju (a u zavisnosti od njegovog ranga i šire);
- broj sudionika, posjetitelja/turista (kako domaćih tako i stranih);
- ukupno prisustvo;
- ostvareni broj noćenja i iskorištenost kapaciteta;
- prosječna potrošnja po gostu (direktni troškovi posjetitelja) i analiza cijena;
- efekti medijske pokrivenosti;
- stav lokalne zajednice i društva u cijelosti;

- zadovoljstvo sponzora;
- kreativnost i učinak organizatora (menadžmenta);
- ekološki utjecaji;
- socio-kulturni utjecaji na domicilno stanovništvo;
- stupanj ostvarenog prestiža i imidža destinacije;
- buduće korištenje novoizgrađene infra i suprastrukture i kapaciteta;
- potencijali za organiziranje budućih manifestacija;
- analiza svih evidentiranih problema i sugestija.

Kod valorizacije manifestacija bitno je još uključiti i turističke aspekte, odnosno utjecaje atraktivnih prirodnih i antropogenih turističkih vrijednosti na manifestaciju. Za razliku od navedenih kriterija evaluacije, oni ne podliježu standardizaciji, odnosno za njih se ne može dati opća ocjena. To je svojevrsan paradoks, jer baš ti pokazatelji bitno utječu da neka manifestacija postane i turistički atraktivna.

Zadovoljstvo posjetitelja je turistički doživljaj

Sljedeći značajan efekt je zadovoljstvo posjetitelja manifestacije ukupnim turističkim doživljajem, uključujući mogućnost komunikacije s lokalnom zajednicom i ostalim posjetiteljima manifestacije. Zadovoljstvo posjetitelja manifestacije integralnim proizvodom manifestacijskog turizma – turističkim doživljajem – predstavlja iskustvo koje utječe na odluku o ponovnom dolasku u destinaciju.

Značaj istraživanja stavova posjetitelja o kvaliteti manifestacije je velik. Mišljenje posjetitelja je važno pri ocjenjivanju životnog ciklusa manifestacije, jer, kao i svaki proizvod, tako i manifestacija kao turistički proizvod ima svoje uspone i padove. Inoviranje manifestacija novim programskim sadržajem i stalno poboljšanje kvalitete usluga vezanih za održavanje manifestacije doprinosi njenoj atraktivnosti u dužem periodu i dobrom pozicioniranju destinacije u kojoj se manifestacija održava.

Korisničko tržište kod ocjenjivanja proizvoda manifestacijskog turizma izdvaja određene faktore koji imaju značajnu ulogu kako u opredjeljenju turista da posjete manifestaciju, tako i u procjeni zadovoljstva ukupnim turističkim doživljajem tijekom boravka u destinaciji održavanja manifestacije. Značaj pojedinih faktora specifičan je za svaku destinaciju, te bi primjena jednog generalnog modela bila isuviše pojednostavljena bez izražavanja njenih specifičnosti. Najčešće korištene metode u izražavanju korisni-

kog tržišta po pitanju zadovoljstva turista kvalitetom proizvoda manifestacijskog turizma (doživljaja) je ocjena (ocjenjivanje i vrjednovanje) sljedećih faktora:

- ambijent,
- kvaliteta manifestacijskog turističkog proizvoda,
- odnos lokalne zajednice prema posjetiteljima manifestacije,
- sigurnost boravka na destinaciji tijekom manifestacije i
- društveni utjecaj manifestacije.

Turistička valorizacija manifestacija u odnosu na atraktivne prirodne i antropogene vrijednosti

Za turizam su atraktivni oni prirodni objekti koji nalazeći se u odgovarajućem klimatskom tipu na geomorfološkom obliku, mjestu pored hidrografskog objekta i odgovarajućom florom i faunom predstavljaju destinaciju interesantnu za turistička kretanja. Njihovom kombinacijom formiraju se razni tipovi prirodnih sredina. Veza prirodnih i antropogenih elemenata i manifestacijskog turizma je dvostruka. Kao prvo, prirodni elementi označavaju bliži lokalitet i karakter manifestacije, a kao drugo, prirodni elementi čine vrijednost čije osobenosti služe kao osnova za organiziranje manifestacije. S druge strane, antropogeni elementi (vrijednosti) i faktori ključni su za organiziranje i održavanje manifestacije. Ova povezanost može imati tri osnove: dobru, zadovoljavajuću i nezadovoljavajuću.

Dobru osnovu imaju one manifestacije koje su kompletno povezane s prirodom i/ili antropogenim turističkim vrijednostima i kao takve imaju značajno mjesto u turističkoj ponudi. To su manifestacije koje su povezane s odgovarajućim vidovima turizma.

Sa zadovoljavajućom osnovom su manifestacije koje su djelomično povezane s kompleksom prirodnih i/ili antropogenih elemenata i one koje kompleksno promatraju prirodne elemente, ali što za lokaciju održavanja nije prevashodno (npr. znanstveno-stručne manifestacije i skupovi).

Nezadovoljavajuću osnovu imaju one manifestacije koje nisu u potpunosti iskoristile povezanost s prirodnim i/ili antropogenim elementima uslijed brojnih faktora, prije svega ljudske prirode: neorganiziranost i stihijnost organizatora i sponzora, nesprenost i nezainteresiranost turističkih organizacija, lokalne vlasti i domicilnog stanovništva za uključivanje u organizaciju i provođenje manifestacije, neodgovarajuća infrastruktura i nedostatak finansijskih sredstava.

Turistička manifestacija može imati i vrlo dobru osnovu povezanosti s prirodnim i antropogenim turističkim vrijednostima ukoliko se organizira na lokaciji koja je istovremeno i turistička vrijednost (a naravno, atraktivni dobro osmišljeni, organizirani i provedeni glavni i prateći programi i sadržaji manifestacije se podrazumijevaju!, op. a.), prometno je pristupačna, a nivo opremljenosti natprosječan (na visokom nivou).

Ukupno uzevši, mogu se izvesti i neki zajednički elementi od važnosti za turističku valorizaciju turističkih manifestacija: nivo opremljenosti, povezanost manifestacije s turističkim vrijednostima uz atraktivnost, prometnu povezanost i dostupnost destinacije manifestacije s kontraktivnom zonom. Ovi elementi osnova su za valorizaciju turističke manifestacije.

Atila Dunderski, dipl. turizmolog
(Kraj)

Petrović i Đuričko na Šušuru

KORČULA – Korčulanski **ŠUŠUR! Festival od riči** koji se održava od 2. do 4. kolovoza posvećen je ove godine književnosti za djecu, a ugostit će, među ostalim, i sudionike iz Srbije – nagrađivanu dječju spisateljicu **Jasminku Petrović** i popularnog glumca **Nikolu Đurička**.

Organizator festivala, udruga *Kulturna akcija*, koja već osmu godinu uveseljava Korčulane i njihove goste organizirajući *Šušur*, najavila je program koji su opisali kao »probijanje kroz čudesne šume neobičnih likova s običnim problemima«.

Jasmina Petrović je autorica više od 30 knjiga za djecu i mlade, koje su prevedene na 25 jezika, a neke od njih su dramatizirane i igrane u kazalištima u zemlji i inozemstvu. Ona će održati radionicu *More i oblaci*, a osim razgovora s njom, bit će prikazan i film *Zlogonje* rađen prema njezinoj knjizi *O dugmetu i sreći*.

Glumac Nikola Đuričko će govoriti o svom izletu sa scene u dječju književnost. Đuričko je 2018. objavio knjigu za djecu *Avanture Džonija*, za koju je 2019. dobio nagradu za najbolje djelo dječje književnosti na Sajmu knjiga u Novom Sadu. Autor je i obiteljske društvene igre *Fudbal*, a posvećen je i dobrotvornom radu i borbi protiv diskriminacije.

Festival, među ostalim, podržava i poduzeće *Proto* iz Beograda.

.....

Nova brijunska koprodukcija

MALI BRIJUN – Dugo očekivana predstava *Tko se boji Virginije Woolf* u režiji **Lenke Udovički**, s **Radetom Šerbedžijom** u glav-

noj ulozi, izvedena je na tvrđavi Minor na Malom Brijunu. U koprodukciji Beogradskog dramskog pozorišta i Kazališta *Ulysses* publika je, kako navodi Hina, u autentičnom mediteranskom ambijentu vidjela komornu predstavu punu strasti. Već svojim naslovom, predstava temeljena na istoimenoj crnoj komediji **Edwarda Albeeja** iz 1962. najavljuje tzv. spin melodrame čiji se protagonisti cinичnim intelektualnim humorom nastoje zaštititi od neizbježne tragedije. U predstavi glumi i mladi srpski glumac **Milan Marić**.

Predstava će na jesen gostovati u Beogradu, na sceni Beogradskog dramskog pozorišta.

Motovun odao počast Makavejevu

MOTOVUN – Ovogodišnji Motovun film festival (MFF) predstavio je od 23. do 27. srpnja oko stotinu nezavisnih naslova iz cijelog svijeta, a otvoren je odavanjem počasti nedavno preminulom srpskom redatelju i jednom od osnivača »crnoga talasa« **Dušanu Makavejevu** (1932. – 2019.), a po kojemu jedan od festivalskih kina nosi ime *Kino Mak*.

U glavnom programu MFF-a prikazan je i srpski film *Šavovi* redatelja **Miroslava Terzića**, ovjenčan nagradom kritičara za manjinsku koprodukciju na ovogodišnjem Pula film festivalu. Jedan od članova motovunskoga žirija bio je i srpski redatelj **Ognjen Glavonjić**.

Kako su istaknuli organizatori, MFF je i ove godine nastojao pružiti vedriju alternativu današnjem nepravednom svijetu, pa su tako u programu bili filmovi zabrinuti za društvo u kojem se budi isključivost, kao i oni koji nude predah od teških vremena.

.....

Srem Folk Fest u Srijemskoj Mitrovici

SRIJEMSKA MITROVICA – Od 11. do 14. kolovoza na Žitnom trgu u Srijemskoj Mitrovici bit će održan 16. po redu Međunarodni festival folklor *Srem Folk Fest*. Od ove godine *Srem Folk Fest* djeluje pod pokroviteljstvom Nacionalne komisije za suradnju s UNESCO-om, kao jedan od festivala koji ima za cilj očuvanje nematerijalne kulturne baštine cijelog svijeta. Na festivalu će sudjelovati 20 folklornih skupina iz 16 zemalja svijeta s četiri kontinenta i to iz: Bosne i Hercegovine, Bugarske, Egipta, Gruzije, Hrvatske, Mađarske, Meksika, Slovenije, Sjeverne Makedonije, Poljske, Rumunjske, Rusije, Španjolske, Turske i Srbije.

Cilj festivala je njegovanje i promoviranje kulture i tradicije naroda svijeta pjesmom, plesom, muzikom i kostimima, te uspostavljanje suradnje i prijateljskih odnosa na internacionalnoj razini. Osnivač i organizator festivala je Centar za kulturu *Sirmiumart*, a pokrovitelj je Grad Srijemska Mitrovica.

S. D.

U Subotici otvorena izložba slika s prošlogodišnje likovne kolonije **Bunarić**

Istisnute boje duše

Motivi krajolika, žitnih polja, ali i figurativnih prikaza u raznim slikarskim tehnikama mogu se vidjeti na slikama nastalim na Međunarodnoj likovnoj koloniji **Bunarić 2018**. Kako je i uobičajeno, slike nastale na ovoj koloniji izlažu se godinu dana kasnije, a u susret novom izdanju ove likovne manifestacije koja se priređuje u čast subotičke žetvene svečanosti **Dužijance**. Tako je i bilo u subotu navečer, 27. srpnja, u HKC-u **Bunjevačko kolo**, čiji Likovni odjel organizira tu koloniju.

Predstavljena su djela 14-ero gostujućih slikara iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine, te iz Srbije, i oko 30-ak »domaćih« slikara koji djeluju pri **Bunjevačkom kolu**. Oni su načinili ukupno 80 slika. Većinom je riječ o tehnici ulje na platnu, ali je bilo i drugih tehnika – pastela, akvarela i kombiniranih tehnika.

Navodeći stih iz pjesme **Olivera Dragojevića**, u kojem se kaže kako je pjevač »iscijedio dušu u pjesmu«, velečasni **Dra- gan Muharem** je u govoru prije otvorenja izložbe ukazao na bit umjetničkog stvaranja.

»Ima li što ljepše i slikovitije nego reći što to i kako umjetnik čini – daje cijeloga sebe. Daje vlastitu dušu i pretvara je u boje, zvuke i riječi. Slike koje nas okružuju i koje promatramo su upravo istisnute boje duše svakog pojedinog autora. Zamislite s koliko pijeteta i poniznosti moramo stati pred svaku sliku i s tom sviješću da se na platnu iscijedila duša, iscijedilo srce, intima jednoga slikara. A pogled na sliku pogled je u dušu«, kazao je Muharem.

Kako je dodao, nije nimalo lako biti umjetnikom.

»To znači biti spremnim izložiti sebe i vlastitu intimu, najdublje osjećaje pred oči znatiželjnika. A hoće li ti znatiželjnici vidjeti bit i moći ispod površine zagrabit i vidjeti dublje? Utopiti se u platno i prodrijeti u dušu koja je tamo iscijeđena? Posjetitelji ove izložbe ulaze u jedan poseban svijet u kojem nije važno je li tko bolje naslikao i bolje se izrazio. Duša mora biti i dijelom promatrača. Jer, ostaje samo ono što je duhom prožeto«, naveo je Muharem.

Izložbu slika nastalih na Međunarodnoj likovnoj koloniji **Bunarić 2018**, svečano je otvorio konzul prvog razreda Hrvatske u Subotici **Mihael Tomšić**.

Predsjednik HKC-a **Bunjevačko kolo** **Lazar Cvijin** zahvalio je voditelju Likovnog odjela **Željku Vidakoviću** na organizaciji kolonije i na uloženom trudu za ovu izložbu. Također se zahvalio i članici Odjela **Josipi Križanović** koja je značajno pridonijela organizaciji kolonije.

S. J.

 Ovogodišnja likovna kolonija **Bunarić** održava se od 1. do 3. kolovoza, uz sudjelovanje autora iz Srbije, BiH i Hrvatske. Sudionici će i ove godine moći stvarati u prostorijama Centra i na marijanskom svetištu **Bunarić**, po kojemu kolonija i nosi ime. Zatvaranje kolonije je sutra (subota, 3. kolovoza) u HKC-u **Bunjevačko kolo**, u 16 sati.

U Baču održan II. Seminar sviranja tradicijskih glazbala i tradicijskog pjevanja

Gajde, frulice, samice...

»Po inerciji, mnogi tradicijsku glazbu vežu za tambure. Samo rijetki znaju da se u puku prije tambura sviralo na glazbalima koja su i bila tema ovoga seminara. Tek u 21. stoljeću razbijena je fama o tamburama i sada su tradicijska glazbala, bar u Hrvatskoj, u ekspanziji. Nadam se da ću vrlo brzo isto konstatirati i za Vojvodinu«, kaže voditelj seminara prof. Tomislav Livaja iz Osijeka

Radionica dipli

nakon stanke uvijek bavalo se i tradicijske napjeve. U rad su uključene i djevojčice, članice KUD-ova iz Bača, koje su sudjelovale i na I. Seminaru, održanom tijekom zime.

U nedjelju, u prijedpodnevnim satima, domaćini su gostima priredili turistički obilazak Bača, a skupa s njima sudjelovali su i na svetoj misi u *Biljoj crkvi*. Vrijedno se radilo i u poslijepodnevnim satima, u sklopu radionice sviranja tradicijskih glazbala i tradicijskog pjevanja uvijek ban je cjelovečernji kulturno-umjetnički program.

Završni koncert

Na završnom koncertu sudjelovali su gajdaši Tomislav Livaja i **Zdenko Ivanković**, na dvojnicama je svirala **Valentina Jurković**, a nastupile su i pjevačka skupina *Tragovi Šokaca*, članice KUD-a *Mladost* iz Bača i Vojvođanski orkestar *Gajde* iz Bačke Palanke.

Tijekom proteklog vikenda u prostoru etno kuće *Didina kuća* u Baču održan je trodnevni Seminar sviranja tradicijskih glazbala i tradicijskog pjevanja. Organizator seminara bilo je UG *Tragovi Šokaca* iz Bača, a voditelj prof. **Tomislav Livaja** iz Osijeka.

Osim članova *Tragova Šokaca*, seminar su pohađali i članovi KUD-a *Seljačka sloga* iz Bogdanovaca (Hrvatska), HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice i KUD-a *Mladost* iz Bača. I ove godine seminaru se nisu odazvali članovi hrvatskih udruga iz šokačkog Podunavlja.

Radionice

U prvom i drugom danu seminara, u dva dijela, održana je radionica sviranja gajdi, frulica, diplica, dvojnica, samice i ostalih tradicijskih glazbala. Prvim dijelom dominirao je rad s početnicima u svirci dipli i gajdi, a

Vojvođanski orkestar Gajde iz Bačke Palanke

Programu su nazočili i predsjednik Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća **Lazar Cvijin**, dekan bačkog dekanata i bački župnik vlč. **Josip Štefković**, predsjednica Turističke organizacije Općine Bač **Tanja Mitić** i predstavnici KUD-a *Mladost*.

Trodnevno druženje sudionika seminara završeno je večerom i druženjem uz starinska glazbala i napjeve do duboko u noć.

Sve što se događalo tijekom drugog i trećeg dana seminara snimila je i televizija, pa će zainteresirani imati priliku popratiti navedene aktivnosti putem malih ekrana. Naime, cijelo događanje popratila je ekipa redakcije dokumentarno-obrazovnog programa Televizije Vojvodine.

Privlačenje mladih

Predsjednica UG-a *Tragovi Šokaca* **Stanka Čoban** kaže kako je, iako je bilo manje sudionika nego prošle godine, seminar u cijelosti uspio.

»Suština nije u privlačenju što većeg broja sudionika nego u kvaliteti i temeljitom radu. Vrlo smo zadovoljni što smo u ove dvije godine uspjeli privući mlade, odnosno djecu iz Bača, koja već imaju glazbeno predznanje, a za tri dana seminara uspješno su svladala sve zadaće. Jako sam zadovoljna što je redakcija dokumentarno-obrazovnog programa Televizije Vojvodine prepoznala naš rad i ozbiljnost pristupa svakoj zadaći koju si zacrtamo, pa ćemo, zahvaljujući njima, imati trajno dokumentirano naše nastojanje da očuvamo kulturu i tradicijsko naslijeđe Šokaca iz Bača. Za opuštanje nema vremena, jer već za mjesec dana čeka nas realizacija vrlo zahtjevnog projekta, VII. Ženskog tradicijskog češljanja i izrade oglavlja Hrvatica u regiji«, kaže Čoban.

ŽPS *Tragovi Šokaca* iz Bača

Voditelj seminara Tomislav Livaja zadovoljan je urađenim na seminaru.

»Mislim da je mladost sudionika garant povratka tradicijskih glazbala u naše KUD-ove. Po inerciji, mnogi tradicijsku glazbu vežu za tambure. Samo rijetki znaju da se u puku prije tambura sviralo na glazbalima koja su i bila tema ovoga seminara. Tambure su u ruralne sredine došle iz gradova i potisnule ova glazbala, koja su 60-ih i 70-ih godina prošlog stoljeća praktički i nestala. Tek u 21. stoljeću razbijena je fama o tamburama i sada su tradicijska glazbala, bar u Hrvatskoj, u ekspanziji. Nadam se da ću vrlo brzo isto konstatirati i za Vojvodinu«, kaže Livaja.

I. Andrašić

Katoličko društvo *Ivan Antunović*

Književna večer uoči *Dužijance*

Katoličko društvo *Ivan Antunović* organizira Književnu večer uoči *Dužijance* 2019. koja će biti održana u četvrtak, 8. kolovoza, u HKC-u *Bunjevačko kolo* u Subotici, s početkom u 19 sati. Književna večer će biti posvećena 25. obljetnici djelovanja Komornog zbora *Collegium Musicum Catholicum*.

Collegium Musicum Catholicum osnovan je u Subotici 1994. godine, a danas djeluje u okviru Katoličkog društva *Ivan Antunović*. Nastao je u subotičkoj župi Uskrsnuća Isusova na poticaj s. **Bernardice Đukić**. Zbor je osnovan sa željom njegovanja sakralne glazbe među mladima. Zborom je u početku ravnila s. Bernardica Đukić iz Družbe sestara Naše Gospe, zatim **Nela Skenderović**, a danas je zborovođa mo. **Miroslav Stantić**.

Na Književnoj večeri će biti riječi i o *Pismeniku*, priređivača **Đure Arnolda**, prve pjesmarice bačkih Hrvata od prije 200 godina, tiskane 1819. godine u Osijeku.

U okviru iste večeri Društvo dodjeljuje tri nagrade *Ivan Antunović* – zaslužnom pojedincu iz redova bačkih Hrvata, hrvatskoj udruzi i brojnoj obitelji.

Priredjivanje književne večeri su pomogli: Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, Grad Subotica i Hrvatski Caritas.

Trijumf filma *Jadnici*

Francuski film *Jadnici* u režiji **Ladja Lyja** dobitnik je nagrade *Zlatni toranj* za najbolji film u Glavnom programu ovogodišnjeg Festivala europskog filma Palić koji je održan od 20. do 26. srpnja. Kako se navodi u obrazloženju žirija, *Jadnici* su nagrađeni za »uspješnu kombinaciju žanrovskog narativa sa živim istraživanjem problema koji govore ne samo o obespravljenima u Francuskoj, već i širom svijeta«. Inače, istom filmu pripala je i nagrada međunarodne federacije filmskih kritičara i novinara-

cionalne analogne i ultramoderne digitalne kulture, povezujući lokalno i globalno u neobično sofisticiranom djelu za redatelja kome je ovo prvi dugometražni film«.

Specijalno priznanje dodijeljeno je **Martini Apostolovoj** za glavnu ulogu u bugarskom filmu *Irina* u režiji **Nadejde Koseve**.

»Umjetnost glume nije uvijek u kontroli okruženja – ponekad je i u kontroli prostora svega nekoliko centimetara izvan vlastitog tijela. U filmu koji je u mnogome upravo o kontroli tijela

Apostolova to pokazuje, u sjajnom nastupu vatrene koncentracije«, navodi se u obrazloženju priznanja Apostolovoj.

Kvalitetni program i povratak publike

Ono što je obilježilo 26. izdanje Festivala europskog filma Palić, prema ocjeni direktora festivala **Radoslava Zelenovića**, jest veliki broj kvalitetnih filmova koji kritički sagledavaju aktualne probleme i veliki povratak publike.

Programski direktor **Miroslav Mogorović** je rekao kako bi bio zadovoljan da iduće izdanje

Ajvar

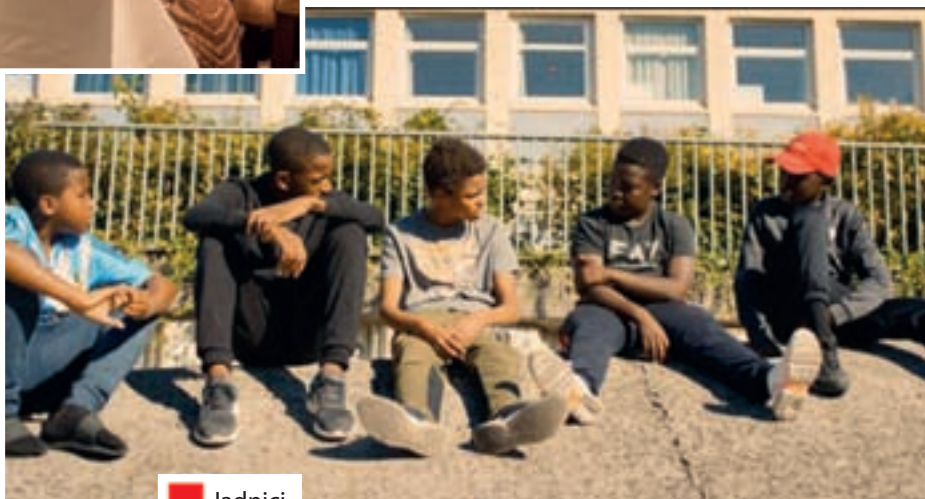
ra FIPRESCI uz ocjenu kako je u pitanju »snažna i brilijantno snimljena drama socijalnih nemira, smještena u etničko predgrađe jedne europske prijestolnice, koja nosi univerzalni odjek«, kao i *Gorki list* nagrada publike.

Palički toranj za najbolju režiju dodijeljen je **Jurisu Kursietisu**, za letonsko-belgijsko-francuski film *Oleg*, »redatelju koji majstorski prepliće brutalnost i humanost, profano i sveto, beznađe i snažnu ljepotu, kako bi nam prikazao organski točan portret našeg vremena«.

Specijalna priznanja

Specijalna priznanja žiri je dodijelio redatelju **Yaronu Shani-ju** i glumcu **Eranu Naimu** »za detaljan prikaz jedinstvenog anti-junaka« u izraelsko-njemačkom filmu *Okovan*, kao i **Ani Mariji Rosi**, redateljici srpskog filma *Ajvar* za, kako je navedeno u obrazloženju, »prihvatanje univerzalne dileme globaliziranog svijeta, kroz prizmu veze u raspadanju«.

Najbolji film u selekciji *Paralele i sudari* je gruzijsko ostvarenje *Žetva* u režiji **Mishe Antadzea**, koji je nagrađen za »konceptijski rigoroznu kinematografsku genijalnost i lirsku maniru kojom nam pokazuje suštinu 21. stoljeća kroz konzistenciju tradi-

Jadnici

festivala bude na razini ovogodišnjeg, uz unaprjeđenje dviju novih selekcija – *Velikani europske kinematografije* i *Novi europski dokumentarni film*.

Izvršni producent festivala **Ilija Tatić** je rekao kako je zadovoljan realiziranim programom i odličnom reakcijom publike i dodao da su gosti, kojih je bilo više od 100, otišli s Palića s pozitivnim dojmovima.

Iduće izdanje Festivala europskog filma Palić bit će održano od 18. do 24. srpnja 2020. godine.

D. B. P.

Dužijanica u Maloj Bosni

Zemlja je dar Božji

Svečanim ulaskom u crkvu i blagoslovom ovogodišnjeg žita započela je proslava *Dužijance* u župi Presvetog Trojstva u Maloj Bosni. Ovogodišnji predvoditelji žetvenih svečanosti, bandaš **Marinko Vidaković Dokman** i bandašica **Snežana Lulić**, prinijeli su na oltar kruh od ovogodišnjeg brašna kao i *krunu Dužijance* u Maloj Bosni. U tome su im pomogli mali bandaš **Matej Vujković Lamić** i dvije male bandašice **Dragana Jurić** i **Ivana Tikvicki**.

Euharistijsko slavlje predvodio je vlč. **Dražen Skenderović** uz braću svećenike mons. dr. **Andriju Anišića**, domaćina vlč. **Dragana Muharema**, te pomoć bogoslova **Bogdana Rudinskog**.

U prigodnoj homiliji vlč. Skenderović je istaknuo značaj zemlje za čovjeka, te je naglasio kako je zemlja dar od Boga i da Bog po plodnosti zemlje pokazuje svoju naklonost prema čovjeku. »Čovjek, iako je slika Božja i prvi među ostalim stvorenjima, nema nikakva prava nad zemljom. Vlasništvo nad njom nije njegova stečevina koju je radom zaradio, nego suprotno tome, čovjeku je zemlja dar, koji zahtijeva uzdarje.«

Na kraju misnoga slavlja, domaćin, vlč. Muharem je zahvalio svima i istaknuo kako je *Dužijanica* u Maloj Bosni zapravo počela čišćenjem žita, zajedništvom koje je okupljenima bilo na radost. Kako je rekao, to je prava *Dužijanica*, zahvala u zajedništvu.

Kruna ovogodišnje *Dužijance* u Maloj Bosni je slika od slame, koju je izradila slamarka **Kata Skenderović**, a tema

je zahvala za deset godina svećeništva tamošnjeg župnika vlč. Muharema. Na slici su simboli svećeničkog poziva: evanđelistar, štola, kalež, hostija... te slova ADSUM koja na latinskom znače »Evo me«, a to su riječi koje svećenik izgovara kod svećeničkog ređenja. Također, na slici se nalaze i godine 2009./19. koje predstavljaju deset godina svećeništva.

Za večernje sate planirano je tradicionalno bandašicino kolo, no nakon nekoliko odigranih kola kiša je pokvarila planove. Slavlje *Dužijance* je uz ansambl *Ruže* nastavljeno u župnoj dvorani.

Ž. V.

Foto: Snežana Vujković Lamić

Proslava sv. Ane

Crkveni god u Laćarku

Na blagdan sv. Ane, 26. srpnja, svečanim euharistijskim slavljem proslavljen je crkveni god u Laćarku.

Euharistijsko slavlje predslavio je đakovačko-osječki nadbiskup u miru msgr. **Marin Srakić**, uz suslavljenje deset svećenika iz Srijemske biskupije, đakovačko-osječke nadbiskupije, kao i predstavnika grkokatoličkog – istočnog obreda.

Samim tim ovogodišnja proslava sv. Ane bila je pokazatelj zajedništva i različitih obreda Crkve, ali i pokazatelj metropolij-skog zajedništva.

Na početku euharistijskog slavlja domaći župnik vlč. **Ivica Zrno**, pozdravljajući predslavitelja, rekao je:

»Radosni smo i počašćeni Vašim sudjelovanjem u današnjem euharistijskom slavlju. Župa sv. Ane u Laćarku ima brojne trenutke koje će pamtili i pisati lijepim slovima u svojoj povijesti, a ovaj dan je svakako jedan od tih.«

Na blagdan sv. Ane, 26. srpnja 2003. godine osnovana je na teritoriju srijemskog dijela Đakovačke i Srijemske biskupije nova župa u Laćarku s filijalama: Martinci, Kuzmin, Divoš, Čalma, Stara Bingula i Mandelos. Povijesno euharistijsko slavlje tada je predvodio đakovačko-srijemski biskup mons. Marin Srakić.

U svojoj homiliji msgr. Marin Srakić istaknuo je kako se s velikom radošću sjeća dana kada je posvećena crkva sv. Ane u Laćarku. A posvećena je kako bi primala sve one kojima je potrebna okrjepa u Bogu, posvećena je da radi, ne da bude zatvorena.

Govoreći o sv. Ani, te njezinoj vjerničkoj ulozi za naše živote, istaknuo je kolika je važnost žene za naše obiteljske zajednice.

Citirajući papu **Pia XII.**, podsjetio je sve okupljene da svaka obitelj ima svoje sunce – to je žena. I dok vrši ulogu majke i supruge žena nije ponižena nego je nositeljica središnje uloge u ljudskom društvu, u obitelji.

»Zato drage žene, majke, supruge... danas je vaš dan«, poručio je msgr. Marin Srakić.

Nakon euharistijskog slavlja okupljeni vjernici okrijepili su se pripremljenom zakuskom, te su druženje nastavili kroz lijepu riječ i radosno druženje.

I. Z.

Događanja na sve- tištu Majke Božje na Bunariću

3. kolovoza – Prva subota, sveta misa je u 9.30 sati

5. kolovoza – Snježna Gospa, sveta misa je u 18 sati

15. kolovoza – Velika Gospa, sveta misa je u 18 sati

Trodnevica

22. kolovoza – klanjanje počinje u 19 sati

23. kolovoza – pobožnost križnoga puta u 19 sati

24. kolovoza – bdijenje sa svijetlima započinje u 19 sati

Proštenje

25. kolovoza – misa za hodočasnike pješake u 6.30 sati (dvojezična)

– biskupska misa u 8 sati (mađarski)

– biskupska misa u 10 sati (hrvatski)

– misa za bolesnike i djelatnike Caritasa u 16 sati (dvojezična)

Velike Tekije 2019.

I o ovogodišnjem blagdanu Snježne Gospe njezini štovalitelji sakupit će se u velikom broju u Biskupijskom svetištu Gospe Tekijske pokraj Petrovaradina. Na uočnicu blagdana, u nedjelju, 4. kolovoza, u 15 sati bit će prigoda za svetu ispovijed, a u 16 sati započet će Služba Božja za katolike bizantskoga obreda.

U 17.30 sati započinje misa na mađarskom, a u 19 sati večernja biskupska sveta misa na hrvatskom jeziku. Na blagdan Snježne Gospe, 5. kolovoza, pobožnosti i liturgije, te privatna i župna hodočašća trajat će cijeloga dana. U 7 sati započinje pobožnost križnoga puta. U 8 sati u crkvi započinje sveta misa na njemačkom, a u 9 sati sveta misa na mađarskom jeziku. Slijedi centralna hodočasnička biskupska sveta misa na hrvatskom jeziku u 11 sati. Završna misa na hrvatskom jeziku je u 19 sati istoga dana.

M. T.

Materijalno ili duhovno bogatstvo

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Čovjekov život ispunjen je mnogim brigama, ali kao da je najveća kako steći materijalno bogatstvo. I nekako se sva politika svijeta svodi na njegovo stjecanje. No, u Božjim očima posjedovanje materijalnog ne vrijedi kao u ljudskim. Bog želi od čovjeka da se bogati na jedan sasvim drugačiji način. Isus baš o tome poučava svoje učenike u jednoj zgodi na svome putu u Jeruzalem (usp. Lk 12, 13-21).

Kakvo blago zgrtati?

Poznato nam je da su ljudi od Isusa tražili pomoć najčešće u bolestima, jer su očekivali ozdravljenja. A čovjek iz ovonedjeljnog evanđelja traži pomoć u posve drugačijoj potrebi, u nastojanju da uđe u posjed baštine koja mu pripada. To pokazuje kako on u Isusa ima veliko povjerenje. Ali Isus reagira suprotno njegovim očekivanjima: »Čovječe, tko me postavio sucem ili djeliocem nad vama?« (Lk 12, 14). I tako vrlo jasno daje do znanja da ne želi posredovati u njegovoj borbi za naslijeđem. Zbunjuje nas ova reakcija, jer čovjek se obraća za pomoć, ne traži ništa nezakonito, već samo da mu se pomogne kako bi došao do onog što mu po Zakonu sljedi. Ipak, kao i na mnogo drugih mjesta, Isus se ne dopušta uvući u rasprave o Zakonu nego kao svaki drugi put koristi situaciju kako bi okupljene poučio i dao im do znanja da je nastupilo novo vrijeme koje nadilazi okvire Zakona, koje od čovjeka zahtijeva posve nov način i mišljenja i djelovanja. Isusova pouka nije upućena samo čovjeku koji se obraća za pomoć nego svima okupljenima: »Klonite se i čuvajte svake pohlepe: koliko god netko obilovao, život mu nije u onom što posjeduje.« (Lk 12, 14). Tako je Isus spor oko naslijeđa jednog čovjeka iskoristio za pouku o jednoj puno važnijoj stvarnosti – pohlepa za posjedovanjem nije put k ispunjenju i ostvarenju čovjekova života, nego stranputica.

Da Isus u pouci želi poći dalje od konkretnog slučaja čovjeka koji mu se obratio govori i prisposoba koju je ispričao. Zapčinje je riječima »Neki bogat čovjek«, dakle taj čovjek može biti svatko kome je krenulo u stjecanju imovine, posrećila mu se rodna godina, odradio je dobre poslove, zaradio je više nego što se nadao i osjeća se imućnim. Ali upravo u tom stavu prema imetku otkriva se loš stav prema živo-

tu, jer zbog velikog imetka čovjek misli da je gospodar svega i da je u tome sva sreća života. No Bog mu se obraća s »Bezumniče! Već noćas duša će se tvoja zaiskati od tebe! A što si pripradio, čije će biti?« (Lk 12, 20). Bezumnik je u Bibliji svatko tko zaboravlja na Boga i ne računa s njim. Bezumnost bogataša je u tome što svoju sigurnost temelji na materijalnom posjedu, za koja misli da mu jamči sigurnost i uživanje, a zaboravlja da je jedina sigurnost u Bogu, koji je gospodar svega, te da je sreća prevrtljiva, a jedini Bog može na sve utjecati. I čovjekov je život dar od Boga i on ga uzima natrag kad je njemu volja, tada će pitati čovjeka što je s tim darom napravio. Ostaje nam kao opomena rečenica kojom Isus zaključuje prisposobu: »Tako biva s onim koji sebi zgrće blago, a ne bogati se u Bogu.« (Lk 12, 21).

Posložiti prioritete

U moderno doba, možda više nego ikad prije, čovjek trči za bogatstvom. Ta ga utrka satire, jer ne može nikako postići ono što bi želio. Stalno želi više, pa ga ta želja odvodi ponekad i na krive putove stjecanja profita. A sve to ne bi li stekao sigurnost, osigurao uživanje. I ova prisposoba, toliko snažna i s tako izraženim upozorenjem kao da je čovječanstvu nepoznata, pa se i dalje sve temelji na materijalnom bogatstvu, a bogati se ponašaju kao da je sva moć u njihovim rukama. Postaju bezumnici koji na Boga zaboravljaju.

Pomislit će mnogi da se ovo na njih ne odnosi jer nemaju bogatstvo, ali nije stvar u količini posjedovanja nego u odnosu prema stjecanju uz koje stoji pitanje: »A gdje je tu Bog?«. Sve zapčinje time da čovjek nema vremena za Boga, jer u danu ima mnogo poslova koji su profitabilniji od molitve, pa sve češće nema vremena za misu, za sakramente... I tako posao koji donosi zaradu preuzima čovjekov život, a Bog polako iz tog života ispada. Čovjek se materijalno bogati, a duhovno osiromašuje. No, što je vrijednije?

Kad Bog pozove da mu se na onome svijetu pridružimo, sve naše materijalno bogatstvo ostat će ovdje, moći ćemo ponijeti samo ono duhovno. A taj dan za svakoga će doći. Nije Isus nas upozorio da bi nas poplašio, niti da bi osudio one koji imaju već samo da bi nas podsjetio na to što nam trebaju biti prioriteti, te da u svemu trebamo na Boga računati.

Dužijanica 2019.: Predstavljanje bandaša i bandašice

Predvoditeljski par – Pavle i Snežana

Središnji likovi u *Dužijanci* jesu bandaš i bandašica. Neka-
da predvoditeljski par u žetvi, danas u slavlju.

Na blagdan Tijelova prvi puta su predstavljani ovogodišnji bandaš i bandašica *Dužijance* 2019. **Pavle Horvacki** i **Snežana Skenderović**. Njihova uloga počela je još na blagoslov žita, na blagdan sv. Marka, kada je i započela ovogodišnja *Dužijanica*.

Oboje skromni i jednostavni mladi ljudi, tek su ponešto rekli o sebi, ali sve uz veliko uzbuđenje i osmijeh na licu.

Bandaš

Pavle Horvacki rođen je 1997. godine u Subotici kao najmlađe dijete u obitelji koju čine otac **Petar**, mama **Kata**, braća **Vladimir** i **Mario**. Pohađao je OŠ *Matko Vuković*, zatim je upisao srednju Politehničku školu i nakon toga Građevinski fakultet u Subotici. Sada je na trećoj godini studija.

Slobodno vrijeme, kojeg, kako je rekao, i nema puno, gleda da provede s obitelji i prijateljima. »Uvijek ima nekog posla u obitelji, odgajani smo da nema muško-ženskih poslova nego svi radimo sve i uvijek posao razdijelimo«, pojasnio je Pavle, a kako je još rekao, kada nema drugih obveza rado pomaže bratu oko renoviranja njegove kuće.

Taj dodatni posao ne gleda kao teret nego kao vrijeme koje će provesti zajedno s braćom, te su upravo radi takvog načina razmišljanja svi izuzetno povezani.

Pavle dolazi iz župe Isusova Uskrsnuća, u kojoj je godinama bio ministrant, a i sada se rado odaziva na poziv župnika kada su veći blagdani.

Na pitanje kako je reagirao kada je pozvan biti bandašem, Pavle je rekao:

»Moram biti iskren. Bio sam jako iznenađen. Bila je nedjelja i cijela obitelj je bila na okupu, te smo skupili vijest i razgovara-

li o tome. Odluka nije bila teška, osobito kada sam znao da u tome imam podršku obitelji. Velika je to čast.«

I dosadašnjih godina je sudjelovao u *Dužijanci*, osobito u vremenu kada je igrao u HKC-u *Bunjevačko kolo*, a godinama je bio i čuvar Božjeg groba.

Pavle kaže kako nije velika obveza biti bandaš i da je s radošću ispunjava.

»Godinama sam preko ljeta radio, sada sam to morao ostaviti po strani. Ovoga ljeta imam nekih neodložnih obveza – biti bandaš.«

Bandašica

Snežana Skenderović rođena je 1998. godine u Subotici od oca **Jose** i majke **Jelene**.

Nakon završene Osnovne škole *Matko Vuković*, upisala je srednju Medicinsku školu, smjer farmaceutski tehničar, a potom Medicinski fakultet u Novom Sadu, te je sada na drugoj godini stomatologije.

Od svojih malih nogu, kada je imala četiri i pol godine, pa sve do odlaska na fakultet bavila se folklorom u HKC-u *Bunjevačko kolo* i rado se oblačila u bunjevačku nošnju i tada, a kako kaže i sada. U slobodno vrijeme Sneža, kako je mnogi prijatelji zovu, voli čitati, te otići s prijateljicama u kazalište.

Dolazi iz župe sv. Terezije Avilske, a otkako je na studijama, priključila se mladima u Novom Sadu, na vjeronauku, ali i na nedjeljnim misama. Svojevremeno je pjevala u dječjem katedralnom zboru *Zlatni klastovi*.

Pozivu da bude bandašica se iznenadila:

»Bila sam u Novom Sadu i iznenadila sam se ovome pozivu. S obzirom na to da sam bila sama, nisam vidjela reakciju roditelja, ali svakako su rekli da što god odlučim da će me u tome podržati. Za mene je to velika čast i s obzirom na to da sam godinama sudjelovala u *Dužijanci*, rado sam se odazvala.«

Biti bandašicom ne smatra kao obvezu nego joj je to čast i radost.

»Drago mi je da mogu ići na sve okolne *Dužijance* i biti na misama s mladima koji vole isto što i mi. Zato smo svi ovo prihvatili, jer svi imamo isti cilj – zahvaliti Bogu.«

Još uvijek Snežana ne može u potpunosti zamisliti kako će izgledati središnja proslava *Dužijance*, ali se nada kako će sve proći u najboljem redu.

Na pitanje što joj znači *Dužijanica* Snežana je rekla:

»Od malih nogu se značenje *Dužijance* za mene mijenjalo. Nekada je to bilo ushićenje oko oblačenja nošnje i same povorke, neki vid zabave. Sada je to postalo odgovornost, osobito ove godine. *Dužijancu* doživljam kao zahvalu Bogu za sve, a kako su drugi rekli i pohvalu čovjeku.«

Bandaški par *Dužijance* 2019. svečano će biti predstavljen u petak, 9. kolovoza, na središnjem gradskom trgu u Subotici.

Ž. V.

Foto: Zoran Vukmanov Šimokov

Program – *Dužijanica* 2019.

4. kolovoza – *Dužijanica* u Đurđinu – crkva sv. Josipa Radnika – 10 sati

Dužijanica u Mirgešu – kod križa u centru – 18 sati

8. kolovoza – Književna večer u organizaciji Katoličkog društva *Ivan Antunović*, dvorana HKC *Bunjevačko kolo*, Subotica – 19 sati

9. kolovoza – Izložba radova od slame nastalih na XXXIV. Sazivu kolonije slamarki u Tavankutu, predvorje Gladske kuće, Subotica – 19 sati

– Tamburaška večer, predstavljanje bandaša i bandašice i izbor pratilaca, te proglašenje najljepšeg izloga, Gradski trg, Subotica – 20 sati

10. kolovoza – Svečana Večernja, katedrala-bazilika sv. Terezije Avilske, Subotica – 18 sati

– Polaganje vijenca od žita na spomenik *Risaru* i spomen-bistu Blaška Rajića, park ispred Gradske kuće, Subotica – 19.30 sati

Skupština risara, Gradski trg, Subotica – 20 sati

Nastup folklornih ansambala *Dužijanica*, Gradski trg, Subotica – 20.20 sati

11. kolovoza – Središnja proslava *Dužijance* 2019.

– Blagoslov i ispraćaj bandaša i bandašice, crkva sv. Roka, Subotica – 8.45 sati

– Povorka do katedrale sv. Terezije Avilske – 9 sati

– Svečano euharistijsko slavlje, katedrala sv. Terezije Avilske – 10 sati

– Povorka kroz grad, predaja kruha gradonačelniku, Gradski trg, Subotica – 12 sati

– Posjet grobu Blaška Rajića, Kersko groblje, Subotica – 19 sati

– Bandašicino kolo, Gradski trg, Subotica – 19 sati

RECEPT NA TACNI

DALMATINSKA JUHA

Živjeli novi krajevi i specijaliteti koji dolaze s njima. Priča bi bila predugačka kada bih krenula s razlozima otkud mi na Braču, ali ne mogu se dovoljno

oduševiti, nadisati soli, plavetnila i borova, upiti sunca niti najesti dovoljno specijaliteta. Sigurna sam da ću o svemu više pisati u narednim brojevima, a sada se odmah bacam u akciju dijeljenja dalmatinskih recepata i na tacnu stavljam dalmatinsku juhu.

Potrebno: 2 žumanjka / češanj češnjaka / 2 žlice kiselog vrhnja / 2 žlice naribanog sira parmezana / 1 lovrov list / 1 grančica peršinovog lista / 1 žlica maslinovog ulja / papar / sol.

Postupak: Češnjak sitno nasjeckati i zgnječiti, dodati mu maslinovo ulje i lovor, pa zaliti sa 7 decilitara tople vode. Sve to posoliti i popapriti i čekati da proključa. Kada proključa, usuti žumanjak koji ste prethodno umutili s kiselim vrhnjem, promiješati i skinuti s vatre. Kada budete posluživali, ne zaboravite dekorirati juhu tako što ćete ju posuti sitno nasjeckanim peršinovim listom i naribanim parmezanom.

Juhu možete pripremiti kao glavno jelo, ali ćete vrlo vjerojatno biti ubrzo gladni, pa svakako predlažem neku salatu od morskih plodova ili grilanu ribu, ili već nešto za čime vaša osjetila žude. Dobar tek!

Gorana Koporan

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Grad Subotica
Gradonačelnik
 Broj: II-464-181/2019
 Dana: 29.07.2019.
 Subotica

Temeljem članka 146. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, broj 72/09, 81/09 ispravak, 64/10 - Odluka US i 24/2011, 121/2012, 42/2013 - Odluka US, 50/2013 - Odluka US 98/2013 - Odluka US, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019 i 37/2019 - dr. zakon) i članka 21. stavak 1. Odluke o oglašavanju na teritoriju Grada Subotice (*Službeni list Grada Subotice*, broj 4/2019.), na prijedlog Komisije za građevinsko zemljište, gradonačelnik Grada Subotice dana 29. 7. 2019. godine, donosi

ODLUKU

O RASPISIVANJU NATJEČAJA RADI STJECANJA PRAVA NA PRIVREMENO KORIŠTENJE JAVNE POVRŠINE PUTEM JAVNOG NADMETANJA (postavljanje svijetlećih reklamnih ploča tipa »city-light«)

UVJETI

I. Postavljanje svijetlećih reklamnih ploča tipa »city-light« planirano je na javnim površinama u pješačkim zonama, zbog njihove veličine i načina sagledavanja, shodno Planu postavljanja sredstava za oglašavanje na teritoriju Grada Subotice, broj plana 299-21/18 od lipnja 2018. godine, donijet Odlukom o donošenju Plana postavljanja sredstava za oglašavanje na teritoriju Grada Subotice, (u daljem tekstu – Plan) (*Sl. list Grada Subotice* broj 23/18) i u skladu s odredbama Odluke o oglašavanju na teritoriju Grada Subotice, a na temelju odobrenja koje izdaje Javno poduzeće za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje Subotica (u daljem tekstu: Javno poduzeće). Popis lokacija za postavljanje svijetlećih reklamnih ploča tipa »city-light« koje su utvrđene Planom postavljanja sredstava za oglašavanje na teritoriju Grada Subotice (*Sl. list Grada Subotice*, br. 23/2018) su:

R. br	Opis lokacije	Broj reklamnih ploča	Oznake reklamnih ploča iz Plana	Maksimalna površina prostora za oglašavanje (m ²) za dvostranu reklamnu ploču	Visina iznosa jamstva (dinara)
1.	Centar I	10	SI1, SI2, SI3, SI4, SI5, SI6, SI7, SI8, SI9, SI10	75	46.537,50
2.	Centar II	6	SI11, SI12, SI13, SI14, SI15, SI16	45	27.922,50
3.	Aleja m. Tita	8	SI19, SI20, SI21, SI22, SI23, SI24, SI25, SI26	60	37.230,00
4.	Prozivka	2	SI17, SI18	15	9.307,00

II. Dijelovi javne površine koji se daju na korištenje raspolažu niskonaponskom mrežom električne energije koja je neophodna za nesmetano funkcioniranje svijetlećih reklamnih ploča tipa »city-light«.

III. Troškove priključenja na niskonaponsko napajanje kao i pribavljanje odobrenja za postavljanje svijetlećih reklamnih ploča tipa »city-light« snosi stjecatelj prava.

IV. Dijelovi javne površine predviđeni za postavljanje svijetlećih reklamnih ploča tipa »city-light« daju se na korištenje na razdoblje od 3 godine od dana konačnosti odluke o stjecanju prava na privremeno korištenje javne površine.

V. Početni iznos naknade za postavljanje sredstva za oglašavanje u postupku, koji se propisuje odlukom kojom se uređuju naknade za korištenje općinskih cesta i ulica iznosi 17 dinara/m²/dnevno.

VI. Sudionici u javnom nadmetanju dužni su uplatiti na ime jamstva 10% od najmanjeg iznosa godišnje naknade za postavljanje sredstva za oglašavanje maksimalnih dimenzija određenih Planom, koji iznos je utvrđen ovom odlukom i nalazi se u tablici koja je njen sastavni dio.

Uplata jamstva se vrši za svaku grupu lokacija posebno za koju se sudionik natječe, na račun Javnog poduzeća za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje Subotica, broj 165-0007007220205-77 s pozivom na broj 70-103967584 model 97.

VII. Sudionik u javnom nadmetanju koji ostvari pravo na postavljanje svijetlećih reklamnih ploča tipa »city-light« dužan je postaviti ih najkasnije u roku od 3 mjeseca od dana konačnosti odluke o stjecanju prava na privremeno korištenje javne površine.

Priključenje svijetlećih reklamnih ploča tipa »city-light« na stupove javne rasvjete na niskonaponsko napajanje se vrši na temelju suglasnosti Javnog poduzeća.

VIII. Svijetleće reklamne ploče tipa »city-light« se postavljaju u skladu s Planom postavljanja sredstava za oglašavanje na teritoriju Grada Subotice i urbanističkim uvjetima izdanim od Javnog poduzeća kojima će biti definiran točan položaj svijetlećih reklamnih ploča tipa »city-light«.

IX. Sudionicima u postupku javnog nadmetanja, koji nisu uspjeli sa svojim ponudama (izuzev osobi koja je ponudila sljedeći najveći iznos kojeg će se iznos vratiti nakon zaključenja ugovora) iznos uplaćen na ime jamstva će se vratiti u roku od 5 radnih dana od dana podnošenja

zahtjeva Javnom poduzeću, u nominalnom iznosu, osim ako sudionik odustane od svoje ponude.

X. Po okončanom postupku javnog nadmetanja gradonačelnik Grada Subotice donosi Odluku o stjecanju prava na privremeno korištenje javne površine.

XI. Odluka o stjecanju prava na privremeno korištenje javne površine dostavlja se svim sudionicima u postupku javnog nadmetanja kao i Javnom poduzeću, s poukom na pravo podnošenja prigovora gradonačelniku Grada Subotice u roku od 3 dana od dana prijema odluke.

Po podnijetom prigovoru, gradonačelnik odlučuje u roku od 8 dana.

XII. Sudionik u javnom nadmetanju čija je ponuda prihvaćena, dužan je u roku 8 dana od dana prijema odluke o stjecanju prava na privremeno korištenje javne površine podnijeti zahtjev za izdavanje odobrenja za postavljanje sredstva za oglašavanje. Ukoliko sudionik koji je na javnom nadmetanju ponudio najveći iznos naknade za postavljanje sredstva za oglašavanje ne podnese zahtjev za izdavanje odobrenja u predviđenom roku, smatrat će se da je odustao od ponude i gubi pravo na povrat iznosa jamstva. U slučaju iz stavka 2. ovog članka Komisija poziva sudionika koji je ponudio sljedeći najveći iznos da u roku od 8 dana podnese zahtjev za izdavanje odobrenja Javnom poduzeću.

XIII. Za javno nadmetanje zainteresirane pravne osobe i poduzetnici podnose pismene prijave na adresu Subotica, Trg slobode 1, putem Službe za opću upravu i zajedničke poslove Gradske uprave Subotica, u uslužnom centru, na prizemlju Gradske kuće, šalteri broj 10, 11, 12 ili poštom – od 2. 8. 2019. godine do 16. 8. 2019. godine.

Prijava koja je podnijeta poslije oglašenog roka i koja nije kompletna neće se uzeti u obzir.

Prijava se predaje u zatvorenoj omotnici s vidljivom naznakom: PRIJAVA ZA NATJEČAJ RADI STJECANJA PRAVA NA PRIVREMENO KORIŠTENJE JAVNE POVRŠINE PUTEM JAVNOG NADMETANJA (Postavljanje svijetlećih reklamnih ploča tipa »city-light«) – NE OTVARATI i treba sadržati i točne podatke o lokaciji za koju se ista podnosi.

Prijava također treba sadržati i:

sve podatke o podnosiocu prijave (poslovno ime, odnosno naziv pravne osobe, njezino sjedište, matični broj, PIB i ime ovlaštene osobe, odnosno točan naziv radnje, ime i prezime imatelja radnje i njegov matični broj i točnu adresu stanovanja) – dokazuje se rješenjem o upisu u registar nadležnog tijela,

urednu punomoć za osobu koja će zastupati pravnu osobu ili poduzetnika na javnom nadmetanju,

podatke o vrsti objekta,

sve podatke o mjestu postavljanja objekta za koji se prijava podnosi,

izjavu da će u roku od 8 dana od dana prijema odluke o stjecanju prava na privremeno korištenje javne površine, nadležnom tijelu (Javnom poduzeću) podnijeti zahtjev za izdavanje odobrenja za postavljanje sredstva za oglašavanje,

dokaz o uplati natječajem predviđenog iznosa jamstva (originalna uplatnica ili ovjeren izvod iz banke).

XIV. Javno nadmetanje se provodi po sljedećem postupku:

Predsjednik ili ovlašteni član Komisije objavljuje početni iznos i poziva sudionike da daju svoje ponude iznosa uvećane za najmanje 5% od početnog iznosa.

Sudionici se javljaju za davanje ponude podizanjem ruke.

Predsjednik ili ovlašteni član Komisije pokretom ruke dozvoljava sudioniku koji se najranije javio da dà svoju ponudu.

Sudionik javnog nadmetanja dužan je javno i glasno reći u ime kojeg ponuđača koji iznos nudi.

Predsjednik ili ovlašteni član Komisije pita tri puta daje li netko više od najvećeg prethodno ponuđenog iznosa i konstatira poslije trećeg poziva koji je najveći iznos ponuđen i ime ponuđača.

Predsjednik ili ovlašteni član Komisije konstatira da najpovoljnija ponuda jest ona koja je dana na najveći novčani iznos naknade za stjecanje prava na privremeno korištenje javne površine u odnosu na početni iznos naknade.

Izlicitirani iznos predstavlja dnevnu naknadu po m² ukupne površine svih strana za oglašavanje za cijelo razdoblje korištenja koji se plaća u mjesečnim iznosima.

Sudioniku u postupku javnog nadmetanja koji da najpovoljniju ponudu iznos jamstva će se uračunati prilikom utvrđivanja naknade, a sudionicima koji ne uspiju sa svojim ponudama uplaćeni iznos jamstva će biti vraćen.

Svaki sudionik javnog nadmetanja ima pravo tijekom rada Komisije davati primjedbe na rad Komisije, na tijek postupka i sadržinu zapisnika i iste se unose u zapisnik o javnom nadmetanju.

Zapisnik o radu Komisije potpisuju svi sudionici javnog nadmetanja, zapisničar i svi članovi Komisije.

Sudionik koji je ponudio najveći iznos potpisuje izjavu da je ponudio najveći iznos, s naznakom visine iznosa koja čini sastavni dio zapisnika.

Postupak javnog nadmetanja će u svemu ostalom biti proveden prema odredbama članka 24., 25. i 26. Odluke o oglašavanju na teritoriju Grada Subotice.

Javno nadmetanje (dražba) bit će održano 22. 8. 2019. godine, s početkom u 12 sati, u Plavoj dvorani Gradske kuće, Subotica, Trg slobode 1.

Kompletan tekst Oglasa bit će objavljen na oglasnoj ploči Grada Subotica, Trg slobode 1, na II. katu, od 2. 8. do 16. 8. 2019. godine, u *Službenom listu Grada Subotice*, na internetu na web adresi www.subotica.rs, a tekst Oglasa u listovima *Magyar Szó*, *Subotičke novine* i *Hrvatska riječ*.

Sve informacije u vezi s oglasom mogu se dobiti u Službi za imovinsko-pravne poslove, stambena pitanja i građevinsko zemljište, II. kat, ured broj 213-1 ili na tel: 024/626-806, svakog radnog dana od 8 do 12 sati.

Gradonačelnik, Bogdan Laban v. r.

Upoznajmo Hrvatsko primorje

Najveći i najmanji otok

Jeste li se ikada pitali koji je najmanji otok među 1.244 otoka i otočića koliko broji hrvatska obala?

Dobro ste vidjeli, 1.244 otoka i otočića svrstavaju Hrvatsku u zemlju s najrazvedenijom obalom.

No, mene je zanimalo koji je onaj najmanji?

Najmanji otok, koji je ujedno i najmanje naseljen otok u Hrvatskoj je otok Ošljak. Smješten je u zadarskom kanalu, zauzima površinu od 0,332 kilometra četvorna, dužina obale mu je 2,41 kilometara, a najviši vrh najmanjeg otoka je 89 metara.

Kada je u pitanju broj stanovnika podaci variraju, no po posljednjem popisu (2011.) na otoku ima svega 29 stanovnika. Ono što je posebno zanimljivo jeste da gotovo svi stanovnici nose prezime **Valčić**.

Otok nema trgovinu, ambulantu niti poštu. Trajekt na otok pristaje četiri puta dnevno, a pošta dolazi jednom ili dvaput tjedno.

Ošljak ili Lazaret, kako ga mještani još zovu, nalazi se oko 780 metara od mjesta Kali, te oko 940 metara od mjesta Preko na otoku Ugljanu i pripada Općini Preko. Proteže se na dijelu morske obale od otprilike 950 metara duljine i u dubini od prosječno

70 metara od obalne crte. Prostornim planom uređenja na otoku se nalazi područje zaštićenih dijelova prirode – park šuma, koji se nalazi izvan naseljenog dijela.

Ovaj najmanji otok pruža brojne mogućnosti ribolova i ronjenja, a samo mjesto je primjer tradicionalne mediteranske arhitekture, u kojem se nalazi crkvice sv. Marije iz VI. stoljeća, kao i mlin vjetrenjača iz XVI. stoljeća.

Najveći otok – Cres

Dugo se smatralo da je najveći hrvatski otok Krk, no potvrđeno je kako taj podatak nije bio točan. Tek početkom XXI. stoljeća

otok Cres probio se na prvo mjesto, kao najveći otok Jadranskog mora. Poslije Hvara, Cres je i najdublji otok. Njegova površina iznosi 406,78 kilometara četvornih i pripada Primorsko-goranskoj županiji. Smješten je pored otoka Krka, a sa sjeverne strane zatvara Kvarnerski zaljev, dok se s njegove zapadne strane nalazi Istra.

Dug je 66 km, a u najširem dijelu širok 12 km. Otok Cres je nekada bio kopneno spojen s Lošinjem tankom prevlakom, sve dok nije prokopan kanal koji ih je razdvojio. Danas su ova dva otoka spojena mostom kod grada Osora, a na Cres se stiže trajektnim vezama.

Na ovome najvećem otoku nalazi se i najveće jezero u Hrvatskoj – Vransko jezero, koje je smješteno u središtu otoka i zbog

svoje važnosti je zaštićeno te je u njemu zabranjeno kupanje i ribolov. Spada među najdublja slatkovodna jezera u istočnoj Europi i na svojoj najdubljjoj točki duboko je 76 m (50 m ispod nivoa mora).

Najviši vrh na otoku su Gorice, visoke 648 m, a spomenuto jezero je glavni izvor pitke vode.

Cres je poznat i kao rijetko stanište bjeloglavih supova.

Otok Cres bio je naseljen još od vremena paleolitika, te u sastavu Rimskog carstva, a nakon njegovog pada i u Bizantskom carstvu. Povijest ovoga otoka je izuzetno bogata.

Veliku površinu otoka pokriva žalfija, kao i brojne ljekovite biljke, te maslinici, smokve, makija, hrast i pitomi kesten. Na ovome otoku je razvijeno pčelarstvo i proizvodi se izuzetno kvalitetan med od žalfije, koji spada među najbolje u svijetu. Također, stanovnici se bave i stočarstvom te je nadaleko poznata creska janjetina.

Postoji i jedna legenda o Vranskom jezeru, a to je da ispod jezera postoji dvorac. Po pričama legenda ide ovako: Bogata sestra koja je živjela u dvorcu nije htjela pomoći svojoj siromašnjoj sestri i pružiti joj hranu ili novac. Zbog toga je kažnjena tako što joj je dvorac potopljen za vrijeme oluje tijekom koje je nastalo Vransko jezero. Priča se da čak i danas, za vrijeme vjetrovitog vremena, ako neko pažljivije osluhne, može čuti zvona s tornja ovog dvorca.

Priredila: Ž. V.

Idemo na *Etnokamp*

U najavi je dvanaesti po redu *Etnokamp*, kojeg, vjerujem, s nestrpljenjem iščekujete. Ako planirate i ove godine sudjelovati u ovome sjajnom petodnevnom druženju, nemojte čekati nego se što prije prijavite, jer se spisak popunjava.

Tema ovogodišnjeg *Etnokampa* bit će Božić. Dakle, Božić u kolovozu, nešto do sada neviđeno. Ako sumnjate u prethodnu rečenicu, donekle ste i u pravu, jer neće baš zapravo biti Božić, ali će se u brojnim radionicama koje pripremaju organizatori naći izrada betlehemske štalice, pleteni (božićni) kolač s figuricama od tijesta, izrada ukrasa za bor i... ne smijem sve otkriti, znam samo da će biti i pjesme, plesa, glume, kuhanja... Sve u znaku Božića. Sigurna sam da će i biti tako veselo kao za Božić.

Kao i svake godine, posljednjeg, petog dana bit će organizirana prodajna izložba dječjih radova nastalih u kampu te završna priredba.

Za sve vas koji još ne znate, *Etnokamp* će biti održan od 26. do 30. kolovoza, a organizira ga Hrvatska čitaonica u suradnji s Gradskom knjižnicom Subotica.

Prijave se primaju najkasnije do 10. kolovoza i to putem telefona ili vibera 069/101-70-90 ili 063/116-92-00 (**Bernadica Ivanković**), a može i e-mailom na: bernadica@gmail.com. Cijena petodnevnog aranžmana je 1.000 dinara.

Ž. V.

KOD GLAVNE POŠTE

Subotica
551-045

25
YEARS

Srebrna akcija!

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com

Mijenjam stan u Pančevu, jednosoban od 30 m², III. kat bez grijanja blizu centra za sličan uz morsku obalu ISTRE. Tel: 065/689-35-47.

Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 kupao, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupao) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.

Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m², dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel.: 024-456-12-05.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel: +4917621561026 ili 064/1826160.

Subotica - Bajnat, prodaje se uknjižena dvosobna kuća od miješanog materijala, površine 90 kv m s većim dvorištem i nusprostorijama. Monofazna struja, telefon, kablovska, gradski vodovod i kanalizacija. Cijena 32.000 eura. Interesirati se na 064-2943798 ili 064-1611709.

Prodaje se kuća na kat, plac 650 m², kuća 210 m², velika garaža, kotlarnica, 3 prostorije 5x4, ljetna kuhinja i za ogrjev. Dva trosobna stana – 6 soba, 2 kuhinje, 2 kupatila, 2 ostave, etažno grijanje i plin, KDS, telefon, interfon, parket sobe, pločice ostalo, autobus br. 16 Mali Radanovac, Subotica. Može zamjena po dogovoru. Tel.: 061 2323223.

Prodajem očuvan kauč i dvije fotelje. Tel.: 061 815 2239.

Prodaje se kamionska prikolica registrirana za traktor s atestom 14 t, »Regent« trobozadni plug, obrtač i sijačica »Olt Gama 18« s lulama 2,25. Tel.: 024/532-570.

Prodajem salaš na Mirgeškom putu, 4 km od grada, nova gradnja, sve od čvrstog materijala, trofazna struja, bunar 50 m, dvije kupao, tri štale, svinjci, dvije garaže, vlasnik. Tel: 064 247-09-49.

Primam u radni odnos zubnog tehničara s iskustvom u Županji, R. Hrvatska. Smještaj osiguran. Informacije na tel.: 00385-95-366-17-67.

Prodaje se građevinska parcela površine 844 m² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel.: 063/551-871.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suteronom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel: 025 544-92-20; 064 280-84-32.

Prodaje se kuća na kat s dva trosobna stana, 210 m², plac 650 m², Subotica, Mali Radanovac, s kompletnom infrastrukturom, plinom, dva strujna brojila legalizirana. Informacije na tel/024-546-061.

Prodaje se kuća u centru sela Golubinci, Šimanovačka 14, na parceli 796 K. O. Golubinci koja s parcelom 797 čini jednu cjelinu – plac u građevinskom području, ukupne površine 25a i 14m². Dragan 063-509-902.

Prodaje se poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci površine 42a i 73m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063-509-902.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel.: 024/528-682.

Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, virangoši, stol, stolice, bunjevačka ruha, marame, pregače i sl. Tel.: 024/532-570.

Izdajem apartman u Šantićevoj ulici u Subotici. Tel.: 063/865-55-96.

Dvobrazni plug 14, roleri, bunjevačka ruha, papuče, marame i slično, starinska kolijevka. Tel.: 024/528-682.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 25. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (Sl. glasnik RS br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU KOJIM JE DANA SUGLASNOST NA STUDIJU PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Dana 24. 7. 2019. godine nositelju projekta VIP MOBILE d.o.o., Novi Beograd, Milutina Milankovića br. 1ž, je dana suglasnost na studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš projekta: Bazne stanice mobilne telefonije »NS2022_01 SU Subotica_2« na katastarskoj parceli broj 21124/2 KO Donji grad, Ulica Hipodromska bb (46.091498°, 19.643961°). Glavni razlozi na kojima se odluka temelji mogu se vidjeti u obrazloženju rješenja koje se u cijelosti može preuzeti sa sljedeće adrese: http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-59-2019.pdf

Studija, u kojoj su dane mjere koje je nositelj projekta dužan poduzimati u cilju sprječavanja, smanjenja ili otklanjanja štetnih utjecaja mogu se u potpunosti preuzeti sa sljedeće adrese: http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Studije/501-59-2019.pdf

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 6. 8. 2019.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga CroArt prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, Ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internet

već od
649 din

SUBOTICA KARADORDEV PUT 2 TEL: 024/555785 WWW.TIPPNET.RS

Tenis

Krajinović na pragu iznenađenja

HAMBURG – Iako je bio nadomak velikog iznenađenja, Somborac **Filip Krajinović** nije se uspio plasirati u polufinale atp 500 turnira u Hamburgu. U četvrtfinalu ga je svladao drugi nositelj **Aleksandar Zverev**. Krajinović je prvi set riješio sa 6:2, odlično otvorio i početak drugog, ranim brejkom i prednošću od 3:0. Nažalost, niti prednost od 5:2 nije uspio materijalizirati, iako je bio na dva poena od trijumfa. U trećem setu Zverev je pokazao sve svoje kvalitete i riješio ga rezultatom 6:2. Somborac je u Hamburgu na svoj konto ubilježio 90 ATP poena i oko 47.000 eura. Od 5. kolovoza mastersom u Montrealu započet će američku turneju.

.....

Prekogranično prijateljstvo

ČEPINSKI MARTINCI, RH – Na igralištu u Čepinskim Martinima, šesti put zaredom, prijateljsku međunarodnu utakmicu odigrali su NK *Gibarac '95* i FK *Jednota* iz Šida. Susret je završio rezultatom 2:4 (1:3), a i domaćini i gosti suglasni su da je prijateljstvo bitnije od rezultata. Prigodom pozdravnih riječi dvojice predsjednika, gost **Emil Hrček** predložio je da se u ovu akciju uključi i njihov KUD *Jednota*, kako bi uz sport, mostove prijateljstva gradila i kultura. S prijedlogom se suglasio i predsjednik Gibarčana **Ilija Andrić**. Nakon iscrpljujućeg dijela na travnjaku, utakmica je nastavljena trećim poluvremenom uz odojka, hladnu pivu, gemište i *Divan je kičeni Srijem* raspoloženih momaka iz *Bager banda*.

Kajak

Bezdanici najbolji u Vojvodini

BEZDAN – Članovi bezdanskog KK *Dunav* bili su među najzapaženijima na Prvenstvu Vojvodine, održanom u Bačkoj Palanci. Osvojivši ekipno zlato u konkurenciji pionira i srebro u kadetskom dijelu, sveukupnim brojem bodova iza sebe su ostavili sve takmace. Na drugu poziciju plasirao se bačkopalanački *Tarket*, na treće *Tiski cvet* iz Bečeja. Čamci bezdanskih natjecatelja čak u sedam navrata su bili najbrži. U pojedinačnoj konkurenciji izdominirali su pioniri **Levente Kővágó** (k-1, 1000 m) i **Nikolas Andrić** (k-1, 500 m). Osim jednosjed titula bili su najbrži i u pionirskom, odnosno kadetskom dvojcu na 500 i 1.000 metara, te u četvercu na 1.000 metara. Posadu su uz njih činili još **Mihajlo Dadić** i **Kornél Brunyai**. Ovaj četverac trijumfalno je završio obje kadetske utrke. Pozlatio se i četverac pionirki, **Boglárka Egyed**, **Zsófi Horvát**, **Karmen Brunyai** i **Elleonóra Nagy**. Dopravci pokrajine postali su pioniri Kornél Brunyai (k-1, 500 m), dvojac Dadić – Brunyai (k-2, 500 m), kadetski tandemi Kővágó – Andrić (k-2, 500 m) i **Jenifer Bosnyák** – Boglárka Egyed (k-2, 200 m), te junior **Aleksandar Perović** (k-1, 500m). Boglárka Egyed bila je trećeplasirana u pionirskim k-1 u utrkama na 500 i 1.000 metara, a bronca je pripala i junioru Peroviću u kajakaškom sprintu. Podsjetino, Perović je nedavno na Prvenstvu Europe osvojio 9. mjesto u A finalu na 500 metara. Narednog vikenda ga očekuje novi reprezentativni nastup, bit će jedini predstavnik Srbije na svjetskom prvenstvu u disciplini k-1 500 metara.

Ivan Andrašić

POGLED S TRIBINA

Dinamo

Najtrofejniji hrvatski klub i aktualni branitelj naslova prvaka Hrvatske, zagrebački *Dinamo* započeo je novu 2019./20. sezonu na najbolji mogući način. U četiri službene utakmice zabilježio je isto toliko pobjeda, *Rijeka* – superkup, *Saburtalo* – Liga prvaka, *Lokomotiva* i *Slaven* – 1. HNL, uz impresivnu gol razliku 9-0. Lijep učinak momčadi pod vodstvom **Nenada Bjelice** koji je odbio mnogo primamljivih trenerskih ponuda i odlučio ostati na klupi kluba kojeg je prošle sezone vodio kroz jednu od najuspješnijih sezona u povijesti.

Ipak, ove sezone je (kao i uvijek) glavni imperativ plasman u skupine Lige prvaka, a Gruzijci su prva prepreka na tom velikom putu. *Dinamo* ima momčad koja, uz malo sreće u finalnom ždrijebu, može izboriti ovaj zadani cilj jer je selekcija igrača znalački odrađena, a iskustvo iz prijašnje europske sezone trebalo bi polučiti pozitivni učinak.

Reprezentativni vratar **Livaković** je sigurna opcija na голу, obranu čine **Leovac** i **Pinto** na bokovima, te **Perić** i **Lešković** na stoperskoj poziciji. Sredinom, uz **Gojaka** i **Olma**, komandira

Ademi, na krilima su **Hajrović** i **Oršić** dok je špica **Gavranović**. Hoće li tako ostati do konca ovoga mjeseca u mnogome ovisi od potencijalnih transfera, prije svega Olma za koga svakodnevno stižu sve bogatije ponude velikih europskih klubova.

Jedno je sigurno, *modri* imaju sve pretpostavke za još jednu odličnu sezonu, samo to moraju i potvrditi na terenu. Europskom i domaćem. Pred punim ili čak praznim gledalištem, jer su u uzvratu protiv *Saburtala* morali odraditi kaznu iz prošle sezone zarađenu zbg rasističkog navijanja protiv *Benfice*.

Na koncu ostaje jedna žalosna opaska kada je u pitanju najbolji hrvatski nogometni klub. Na europskim susretima tribine stadiona u Maksimiru su solidno popunjene, ali na domaćim ligaškim tekama ponekad su i više nego sablasno prazne. Tu se već postavlja pitanje dugogodišnje navijačke vjernosti koja se jedino može pokazati i dokazati dolaskom i na manje atraktivne susrete.

Dinamo to zavrjeđuje!

D. P.

Konjički klub **Bačka** bio domaćin dvodnevno kasačkog spektakla **Dužijanca 2019.**

Žitni vijenac za grlo

Rite on Win i Dejana Katanića

Već pedeset i jednu godinu Konjički klub **Bačka** iz Subotice dio je svetkovine koja na sjeveru Bačke simbolizira okončanje jednog od najvažnijih poslova u godini – poslova oko osiguravanja žita za novi kruh – **Dužijance**. U više od pola vijeka unazad **Dužijanca** je izrasla u jednu od najkvalitetnijih i najcjenjenijih konjičkih kasačkih utrka, ne samo u državi nego u cijeloj regiji.

Vlada Bjelogrić i Dejan Katanić

Ništa drugačije nije bilo ni na kasačkom spektaklu u dva trkačka dana 27. i 28. srpnja, a najviše razloga za radost imali su **Dejan Katanić** i **Vlada Bjelogrić**, vozač i vlasnik najboljeg grla **Dužijance 2019.** – grla **Rite on Win**.

No, krenimo redom. Prvi čin **Dužijance** donio je publici zanimljiv program kroz šest natjecateljskih jednoprežnih kasačkih utrka i revijalnu utrku dvoprega. Najvažnija je bila peta po redu utrka koja je okupila dvanaest kvalifikanata za ovogodišnje izdanje **Srpskog kasačkog Derbija**. U **Derbiju** svoje mjesto, zbog do sada ostvarenih rezultata, imaju već Alfa Varenne, Imola, Kinder Star i If AT, a osam najboljih grla iz kvalifikacije će u »utрку života«, odnosno grla Paladino, Fotta Royal, Lire di Re, Silverado, Solvalino, Saphir AT, Jagersro i Destro Ferm. Utrku je odlično izveo dvojac Paladino – **Boris Kečenović**, koji je i prvi prošao kroz cilj. Zanimljivo je bilo i na kraju, u revijalnoj utrci dvoprega. U zajedničkoj suradnji domaćih vozača i gostiju iz Slovenije koji su u velikom broju došli na **Dužijancu** slavila

su grla Arleta i Honda, odnosno **Petar Lulić** iz Srbije i **Zvonko Osterc** iz Slovenije.

Drugi dan **Dužijance** počeo je okršajem vozača iz Srbije i Slovenije na sulkama francuskih kobilica, a potom je uslijedio defile sudionika i svečano otvorenje. Počasne nagrade, pokal, prekrivač za konja i vijenac od žita nosili su mladi u narodnim nošnjama, a predvodili su ih ovogodišnji bandaš i bandašica subotičke **Dužijance**, kao i čuveni risarski par **Stipan Kujundžić** i **Ruža Juhas**. U svečanom programu otvorenja bilo je i fijakera, automobila oldtimera, lipicanera s ergele **Kelebija**, mažoretkinja iz Sonte, a čast domaćinu učinio je i naš poznati košarkaš, reprezentativac i NBA-ligaš **Nikola Jokić**.

A onda se polako primaklo vrijeme za centralni događaj – **Dužijancu** u tri čina. Dvije kvalifikacije prošle su skromnije, kao zatišje pred buru, s devet sudionika od kojih je osam tražilo put do finala. Taktiziranje i čuvanje snage za finale se isplatilo, jer je publika u Subotici mogla uživati u sjajnom kasačkom

Slavlje u utrci dvoprega grla Arleta i Honda. Vozač Petar Lulić iz Subotice, suvozač Zvonko Osterc iz Slovenije

okršaju u finalu. U jakom društvu spomenuti Dejan Katanić je izabrao taktiku da čelo utrke zauzme odmah na startu i da ga u jakom tempu i zadrži. Uspio je u tome, u maniru star-cilj, **Rite on Win** stiže do još jedne velike titule u Subotici (lipanj je

obilježio osvajanjem *Subotičke milje*, a Dejan Katanić stiže do četvrte pobjede u *Dužijanci*. Ako se računaju i uspjesi njegovog oca **Rajka**, to je sedma titula za ovu familiju.

Rite on Win i Dejan Katanić – radost pred finiš

»Presretan sam poslije ove pobjede. Poslije *Subotičke milje*, u kojoj smo također trijumfirali, vjerovao sam u konja, a povjerenje je opravdao i ovim trčanjem. Uspjeli smo sačuvati rezervu za finale, sačuvali smo ga u kvalifikacijama, a on je nama vratio time što je opravdao ulogu favorita i donio nam veliku radost i trofeje«, istaknuo je nakon finalne utrke vidno uzbuđen Dejan Katanić.

Stipan Kujundžić i Ruža Juhas

Sljedeće okupljanje u Subotici zakazano je za 18. kolovoza, kada je na programu utrka života za kasače, *Srpski kasački Derby*.

D.V.

Rezultati prvog trkačkog dana *Dužijanca* 2019.

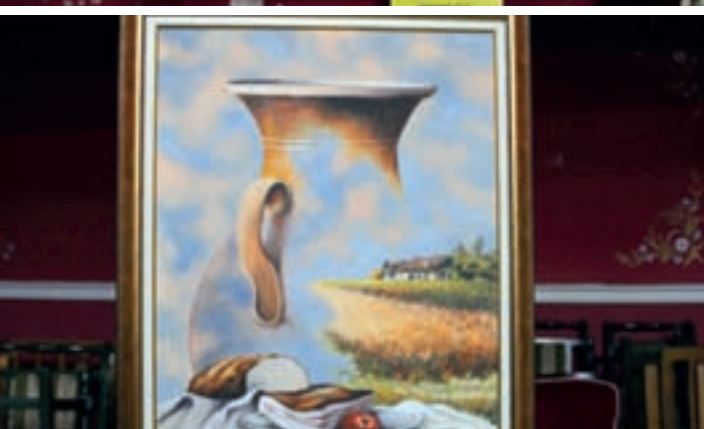
Prva kasačka utrka, farma *Brajkov*: Sara Speed (**J. Prko-savac**) 1:24,3, Dagmar (D. Katanić) 1:24,5, Loretta (**A. Angyal**) 1:24,6, Nice Astra (**B. Kečenović**) 1:25,1, druga kasačka utrka, ergela *Kelebija*: Halydar (**S. Sič**) 1:22,1, Arleta (B. Kečenović) 1:22,3, Jessi Star (**E. Kerekes**) 1:22,5, Lili JH (**S. Vojnović**) 1:22,6, treća kasačka utrka, farma *Mačković*: Justice Oaks (**M. Radulaški**) 1:19,4, *Délibáb* (**I. Vajda**) 1:20,0, Atus Love (**Z. Ilić**) 1:20,2, Atena (A. Angyal) 1:20,7, četvrta kasačka utrka, *Vojput*: Eliot (**P. Dulić**) 1:17,5, Cash Royal (D. Katanić) 1:17,7, Imola (**B. Skenderović**) 1:18,0, Kinder Star (**A. Topalov**) 1:18,5, peta kasačka utrka, *Kvalifikacije za Derby*: Paladino (B. Kečenović) 1:20,6, Fotta Royal (D. Katanić) 1:20,9, Lira di Re (**J. Vujković Lamić**) 1:21,1, Silverado (**V. Bjelogrić**) 1:21,3, Solvalino (**Z. Petrović**) 1:21,4, Saphir AT (**J. Gabrić**) 1:21,5, Jagresro (B. Kečenović) 1:21,5, Destro Ferm (A. Angyal) 1:21,9, šesta kasačka utrka, *Libero d.o.o.*: Montecatini (**B. Mukić**) 1:24,4, Fantastična (**S. Vujković Bukvin**) 1:32,0, Forest Sun (B. Kečenović) 1:34,2, Byron Prav (**A. László**) 1:34,6.

Rezultati drugog trkačkog dana *Dužijanca* 2019.

Rezultati, prva kasačka utrka, *Jean Paul Marmion*: Filante de Digeon (**N. Đorđević**) 1:20,3, Diva du Tijas (**J. Ostojić**) 1:19,9, Eugénie du Citrus (**D. Zorko**) 1:21,0, Datcha Trugot (**F. Lovrenčić**) 1:21,4, druga kasačka utrka, *Franc Leblanc*: Belle Margueite (**B. Slana**) 1:19,8, Bobine Poto (J. Gabrić) 1:18,6, Cybele de Tedd (**A. Bogdanović**) 1:19,9, Calines des Landes (**D. Vajs**) 1:21,6, Anna Milau (**B. Seršen**) 1:22,5, treća kasačka utrka, *Memorijal Albe Tumbas Loketić*: Arleta (S. Kečenović) 1:23,0, Aleksandar Veliki (**B. Topalov**) 1:24,1, Bosphorus (B. Mukić) 1:24,4, Mon Lobel (**L. Balažević**) 1:24,6, četvrta kasačka utrka, *Dužijanca, prva kvalifikacija*: Early Stardust (**D. Petrović**) 1:17,0, Rite on Win (D. Katanić) 1:17,6, Artiste (V. Bjelogrić) 1:20,9, Uncia (M. Tasić) 1:21,4, peta kasačka utrka, *Dužijanca, druga kvalifikacija*: Grumetti (A. Angyal) 1:17,5, Velvet Dancer (B. Mukić) 1:17,6, Nadir Three (**I. Vukov**) 1:18,3, Quick Viervil (V. Bjelogrić) 1:18,6, šesta kasačka utrka, *Farmtech Ljutomer*: Lejla SP (B. Kečenović) 1:17,2, Pnn Keč (D. Katanić) 1:17,3, Dolar F (**Dimitrijević**) 1:18,4, Bonparta (B. Mukić) 1:19,0, sedma kasačka utrka, *Dužijanca, finale*: Rite on Win (D. Katanić) 1:14,8, Grumetti (A. Angyal) 1:14,9, Velvet Dancer (B. Mukić) 1:15,4, Early Stardust (D. Petrović) 1:15,6, Artiste (**M. Pantić**) 1:15,9, osma kasačka utrka, *Sećanje na Pavla Crnkovića*: Spinal Tap AT (**B. Skenderović**) 1:21,3, Lord Aprikot (**M. Tasić**) 1:21,7, Greenpeace (**Z. Petrović**) 1:21,9, Simon Star (I. Vukov) 1:25,4.

U NEKOLIKO SLIKA

*Izložba slika
s likovne kolonije Bunarić 2018.*

Iz Ivković šora

AVAŠKO

piše: Branko Ivković

Faljnjs, čeljadi. Jevo ja baš sad ručo i sklopio bricu, a božem prosti sve mi nikako nije palo, sve niko kugod avaško, slanina tvrda i žilava, valjdar od ti koji kaki koncentrata i aditiva, a vamo tanka kugod dva prsta al od mršavog čovika; o ovim zelenišu, papriki i paradički da ni ne divanim. Paprika sva nika voštana, kugod ono voće od plastike što su ga donesivali kadgodašnji šverceri iz Italije, pa se mećalo u zdilu i nastal za ukras, a samo parilo oči dicit. Jedared kad sam bio mali očli mi kod tete Teze na Bajski put, a u toj šarenoj zdili grožđe, pa banana i pomorandža. Teta nam veli da se služimo; u drugoj zdili je bilo kekša i bobika al ja oma zgrabio bananu pa zagrizo, a ono fuuu! Ta valjda da sam štogod drugo što nije za divan zagrizo lipče bi se provo. Tako i ova naša sadašnja paradička i paprika. Bože, gledim sve se to radi da se satire mali čovik i nadigne velik gazda. Ovi sad se kandar ni Boga ne boje, prave nike zadrugre i podižu fajnske novce od države, a kad malkoc bolje pogledam ono sve ove gazde kugod i do sad, samo su sad zadrugari. Pa ne radi se to tako, čeljadi moja. Ta nisu sad zadrugre izumljene, one su opravite još u pritprošlim viku a zato da se mali domaćini združeno pojave na peci, da ponude udruženo veću količinu robe i ostvare bolju cinu, a i da jeptinije nabave sime i mitrađ, jel je naveliko uvik fajin jeptinije. Bilo je i za vrime kraljevine zadruga po Slavoniji, Vojvodini i Srbiji koliko oćeš i dosta su dobro radile. Ovi sad »zadrugari« gledaju samo da dobiju onu suvenciju, a baš nji briga za nas s desetak jutara, ne bi nas ni primili da se ponudimo. E zato Braniša lipo kugod njegov dida Grgo: u se i u svoje kljuse. Samo, on je bijo još pametnii. Divanili su da je i posli onog rata kad se nikim kugljama glasalo oma glaso u »ćoravu«, a ja trčo i paštrio se ko blendav. Sve velim biće bolje. A ono kad je Braniši ustribalo, svi se prave kugod da me ne poznadu. Zato više od vokšovanja ništa. Istrošio sam plajvaz za taj poso, pa nek se srdi ko oće. U onu prijašnju nedilju je bilo izlaganje lipi novi bunjevački ruva, milina jedna, gotovo za nas starije što još i pamtimo. Doduše, već starije žene što su još uvik nosile stara ruva, paorski se nosile, kazli su ondak. Samo kandar nije bilo muški nošnji, a one su isto tako lipe. Jevo Pera je pored mene ode i pomalo je bisan. Veli da nas naše gospoje uvik istarmaju. »Ta majkuša mu njegovog, valjdar još postoji sabovka što zna sašit muške čakčire i košulju, tribalo se i to metit, i šeširdžija još ima po di koji, a i čizme još uvik ima ko opravit. O zvečkama da ni ne divanim. Ta tu je naš Marinko, njegove zvečke su najlipče, lipo zveče a i durašne su.« E, gospoje moje, eto i ja se niki slažem s Perišom. Ta kad tako štogod pravile, dete lipo i naše ruvo metite. Baš ako nećete čakčire, ono makar prusluk na grane. Vid ti mene, ja se niki raspripovido a triba vuć slamu, našem poslu nikad kraja a ni plate. Ajd zbogom, čeljadi moja.

Bać Ivin štodir

Sirotinjo i Bogu si teška

piše: Ivan Andrašić

Bać Iva se zarana probudijo i ošo na bunar umit. Izajutra više i ni tolika vrućina. Ni čudo, kirbaj samo što ni, a njegova pokojna baka uvek divanila, to nam prvi jesencki svetac. Ščim se umijo, uputijo se ko pekara. Za dram se odbiciglo do centra, vaj u komšiluku više ne radi. Došo do čoša, trefijo baba Tezu, nazvo je faljniss i dobro jutro. Odvratila mu sa navike i dugačko ga pogledala nima njeznima krupnima očima, već davno starački mutnima. U cegeru nosila par kruvova, o juče, taj košta ko polak friškoga. Njoje dobar, ako i otvrdne da ga baš ne mož žvakat, zalje ga mlikom, jal prokuva u sose, malo pomasti, posoli i popapri. To je više put bude i fruštuk i ručak. Teza u mladosti bila lipa ko grij, imala držanje ko kraljica. Puno momaka bacalo oko na nju. Ona bila dobrodušna, radovala se svakomu, al ka bi se izvoljili, svaki bi se okrenijo o njoje i ošo za drugom. Ne bi dugo tugovala, brzo bi došo novi. Jedino je ni jedan ni tijo ženit. Bila iz velike sirotinje, ni se mogla nadat ni najmanjega tala. Mater je ni imala šta pripravit ni u sanduk, a u no vrime se dosta gledalo šta će ti snaja donet u kuću. Bake iz komšiluka, ka pridveče posidu naskak, vazdan se divanile o njoje. Tako prolazile godine, Teza se stala povlačit u se. Sve manje se nadala udaje. Tako do jednoga kirbaja, bilo je već bliže tris. Ko da ništa pridosićala, potli ručka ošla na vašar. Ko vozonke ko da je grom ošinijo. Jedan deran, naočit, crnomanjast, visok, vidi da ni isela, u ruke drži pivo i pogledava je. Ka se vozonka sustavila, on za novi krug platijo i za se i za nju. Malo se nećkala, vada radi reda i na kraj sili na sidalice jednu do druge. Drugi krug platila ona, ni tila ostat dužna, a bilo je i lipo. Ko da se u te vožnje pribacila u kakigod drugi svit. Sa vozonke ošli na korzu. Polako koraca, on nuž nju. Obadvoj se škobili, njeva lipota ko da obasjala cilu korzu. Nisu ni opazili kako jim vrime prošlo. Reko je on da je iz varoši i da bi za se voljijo najt kakugod divojku isela. Veli varošanke nit znadu kuvat, nit poštivat čoveka. Još je se puno toga napripovido. Sve mu virovala, ko opcinita. Ona se njemu izjadala, ko da ga poznaje cili život. Ošo poslidnjim ajzibanom, otpratila ga do štacije. Ispod velikoga krstenja je i celivo. Uvatila je milina što davno ni, sva bi mu se pridala, samo da ni žurijo. Jedino je reko dojće je za koji dan isprosit. Dala mu i atresu. I došo, već u drugu subotu. Oma š njim u kuferu pono i sve što imo. I osto. A bake naskaku se dale u novi divan, velu eto, Bog je pogledao, naši momci je nisu tili, pa je dodilijo gospodara iz varoši. Teza se jako privarila. Njezin ni voljijo radit, vazdan bijo bolestan. Sve manje jijo, a više pijo. Mlad i umro. Morala teško nadničit da jim priskrbi za pojist. Imali jedno dite, ščim otfrklo, ošlo u svit. Kažu, jako se mlad oženijo. Niko ga više nikada ni vidijo u njegovu selu. Teza samovala i tugovala, ni se više udavala. Ni bake naskaku više nisu divanile o njoje. Samo bi kadikad kojagod izdanila i otelo bi je se – sirotinjo i Bogu si teška.

NARODNE POSLOVICE

Gdje mačke nema, tu miševi kolo vode.

Od inata nema goreg zanata.

Riječi treba mjeriti, a ne brojati.

U laži su kratke noge.

VICEVI, ŠALE...

Napisao muž svojoj voljenoj ženi na nadgrobnoj ploči:

»Ovdje leži moja voljena žena, a ja doma počivam u miru«.

Došao unuk u prodavaonicu i reče prodavaču:

– Molim vas litru vina.

Prodavač ga upita:

– Hoćeš crveno ili bijelo?

Unuk odgovori:

– Boja nije bitna, djed ne vidi dobro.

Došao škrti turist u hotel na moru i iznajmljuje sobu. Na recepciji mu kažu kako nemaju slobodnih soba, osim onih okrenutih prema moru, koje su naravno skuplje za nekoliko eura.

On će na to:

– A ako obećam da neću viriti kroz prozor?

Kondukter pregleda karte u vlaku, priđe starijem čovjeku i kaže mu:

– Oprostite, gospodine, ali ovo je karta za djecu!

Čovjek mu samouvjereno odgovori:

– Sad vam je jasno koliko vlak kasni?

DJEČJI BISERI

Bebe su mala djeca koja se dobiju od mame i tate.

Godišnje doba je ono kad ili moraš nositi jaknu ili ne.

Ako imaš miševe u stanu, jesu li i to kućni ljubimci?

FOTO KUTAK

**PETAK
2.8.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
10:20 Veterinar Engel
11:10 Cronovatori: Lifestyle dokumentarna serija
12:00 Dnevnik 1
12:25 Karipski cvijet, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Mjesto koje zovem dom
15:00 Umrorstva u Midsomeru
16:35 Zaronite s nama:
17:00 Vijesti u 17
17:20 turizam.hrt
17:50 I to je Hrvatska
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Crno more, američko-britansko-ruski film
22:00 Danny Collins, američki film
23:50 Dnevnik 3
00:25 Milijarde
01:20 Mjesto koje zovem dom
02:10 Umrorstva u Midsomeru
03:45 Dnevnik 3
04:11 Sve će biti dobro, serija
04:56 Batana i bitinada, emisija pučke i predajne kulture
05:26 Skica za portret
05:41 Karipski cvijet, telenovela

05:20 Kultura s nogu
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Teletubbyji, animirana serija
10:30 H2O: uz malo vode
11:00 Dr. Bergmann, seoski liječnik
11:50 Ljubav i prijateljstvo, irsko-francusko-nizozemski film
13:25 Jedan pas, dvije torbe i velika ljubav, njemački film
15:05 Mjesto pod suncem - zimsko sunce
16:00 Regionalni dnevnik
16:42 Divlji Karpati: Doba promjena, dokumentarna serija
17:35 Kruške i jabuke
18:25 Luda kuća
19:00 Vlak dinosaura
19:30 POPROCK.HR
20:05 Crna lista

20:50 Crna lista
21:40 Deset dana, serija
22:35 Ludnica u Clevelandu
23:00 Ludnica u Clevelandu
23:30 Invazija na Zemlju, dokumentarna serija
00:15 Bijela robinja, telenovela
01:00 Graham Norton i gosti
01:45 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
3.8.2019.**

07:00 Klasika mundi: Ljetni koncert Bečke filharmonije iz dvorskog perivoja
Schönbrunn 2019., 1. dio
08:00 Pljačkaši, američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Himalajom pješiće, dokumentarna serija
13:15 Mijenjamo svijet: Bankarski kriminal, dokumentarni film
14:10 Prizma, multinacionalni magazin
15:00 Ponuda dana: Ljubav, američki film
16:30 Zaronite s nama:
17:00 Vijesti u 17
17:20 Manjinski mozaik: Patrikov pjev
17:40 Lijepom našom: Samobor 1
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Pravi lopovi, američko-njemački film
22:00 Pakao pod morem, britansko-američko-dominikanski film
23:35 Dnevnik 3
00:08 Ananas ekspres, američki film
01:58 Pljačkaši, američki film
03:23 Dnevnik 3
03:49 Skica za portret
04:04 Manjinski mozaik: Patrikov pjev
04:19 Himalajom pješiće, dokumentarna serija
05:04 Prizma

05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Teletubbyji, animirana serija

09:26 Profesor Baltazar
09:36 Vrijeme je za priču
09:50 Luka i prijatelji: Bajke
10:15 EBU drama: Zlatna ribica, češka drama za djecu
11:00 Kraljica Elizabeta II.: Kruna u krizi, dokumentarna serija
12:05 Vrtlarica
12:35 Zavolite svoj vrt uz Alana Titchmarsha
13:28 Lyndey Milan i tajne ljetne kuhinje, dokumentarna serija
13:50 Čudesni svijet Gordona Watsona: Lord Cholmondeley - aristokrat i kolekcionar, dokumentarna serija
14:25 Crna lista
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Dhruv Baker: Iz Hrvatske s ljubavlju - Grad Zagreb, dokumentarna serija
16:55 Vina svijeta, dokumentarna serija
17:50 Odbrojanje do Tokija
18:15 Sportski prijenos ili snimka
19:00 Inspektor Gadget, crtana serija
19:15 Glazbeni Top20
20:05 Slavni holivudski parovi: Jean Harlow i William Powell, dokumentarna serija
21:00 Dobra žena
21:50 Dobra žena
22:40 Vikinzi
23:30 Invazija na Zemlju, dokumentarna serija
00:15 Graham Norton i gosti
01:00 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
4.8.2019.**

05:58 Lijepom našom: Samobor 1
07:33 The King and I, američki film
09:48 Kijevo: Misa, prijenos
10:50 Biblija
11:08 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Pula: More
14:00 Je li moglo drugačije, dokumentarna serija
15:00 Mir i dobro
15:40 Priča o Bogu s Morganom Freemanom
16:35 Zaronite s nama:
17:00 Vijesti u 17
17:20 I to je Hrvatska:
17:35 Volim Hrvatsku

19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 Točka na A - suvremena hrvatska arhitektura
21:05 Planet Zemlja II: Dnevnici, dokumentarna serija
22:00 Kennedyji povjerljivo: Bogatstvo, dokumentarna serija
22:50 Dnevnik 3
23:23 The King and I, američki film
01:38 Je li moglo drugačije, dokumentarna serija
02:33 Bob Dylan: Nema puta kući, glazbeno-dokumentarni film
04:33 Dnevnik 3
04:59 Skica za portret
05:14 Kennedyji povjerljivo: Bogatstvo
05:59 Pula: More

06:05 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Teletubbyji, animirana serija
09:50 Luka i prijatelji: Putovanja
10:20 Umrorstva u Midsomeru
12:00 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
13:00 Svijet vrtlara
13:30 Nasljednica, američki film
15:25 Viktorija
16:15 Sinjska Alka - emisija
16:30 Sinjska Alka, prijenos
18:45 Sinjska Alka - emisija
19:00 Mayales u Tvornici
2018.
19:45 Crtana serija
20:05 Plavi čelik, američki film
21:45 Katarina Velika
22:30 Igre moći
23:15 Igre moći
00:00 Invazija na Zemlju, dokumentarna serija
00:45 Graham Norton i gosti
01:30 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
5.8.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska

07:40 Knin: Dan pobjede i domovinske zahvalnosti, prijenos
11:40 Dnevnik 1
11:57 Knin: Dan pobjede i domovinske zahvalnosti - misa, prijenos
13:20 Lourdes 2019., dokumentarni film
13:50 Kratki dokumentarni film
14:10 Mjesto koje zovem dom
15:05 Umrorstva u Midsomeru
17:00 Vijesti u 17
17:20 Dr. Bergman, seoski liječnik
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Album, dokumentarni film
21:05 Knin 2019 - svečani koncert, prijenos
22:40 Dnevnik 3
23:13 Milijarde
00:08 Mjesto koje zovem dom
00:58 Umrorstva u Midsomeru
02:33 Dnevnik 3
02:59 Sve će biti dobro, serija
04:29 Lijeričari i zdravičari, emisija pučke i predajne kulture
04:59 Skica za portret
05:19 Lourdes 2019., dokumentarni film
05:49 Žene, povjerljivo!

05:00 Peti dan
06:00 Riječ i život
06:34 Juhuhu
06:35 Teletubbyji
10:30 H2O: uz malo vode
11:00 Katarina Velika
11:50 Istjerivači duhova, američki film
13:35 Ukradena mladost, kanadski film
15:05 Mjesto pod suncem - zimsko sunce
16:00 Regionalni dnevnik
16:42 Divlji zapad: Pustinska srca, dokumentarna serija
17:35 Kruške i jabuke
18:20 TV Bingo
19:00 Vlak dinosaura
19:30 POPROCK.HR
20:05 Raj za dame
21:00 Muriel se udaje, australsko-francuski film
22:45 Namještajlika, američki film
00:15 Bijela robinja, telenovela

01:00 Graham Norton i gosti
01:45 Noćni glazbeni program

UTORAK 6.8.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Veterinar Engel
11:10 Hrvatska moj izbor: Alenka i Barbara
12:00 Dnevnik 1
12:25 Karipski cvijet
13:15 Dr. Oz
14:05 Mjesto koje zovem dom
15:00 Umorstva u Midsomeru
16:35 Zaronite s nama:
17:00 Vijesti u 17
17:20 Dr. Bergman, seoski liječnik
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Rat prije rata, dokumentarna serija
21:00 Crno-bijeli svijet
22:00 Hrvatski velikani
23:00 Dnevnik 3
23:33 Milijarde
00:23 Mjesto koje zovem dom
01:13 Umorstva u Midsomeru
02:48 Dnevnik 3
03:03 Sport
03:06 Vijesti iz kulture
03:14 Sve će biti dobro, serija
03:59 Sivi soko'k vili doletio, emisija pučke i predajne kulture
04:29 Zaronite s nama:
04:34 Skica za portret

04:54 Žene, povjerljivo!
05:44 Karipski cvijet

05:05 Izvan formata: Okoliš sjećanja
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Teletubbyji, animirana serija
10:30 H2O: uz malo vode
11:00 Dr. Bergmann, seoski liječnik
11:50 Muriel se udaje, australsko-francuski film
13:35 Cmok, američki film
15:10 Mjesto pod suncem - zimsko sunce
16:00 Regionalni dnevnik
16:42 Divlji zapad: Visoki predjeli, dokumentarna serija
17:35 Kruške i jabuke
18:25 Luda kuća
19:00 Vlak dinosaura
19:30 POPROCK.HR
20:05 Raj za dame
21:00 Ona je tako zabavna, američko-njemački film
22:35 Soba, irsko-kanadsko-britansko-američki film
00:35 Bijela robinja, telenovela
01:20 Graham Norton i gosti
02:05 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 7.8.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska

10:20 Veterinar Engel
11:10 Otkrivamo Hrvatsku: Cernik
12:00 Dnevnik 1
12:25 Karipski cvijet
13:15 Dr. Oz
14:05 Mjesto koje zovem dom
15:00 Umorstva u Midsomeru
16:35 Zaronite s nama:
17:00 Vijesti u 17
17:20 Dr. Bergman, seoski liječnik
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Rat prije rata, dokumentarna serija
21:00 Crno-bijeli svijet
22:00 Hrvatski velikani
23:00 Dnevnik 3
23:33 Milijarde
00:23 Mjesto koje zovem dom
01:13 Umorstva u Midsomeru
02:48 Dnevnik 3
03:14 Sve će biti dobro, serija
03:59 Kerep na Gacki, emisija pučke i predajne kulture
04:39 Skica za portret
04:54 Žene, povjerljivo!
05:44 Karipski cvijet

05:15 Što je klasik?
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Teletubbyji
10:31 H2O: uz malo vode
11:00 Dr. Bergmann, seoski liječnik
11:50 Ona je tako zabavna, američko-njemački film
13:25 Unaprijed okrivljena, američki film
15:10 Mjesto pod suncem - zimsko sunce

16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Divlji zapad: Nemirne obale, dokumentarna serija
17:39 Kruške i jabuke
18:28 Luda kuća
19:00 Vlak dinosaura
19:30 POPROCK.HR
20:05 Raj za dame
21:00 Klik - za savršen život, američki film
22:45 Deset godina, američki film
00:30 Bijela robinja, telenovela
01:15 Graham Norton i gosti
02:00 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 8.8.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
10:20 Veterinar Engel
11:10 Međimurska zlatarija, emisija pučke i predajne kulture
12:00 Dnevnik 1
12:25 Karipski cvijet
13:15 Dr. Oz
14:05 Mjesto koje zovem dom
15:00 Umorstva u Midsomeru
16:35 Zaronite s nama:
17:00 Vijesti u 17
17:20 Dr. Bergman, seoski liječnik
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 Rat prije rata, dokumentarna serija

21:00 Crno-bijeli svijet
22:00 Hrvatski velikani
23:00 Dnevnik 3
23:33 Rivijera
00:23 Mjesto koje zovem dom
01:13 Umorstva u Midsomeru
02:48 Dnevnik 3
03:14 Sve će biti dobro, serija
03:59 Međimurska zlatarija, emisija pučke i predajne kulture
04:29 Skica za portret
04:44 Žene, povjerljivo!
05:34 Karipski cvijet

05:20 Knjiga ili život
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Teletubbyji
10:30 H2O: uz malo vode
11:00 Dr. Bergmann, seoski liječnik
11:50 Klik - za savršen život, američki film
13:35 Skroz malo trudna, njemački film
15:10 Mjesto pod suncem - zimsko sunce
16:00 Regionalni dnevnik
16:42 Špijun u divljini: Ljubav, dokumentarna serija
17:35 Kruške i jabuke
18:25 Luda kuća
19:00 Vlak dinosaura
19:30 POPROCK.HR
20:05 Raj za dame
21:00 Istina, američko-australski film
23:05 Kampanja za luzere, američki film
00:30 Bijela robinja, telenovela
01:15 Graham Norton i gosti
02:00 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata. Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT 1 utorkom od 11.10 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelom svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 i utorkom u repriznim terminima u 3.05 i 20.15 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 21.05, koju prenosi i Prvi program Hrvatskog radija.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice*, na valovima Radio Bačke (99,1 Mhz) emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati. Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

Mala reportaža

Jezero Provala

Slažem se da je broj ovaca i koza u južnoj Africi, a možda i u Americi, u dalekom devetnaestom stoljeću, imao velik značaj za geografiju u šestom razredu za cijelo čovječanstvo, pa i moj život. Nikako ne bih sebe uskratila ni podacima o vodostajima rijeka u Izrealu, klimatskim odlikama daleke Kine, egzotičnim rtovima i svim krasotama divnog nam planeta ali želim pravdu za moju okolicu. Jeste znanje u oku znatiželjnog istraživača, ali zašto lokalna geografija pada u sjenu? Zašto nas nitko ne uči o kanalu koji je imao veliki značaj za cijelo naše područje? Zapravo, zašto svi učimo istu geografiju? Ne mogu Toma iz Subotice, Marta iz Sombora, Ivica iz Osijeka i Irena iz Telečke učiti sve isto. Mada, oni su još i blizu jedni drugima. Ne znam, nešto tu meni ne štima.

Dobro došla Provala

Svim tim gore navedenim došli smo do toga da Gorana i njezinih sedamnaest godina formalnog i konstantno neformalnog obrazovanja, lutanja i čeprkanja nikada nisu čuli za jezero Provala. Nastalo nakon velike poplave Dunava, danas je najveće jezero u Vojvodini s dubinom od 5 do 19 metara. Dakle, daleke 1926. godine Dunav je probio nasip i izdubio već postojeći basen. Povezano podzemnim kanalima s Dunavom jezero je dobilo neprestano napajanje vodom i osiguralo sebi opstanak, a s opstankom su došla i sva ostala uživanja za nas, ljubitelje prirode.

Dakle, jezero je dobilo odličnu infrastrukturu i prije svega najviše nudi kupcima, a pogodno je i za relaksiranje u toplim danima i, što je meni još primamljivije, unutar jezera nalazi se i kamp. A gdje je kamp, tu je i večernja vatra, pa i kotlić, a kad smo kod kotlića zapisi kažu da je jezero bogato ribom i da su česta i natjecanja.

Da sve velike i lijepe stvari, pogotovo kada je riječ o prirodi, najteže dobiju podršku od čovjeka, osjetilo je i jezero. Jedno vrijeme je Općina Bač, u čijoj je jezero regiji, tvrdila da ono nije u njihovoj nadležnosti, pa je bilo prilično neuređeno ali se Turistička organizacija uspjela izboriti i sada na jezeru postoje uređene pješčane plaže, suncobrani, tuševi, razni sportski i zabavni sadržaji, rade se izmulljavanja i brine se o svemu. Koliko

je sve to zaživjelo i uzelo maha u uživanju svjedoči i naziv koji je Provala ponijela – vajštanska kopakabana.

Više od jezera

U neposrednoj okolici jezera, u mjestu Bač, nalazi se i tvrđava Bač. Riječ je o vrlo značajnom i najočuvanijem utvrđenju na teritoriju cijele Vojvodine. Vrlo interesantne povijesti oko koje su se uplela mnoga značajna imena; tvrđava je svašta trpjela, ali je na kraju dobila priznanje i proglašena spomenikom kulture čime je zaustavljeno njeno propadanje i počeo rad na njenoj konzervaciji.

Ako vam ni kupanje, a ni obilazak tvrđave ne oduzmu sve atome snage, svakako obidite crkvu, zvonik i samostanske hodnike Franjevačkog samostana koji datira iz 12. stoljeća, a poseban duh vremena ćete dobiti posjetom tradicionalnoj šokačkoj kući po imenu *Didina kuća*.

Gdje su tradicionalne kuće, tu se lako nađe i tradicionalna kuhinja i dobar obrok. Završimo reportažu idejom da bački obilazak začinito dobrom trpezom kojom ovaj kraj ne oskudijeva i svi se zajedno zapitajmo koje nam to blizine bježe.

Gorana Koporan

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1300 dinara
☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 75 eura
☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
 Ulica i broj: _____
 Mjesto i zemlja: _____
 Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
- * Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VBUBRS 22
 VOJVOĐANSKA BANKA
 AD MS FIL SUBOTICA
 IBAN: RS353259601600002188
 NIU Hrvatska riječ,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
 NIU »Hrvatska riječ«,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II,
 24000 Subotica
 Uplatu izvršiti na broj žiro računa
 325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
 Hvala na razumijevanju.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
 ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
 DEŽURSTVO 0-24 SATA

Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo „Đurđin“

RIČ POD ĐERMOM

Program manifestacije:

Subota, 3. kolovoza, 20 sati

Velikani prošlosti: Jakov Kopilović - filmska večer pod zvijezdama
Projekcija dokumentarnog filma Rajka Ljubića „Jakov Kopilović pjesnik“
Predstavljanje knjige „Sabrane pjesme Jakova Kopilovića“
Predstavljanje bandaša i bandašice
Projekcija dokumentarnog filma Branka Ištvančića „Dužijanca“

Nedjelja, 4. kolovoza, 19 sati

Velikani sadašnjosti: Tomislav Žigmanov
Gosti: Tomislav Žigmanov sa suradnicima
Predstavljanje lika i djela pisca
Bandašicino kolo

Mjesto održavanja

Đurđin, pod đermom u dvorištu etnosalaša

Manifestacija se održava uz potporu
Autonomne Pokrajine Vojvodine
Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske i
Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata